

T. B. M. M.

TUTANAK DERGİSİ

Seksen birinci Birleşim

4 . IX . 1947 Perşembe

İçindekiler

	Sayfa	Sayfa
1. — Geçen tutanak özeti	622	Dışişleri Bakanı Hasan Saka'nın cevabı 632:634
2. — Havale edilen kâğıtlar	622	4. — Maraş Milletvekili Emin Soysal'ın, Devlet idaresinde kırtasiyeciliği artıran malî formalitelerin ıslahı hakkında ne düşünüldüğüne dair sözlü sorusuna Maliye Bakanı Halit Nazmi Keşmir'in cevabı 634:639
3. — Sorular ve cevaplar	622	4. — Görüşülen işler 639
1. — Burdur Milletvekili Ahmet Çınar'ın, Söğüt bataklığı hakkındaki sözlü sorusuna Bayındırlık Bakanı Cevdet Kerin İncedayı'nın cevabı 622:630		1. — Köy Enstitüsü mezunu öğretmenlerle Köy Sağlık memurlarının geçim durumlarını düzenlemek üzere 3803, 4214 ve sayılı Kanunlarla ek kanun tasarısı ve Geçici Komisyon raporu (1/235) 639:645,645,646:649
2. — Çanakkale Milletvekili İhsan Karasioğlu'nun, Garbî Trakya'daki Türkler hakkındaki sözlü sorusuna Dışişleri Bakanı Hasan Saka'nın cevabı 630:632		
3. — Seyhan Milletvekili Sinan Tekelioğlu'nun, Balkanlardaki Türklere yapılan zulümler hakkında sözlü sorusuna		

1. — GEÇEN TUTANAK ÖZETİ

Fransa Mebuslar Meclisinde kurulan Türk - Fransız Dostluk Grupuna karşılık olarak Türkiye Büyük Millet Meclisinde de bir Grup vücuda getirilmek üzere bir Müteşebbisler Heyeti teşekkül ettiğinden istiyen Sayın Üyelerin adı geçen heyete müracaat ederek adlarını yazdırmaları Başkanlıkça bildirildi.

Balıkesir Milletvekili Hacim Çarıklı'nın, Heyeti Temsiliye ve Birinci Büyük Millet Meclisi Üyelerine vatani hizmet karşılığı ödenek verilmesine dair kanun teklifinden imzasını geri aldığına mütaallik önergesi okunduktan sonra,

Yozgad Milletvekili Sırrı İçöz'ün, o teklifi kendisinin kabullendiğine dair önergesi okundu.

Elâzığ Milletvekili Fahri Karakaya'nın, köy ilkokulları ve öğretmen evleri yapımına ve;

Afyon Karahisar Milletvekili Kemal Özçoban'ın, Doğu İllerinde bugüne kadar açılmıyan lise ve sanat okullarıyla ortaokullardaki öğretmen yokluğuna, tedris usulüne ve kitaplardaki terimlere dair Millî Eğitim Bakanlığından ve;

Çanakkale Milletvekili Ali Rıza Kırsever'in, Meriç Nehri civarındaki çeltiklerde çalıştırılan işçilerin sağlık ve işe durumlarına dair Çalış-

ma Bakanlığından;

Yine Ali Rıza Kırsever'in, Çanakkale Gümrük iskelesine dair Bayındırlık Bakanlığında olan sözlü sorularına ilgili Bakanlar cevap verdiler.

Yerli ürünleri ve pirinayı tâsir ve tasfiye ederek yağ istihsal eden müesseselerin yeniden Muamele Vergisinden muaf tutulmalarına;

1947 yılı Bütçe Kanununa bağlı (A) işaretli cetvelde değişiklik yapılmasına;

Devlet Denizyolları ve Limanları İşletme Genel Müdürlüğü 1947 yılı Bütçe Kanununa bağlı (A) işaretli cetvelde değişiklik yapılmasına dair olan tasarıların ve;

Artırma, Eksiltme ve İhale Kanununa ek tasarı ile;

Şose ve köprüler yapımı için gelecek yıllara Geçici yüklenmelere girişilmesi hakkındaki tasarıların kanunlukları kabul olundu.

4 . IX . 1947 Perşembe günü saat 15 te toplanılmak üzere Birleşime son verildi..

Başkan

Kâtip

Kâtip

İstanbul

Rize

Mardin

K. Karabekir

Dr. F. Kurtuluş

Dr. A. Uras

2. — HAVALE EDİLEN KÂĞITLAR

Tasarı

1. — Tekel Genel Müdürlüğü atlı takip memurlarıyla koruma ve tahsil memurlarına veri-

lecek yem bedeli hakkında kanun tasarısı (1/246) (Gümrük ve Tekel ve Bütçe Komisyonlarına);

BİRİNCİ OTURUM

Açılma saati : 15

BAŞKAN — Gl. Kâzım Karabekir

KÂTİPLER : Dr. Aziz Uras (Mardin), Dr. Fahri Kurtuluş (Rize).

BAŞKAN — Oturum açılmıştır.

3 — SORULAR VE CEVAPLAR

1. — Burdur Milletvekili Ahmet Ali Çınar'ın, Söğüt bataklığı hakkında ki sözlü sorusuna

Bayındırlık Bakanı Cevdet Kerim İncedayı'nın cevabı

Yüksek Başkanlığa

80 000 dönüm vüsatında ve 1360 râkımlı bir yaylayı işgal eden Söğüt bataklığının neden kurutulmadığının; şimdiye kadar ne gibi etüdlerin yapıldığının Bayındırlık Bakanı tarafından sözlü olarak açıklanmasını dilerim.

Burdur Milletvekili
Ahmet Ali Çınar

BAŞKAN — Buyurun Cevdet Kerim İncedayı.

BAYINDIRLIK BAKANİ CEVDET KERİM İNCEDAYI (Sinob) — Arkadaşlar, Burdur Milletvekili Ahmet Çınar arkadaşımız Söğüt bataklığının şimdiye kadar niçin kurutulmadığını ve bu iş için ne gibi etüdlere yapıldığını sormaktadır. Söğüt Bataklığı Burdur ili içinde, Korkut elinin batısında, Korkut Eli, Elmalı kasabalarının takriba aralarında bir göldür. Yüksek malûmlarıdır ki Antalya - Burdur ve Isparta illeri göl ve bataklık bakımından birbirinden ayrılmıyan tek bir havza olarak mütalâaya şayan bir hususiyet arzeder. Bu bölge, arzın yaradılışı itibariyle etrafındaki büyük dağlar ve tepelerin arasında birbirini tamamlayan ve birbirine yakın birer küvet halinde bataklıkların ve suların çoğalıp biriktiği bir yerdir. Bu bölge aynı zamanda memleketin feyizli yerlerinden bir parçadır ve hakikaten buradaki sular bir mecca bulup ana çay ve nehirlerle gidemeyip bu arzettiğim sahada gömülüp kaldığı için bataklıklar husule getirmekte, ziraata olduğu kadar, sıhhate de zarar verir bir mahiyet almış bulunmaktadır. Bakanlığımız bu bölgeyi dikkat ve ehemmiyetle ele almış ve malî takatımıza göre bunları ikmal etme yoluna girmiş bulunmaktadır. İki senedenberi başlayıp elyevm ele almış olduğumuz işleri, bu bölge hakkında, kısaca arz ederek Söğüt bataklığı işine geleceğim.

Bundan evvel şunu arz edeyim ki arkadaşlar, 1947 bütçesi konuşulurken su işleri bahsinde şu mâruzatta bulunmuştum: Türkiye'de Osmanlı İmparatorluğu zamanındanberi su mevzuu diye bir mevzuu Devlet ve Millet hizmeti olarak ele alınmış değildir. Yalnız bu devirlerde cenebi bir müessese ticaret kastiyle Konya ovasında bir sulama mevzuunu ele almıştır. Bugün onun üzerinde tekâmüle doğru gitmekteyiz. Su mevzuu ancak Cumhuriyet devrinde ele alınmış yerinde bir mevzudur. Birçok küçük su işleri ba-

şarıldığı gibi bu arada yüz küsur milyon lira harcanarak vatanda büyük su işlerini ele almış bulunmaktayız. Bunların her biri üçte bir den üçte ikiye kadar ilerlemiş veya bitmeye yaklaşmıştır. Şimdi biz ilk iş olarak büyük su mevzuunda ele alınmış bulunan ve yüz milyondan fazla para harcanmış olan bu büyük su işlerini yeniden 120 milyon lira kadar bir para harcayarak (5 - 7) sene içinde tamamlamak istiyoruz. Ancak bunlar tamamlandıktan sonradır ki, yurdun daha birçok yerlerinde ele alınması lâzımgelen diğer büyük su işine girişeceğiz. Bu işlere 1948 de de ikmalî olarak devam ederken bunun dışında ve yanında olarak daha az ödeneklerle yapılması mümkün bulunan küçük su işlerini ele almış bulunuyoruz. İşte şimdi bu küçük su mevzuunun bu havzadaki durumunu izah ediyorum.

Burdur kasabasının içinde Burdur deresi diye büyük bir çay geçer. Bu çayın içi temiz değil, kenarları bozuk, taşkın zamanlarda, tuğayanlarda artan suyu içine alıp akıtabilecek mahiyetini kaybetmiştir. Kasabaya büyük zararlar verdiği gibi kasaba civarındaki tarlaların mahsüllerini de harap edip ziyanlara sebep olmaktadır. Bundan başka kasabanın lâğım ve saire gibi pis suları da bu dereye akmakta ve bu itibarla sıhhat bakımından da fenalık yapmaktadır.

1947 yılında bunun keşif ve projesi yapılarak 270 000 liraya ihale etmiş bulunuyoruz. Halen inşaat devam ediyor. Bu bittiği zaman, çay kenarlarıyla birlikte tanzim ve ıslah edilecek, şehrin lâğımları kapalı bir mecraya alınacak ve taşkın zamanlarında gelen bol ve büyük suları istiap edebilecek duruma girecektir.

Elmalı'da da Karagöl bataklığı vardır. Bu bataklık uzun zamandanberi ele alınmamış ve ihtimam gösterilmemiş olduğundan buraya akan çaylar burada büyük bir bataklık husule getirmiştir. Hakikaten Elmalı kasabası ve civarındaki bir çok köyler sıhhat bakımından kötü duruma düştüğü gibi bu sahada bir çok feyizli yerler bataklık haline inkilâp etmiş bulunmaktadır. Bunu da ele aldık ve ilk kısım olarak bir ihale yaptık. Bununla güdanlar tanzim edilecek kanallar açılacak ve göl kısmen Aksu vâdisine akıtılmış olacak ve bataklık küçülecek ve arazi kazanılacaktır. İkinci plânda tamamen kurutma işine geçeceğiz.

Antalya'ya giderken Burdur civarında bir de Kester gölü bataklığı vardır bu bataklığa

bazı çaylar akmaktadır, bu vâdi çukurdur, bir tarafından cereyan bulunmamaktadır. Bu yüzden bu sahada sular kabara kabara bataklığı büyümüştür. Ve her sene civar köylerin arazisini alarak etrafa yayılmaktadır. Geçen sene mühendis arkadaşlarla beraber yaptığım tetikatta da bunu gördüm ve derhal ele aldık. Şimdi bir regülâtör yapıyoruz ve bir kısım suyu muntazam isale edecek kanalı tanzim ederek civardaki güdene vereceğiz ve bataklığı azaltarak muhit köyleri ve hayli araziye kurtarmış olacağız. Bu ameliye devam etmektedir. Bu bittikten sonradır ki gelecek sene bu sahalarda ikinci ve üçüncü işlere girişmiş olacağız. Şimdi burada yeniden tesis edilen kanalda ilk teerübe yapılmış ve muvaffak olunmuştur. Filhakika bugün, açtığımız kanalın baş tarafında biraz dolma vardır. bunu fen arkadaşlarımızın zaruri görmekte ve faydalı bulmaktadırlar. Çünkü Güdene akacak sular rüsubu burada bir akmaktadır. Bu doluş fazlalştıkça bunu ekskavatörlerle muntazaman tathir ederek bu maniyayı devamlı bakımla kaldırmış olacağız. bu havza içinde alanya vardır. Türkiye'nin en güzel narenciye diyarıdır. İklimi sıcaktır, yağmurlar ekseri yıl az düşmektedir ve bu büyük servet kaynağı olan yer bilhassa yağmurların az düştüğü yıllarda kuraklıktan zararlara uğramaktadır. Bu havali halkının hemen hemen tek geçimi narenciyedir denilebilir. Burada da esaslı bir sulama tesisatı yapmış bulunuyoruz. Şimdi yalnız muvakkat regülâtör konmuştur. Sulama mevsimi geçince ana regülâtörü konacaktır. Bir bu eksigi vardır. Bir de kanalda ufak tefek şeyler kalmıştır. Sulama mevsimi sonunda bitirilecektir. Bu Hazirandan itibaren aşağı yukarı on bin dekarlık bir araziye sulamış bulunuyoruz ve bunun için de bir buçuk milyon lira harcadık.

İsparta İli içinde Atabey Bucağı vardır. Bu bucak çalışkan halkı ile ve münbit arazisiyle hakikaten iyi bir yurt köşesidir. Fakat sulama bakımından darlık çekmektedir. Müracaatları oldu, tetkik ettirdik, keşfini yaptırdık, 60 bin liraya ihale ettik, hemen hemen bitmek üzeredir. Beş bin dekarlık kadar bir sahayı önümüzdeki seneden itibaren sulamaya açmış olacağız. Bu bölgede mühim dâvalardan biri de Eğridir gölü meselesidir. Göl bir tek ayakla Cenuba doğru akmaktadır. Fakat yine arzettiğim gi-

bi devirlerden beri, hiç bakılmadığı için ve gölü akıtan bu vâdi tıkalı olduğu için aşağı yukarı 40 bin dekarlık bir saha aynı zamanda Eğridir havalisinin bağ ve bahçelerini teşkil eder ki, bugün batak altında, gayrimafi bir durumda bulunmaktadır. Bu ayağın kapanması dolayısıyla diğer suların da gölü artırmasından kabarmış, şehrin kenar mahalleleri tehlikeli ve zarara uğrayacak bir duruma düşürmüştür. Bunun keşif ve projeleri tamamen hazırlanmıştır. Bu da 700 000 lira raddesinde bir parayı istilzam eden bir mevzudur. Bunuda 1948 de ele alacağız. Bu suretle Eğridir gölünün kabarması önlenecek, 40 000 dekarlık arazi yeniden feyizli bir hale gelecek, ve Eğridir havalisinin sıhhi durumunu iyileştirilmiş olacaktır.

Yine bu arada, diğer bir işi de arzedeğim. İsparta kasabası ve civarı kuraklıktan muztariptir. Bağ ve bahçeleri bilhassa susuzluktan iyi semere vermemektedir. İsparta'nın yukarısında dağda Gölekük adında bir göl vardır. Bu Gölekük gölünden yarım milyon lira raddesinde harcanan bir para ile 600 - 700 metre uzunluğunda bir insanın içinde yürüyeceği genişlikte bir tünel geçen bitmiş şimdi bu tünelin ağzına bir regülâtör koyarak buradan aşağıya bağçe ve tarlalara kadar bir kanalla suyu indirmektediriz. 140 000 liraya bu ikinci işi de ihale etmiş bulunuyoruz. Bu suretle İsparta civarındaki arazinin sulanmasını da seneye sağlamış olacağız.

Şimdi arkadaşlar; demin arzettiğim bu havzada ele almış bulunduğumuz işler kısmen bitmiş ve bir kısmı devam etmektedir. Bunlardan 1948 de başlanacak işleri de hulâsa etmiş bulunuyoruz. Bundan başka bu havzada irili ufaklı birçok bataklıklar, göller ve sulamıya salih hale getireceğimiz sular vardır.. Antalya'da bir Suişleri Müdürlüğü teşkil etmiş bulunuyoruz. Bu Müdürlüğü mühendislerle ve vasıtalarla takviye ettik. Bu teşkilât şimdi bu havzada diğer bütün işlerin etüd, proje ve keşifleriyle meşguldür.

Arkadaşımın şimdiye kadar niçin kurutulmamış ve ne yapılmaktadır buyurdukları Söğüt gölü işi de bu Su Bölge Müdürlüğünün yapmakta olduğu etüdlar arasındadır. İnşallah bu bitince sıra ile ele aldığımız işler arasında Söğüt bataklığını da kurutacağız.

AHMET ALİ ÇINAR (Burdur) — Sayın Bakanın verdiği izahattan dolayı kendisine teşekkür ederim. Burdur deresinin yapılmasını ve diğer işleri ele almış olmasından dolayı da ayrıca teşekkür ederim.

Kestel gölü hakkındaki verilen malûmata yine teşekkürle işe girişeceğim. Kestel gölünün planını bundan üç sene evvel bizzat bendeniz yaptım. Bu sebeple detaylara girebilecek durumdayım.

Sayın Bakan bu defa Antalya civarında tetkikler yaptıkları sırada geldiler bu gölü de gördüler. Göl köyün içine kadar girmiş buğdayları eğnemiş vaziyette idi. Halkın ıstırapı o derece büyüktü ki, Sayın Bakan da bu gölü kurutmak için tahsisat vermeyi vadettiler. Ancak bu sene tahsis edilen para ile bir kısım işin yapılması takarrür etti. İşe başlamak üzere iken bendeniz bu civarda tetkikat yaptım ve esasen işin evveliyatını bildiğim için bu paranın şu şekilde sarfedilmesini mühendis arkadaşlardan rica ettim. Sonradan Bucak'da da işe başlanmıştı. Ben Ankara'ya geldiğim için Bucaklı'lar bana vaziyeti mektupla bildirdiler. İşe öyle bir yerden başlanmıştır ki, bunun yapılmış veya yapılmamış olması mevzu bahis değildir ve bir fayda sağlamıyacaktır. Bari bu para günah olmasın. Bunun üzerine bendeniz Suişleri Reisine telefon ederek, dedim ki; bu işin buradan başlatılması hatalı olacaktır, eski projelere göre bunun daha esaslı bir surette yapılması lâzımdır, bu işi böylece yapım dedim. Suişleri Reisi dedi ki, sizden direktif alacak değilim. Ben daha çok iyi tetkik yapmış olmam itibariyle, buradaki köylülerin fikirlerine iltihak ediyorum, tetkikat yapılırsa iyi olur dedim. Kabul edilmedi. Müsteşara arz ettim. Müsteşarlık kanalı ile Suişleri Reisliği nezdinde delâletlerini rica ettim. Yine müspet bir netice alamadım. Bu suretle kanal hatalı bir yerden açılmağa başlandı. İlk feyzanda doldu ve dolacaktır da. Bu kanal şosenin yanından geçtiği için şoseyi de tehdit ediyor. Hem paramız gitmiştir, hem de mevcut şose tehlikeye düşmüştür.

Sonra arkadaşlar, mühim su işlerinin ele alındığını hepimiz biliyoruz Fakat bu öyle bir programla ele alınmıştır ki birinci, ikinci derecede işlerimiz dururken üçüncü, dördüncü hatta beşinci derecede işlere başlanmış ve büyük ölçüde paralar sarfedilerek milyonlarımı-

zı maalesef verimli işlere yatırılmamıştır. Halbuki ufak para ile yapılacak o kadar verimli işlerimiz vardır ki bunlar hakkında müsaadenizle mâruzatımı kısaca söyleyeceğim. Tabii Söğüt gölüde bu meyandadır. Küçük işler küçük paralar sarfını istilzam etmektedir. Verimleri büyük işler ayarında ve daha büyüktür. Mâruzatımı kısaca şu şekilde arz ediyorum: Yurdun her köşesinde bilhassa en verimli mntıklarında sık, sık tesadüf ettiğimiz 4 000 000 yurttaşın sıhhatini kemiren ve her sene asgari 12 milyon iş gününe yani 40. Milyon lira değerinde insan gücü kaybımıza sebep olan yine her sene bütçeye altı milyon lira masraf tahmil eden ve yurt sağlığını geniş ölçüde hırpalayan batakliklarımızın biri bahis konumuzdur. Bu tek mevzudan yüzlerce mevzu görmemiz ve nasıl bir gaflet içinde bu yurdun; bu yurdun mert insanların betbahtlığına ve sefaletine meydan verdiğimizizi müşahedemiz mümkün olacaktır. Bu gün huzurunuzda getirdiğim mevzu; bu yurt hudutları içinde 80 bin dönüm vüsatında 1360 râkımında Söğüt gölü isminde bataklik bir yayladır. Evet arkadaşlar bataklik bir yayladır. Bu bataklığın kurutulması, bir çok batakliklarımız gibi, fevkalâde basittir. Kurutmaya sarfedilecek para 300 - 400 bin liradır. Buna mukabil 80 bin dönüm münbit bir arazi kazanacağız. Sıtmalı betbaht yurttaşlara sıhhat sağlıyacağız ve bu bataklığın idamesine yarayan sudan başka 8 000 dönüm arazi sulayacağız ve nihayet bu sudan çok basit bir şekilde iki bin kilovatlık elektrik istihsal edeceğiz. Yani köyleleriyle birlikte Tefenni kazasını ışıklandıracağız. Arkadaşlar, Su İşleri Reisliği 10 yıldır bu bataklığın iki misli bir bataklığı 7 milyon liraya ancak kurutabilmiştir. Basit bir hesapla yapılan işlere nazaran bu işin asgari 10 misli daha verimli olduğu meydana çıkar. Üstelik bu arazi o kadar mümbittir ki bir senede alacağımız mahsul sarfettiğimiz paranın asgari beş misli olacaktır. Bu derece kârlı bir işin ihmali hiç bir suretle izah edilemez. Bataklığın idamesine yarayan sudan 80 bin dönüm arazi de sulayabileceğimizi arz etmiştim. Halbuki su işleri bir kaç bin dönüm araziye sulamak için bir yerde üç milyon 500 bin, bir yerde 2 milyon lira sarfetmiştir. Bizse üç milyon 500 bin liraya sulanacak arazinin 20 mislini 300 bin liralık bir

tâbii olarak yapacağız. Tekrar « diyorum, arkadaşlar neticesi bu derece verimli, halen zararı bu derece geniş mevzular dünyanın insan yaşayan hiçbir bölgesinde kalmamıştır. Bizse henüz bu mevzuların etüdünü bile yapmamış durumdayız. Hatta Suişleri Reisliği mevcut etüdlerin muhafazasına muktedir olamamaktadır. Hayvan sırtında, bataklık sahalarda aylarca yaya ve çarıkla yüzlerce genç mühendisin iman ve heyecanlarını koyarak senelerce yaptıkları etüdü bir odaya atılmış bulunmaktadırlar. Bu da gösteriyorki yüz milyonlarımızı ve en mühim işlerimizi emanet ettiğimiz Su İşleri Reisliği programsız; tetkiksiz, rasadsız kaprislere ve tesadüflere göre bu fakir memleketin yüz milyonlarını israf etmiş ve israf etmektedir. Programsız, tetkiksiz dedim.

Dikkat buyurun arkadaşlar, bir yerde 400 dönüm arazinin kurutulması için bir milyon lira sarfedilmekte, diğer tarafta 300 000 liraya kuruyacak 80 000 dönümlük arazi hakkında ciddi bir etüde bile tesadüf edilmemektedir. Bizim henüz etüdünü yapmadığımız bu bataklıklar asırlarca önce kurutulmuştur. Halen harap bir tünel bu hususu bize ispat etmektedir. Buna benzer yüzlerce bataklık bu yurda en büyük zararı iras etmektedir. Bataklıklar yüzünden maddi kaybımız her sene 50 milyon liradır. Kül halinde bataklıkları kurutmak için ise 50 milyon lira fazladır bile!

Arkadaşlar; bu işler öylesine ihmal ve îzam edilmiştir ki, en mühim, en baş, halli en basit sıhhat ve servet işlerimiz halli imkânsız birer problem haline konmuştur. Bundan ötürü yurdun zararı ve bizim teessürümüz hudutsuzdur. Her mevzu asgari 5 - 10 misli îzam edilmiş ve muazzam birer tahsisat meselesi ortaya konmuştur. Halbuki bataklıklar yüzünden bir senelik kaybımız bu bataklıkları kül halinde ortadan kaldırmaya kâfi ve vâfidir. Tetkik etmedik, esaslı etüdümüz yok, samimiyetle ele almadık dememiz lâzımgelirken en kolay iş tahsisat yoktur, büyük tahsisat işidir, diyoruz. Tahsisatımız vardır. Yüksek Meclis bu hususta hiçbir fedakârlıktan çekinmemiş ve çekinmeyecektir. Yeter ki, bu paraların isabetle, vukufu sarfından emin olsun. Bize tahsisattan önde, bu tahsisatı vukufu, samimiyetle sarfedecek ve bu yurdun büyük derdi üzerine heyecanla, feragatla eğilecek mesul adamlara ihtiyacımız vardır.

Bu işler beş on misli îzam ediliyor dedim. Bu hususu birkaç misalle Yüksek Meclise arzedeceğim.

1. — Geçenlerde bir sözlü soru münasebetiyle Maraş gölü hakkında izahatta bulunan Sayın Bayındırlık Bakanı bu gölün kurutulması için 6 milyon liraya ihtiyaç vardır buyurdular. Halbuki Bayındırlık Bakanlığının hazırladığı bir etüde göre, bu iş için 2 300 000 lira lâzımdır. Şuhalde mevzu üç misli îzam edilmiştir.

2. — Çanakkale'nin bir Kumkale bataklığı vardır. 1935 yılında Sağlık Bakanlığı bu bataklığa el koydu. Ben de Sağlık Bakanlığının mühendisi olarak bu işte çalıştım. 20 000 lira gibi cüzi bir para ile bataklığın mühim bir kısmı kurutuldu. Sayın Cumhurbaşkanının bu civarda yaptığı tetkikler sırasında kendisine mahallî halk müracaat etmiş ve bataklığın bakiye kısmının da kurutulması dileğinde bulunmuşlardır. Cumhurbaşkanı da bu bataklığın kurutulması için Suişlerine emir vermiştir. Bunun üzerine civarın haritaları hazırlanıyor. Niha yet projeyi yapacak mühendis buraya gidiyor ve bir günde otomobille bir yıldırım etüdü yapıyor ve merkeze dönerek üç milyon liralık bir proje hazırlıyor. Ve bu muazzam para karşısında bu iş geri kalıyor. İki sene burada çalışmış, bataklığın tropikasını kanında taşımış ve fasılasız iki senesini bu bataklığın içinde geçirmiş bir su mühendisi olarak Yüksek Meclise arz ediyorum ki, bu bataklık bir günlük tetkike dayanan proje bedelinin 1/10 ile kurutulabilir. Yani proje on misli büyütülmüştür.

Yüksek Meclis bu işler hakkında katî kanaat hâsıl etmek ister. Ve tasvip ederse, hem 300 000 liraya yani hazırlanan projenin 1/10 u ile mülk ve siyasi hayatımı riske ederek bu bataklığı kurutmaya ve bu suretle Büyük Meclise bu memleketin öz ve baş dertlerinin nasıl anormal şekilde mütalâa edilmekte olduğunu göstermeye hazırım.

İşte arkadaşlar, en mühim işlerimiz bu suretle zayi ve ihmal edilmekte ve yurt günbegün vukufsuzluklar, ihmaller yüzünden sefalet ve perişanlığa mahkûm olmaktadır. Altı üstü servet dolu bu koca ülke böylece lâkaydiler ve vukufsuzluklar yüzünden bizlere saadet yerine sefalet getirmektedir. Huzuruza arasız ve fasılasız getireceğim bu öz ve baş der-

dimizden bir parçasını Büyük Meclisin itilâna arzettim.

Yıllardır; bu yurdun ıstırabından ayrılmış parasını israf eden en mühim, en baş, en zarurî mevzuunu vukufsuzluk, samimiyetsizlik yüzünden, bu memleketin gerek ihtisas ve gerekse servet yönünden kıymetlerini sıfıra düşürerek geri bırakanlar ve bırakmakta olanlar artık Suişleri Reisliğinden ayrılmalıdırlar.

BAYINDIRLIK BAKANI CEVDET KERİM İNCEDAYI (Sinob) — Arkadaşlarım; hepinizce belli bir hakikattir ki, bu geniş ve mu-kaddes Türk yurdunun her tarafı birtakım nehir, çay ve bataklıklarla doludur. Tıpkı çevresine zarar veren Söğüt gölü gibi. Bunlar, yüz yıllar Türkiye’de ele alınmamış mevzulardır.

AHMET ALİ ÇINAR (Burdur) — On beş senedenberi bilfiil bu işlerde çalışmış bir insanım.

BAYINDIRLIK BAKANI CEVDET KERİM İNCEDAYI (Devamla) — Suişleri Türkiye’de ancak, diğer bütün vatan işleri gibi, Cumhuriyet devrinde ele alınmıştır.

Teknik Üniversitemizden bugüne kadar çıkan su mühendisinin sayısı ne kadardır. Kendilerine sorarım? Yapılacak işle olan nispeti yok denecek kadar azdır. Şimdi bir taraftan suişleri ele alınırken Teknik Üniversiteden daha bol, daha çok su mühendisi yetiştirecek tedbirler alınmış bulunmaktadır. Bunun yanında su mühendisi yetiştirmek üzere bu mevzuda ileri memleketlere gençler gönderilip yetiştirilmektedir. Memlekette ufak su işleriyle beraber 110 milyon lira raddesinde Menderes, Gediz havzasında, Ege mıntakasının diğer yerlerinde Çukurova mıntakasında, Malatya, Çarşamba ve Karadeniz sahili mıntakalarında daha birçok yerlerde büyük su işlerine girilmiştir. Bunların bazılarında proje hatası olmamıştır, yahut bunun yerine bunun takdim edilmesi lâzımgelirken dikkat edilmemiştir diyemem. Bunlar Ahmet Çınarın da beraber çalıştığı ve mühendislerimizin az çok acemilik devrinde, on beş yıldanberi başlanmış mevzulardır. Bunların içinde bazı takdim, tehir isabetsizlikleri olmuş olabilir. Fakat iş hayırlıdır. Nihayet yedi senelik harb yılı, bazı vasıtaların dışardan getirilememiş olması, malzemenin pahalılanması gibi âmiller işlerin bitimini geciktirmiştir. Eğer onun yerine o yapılacak ve bunun yerine bu yapılacak idiyse bunlar Ahmet

Çınar arkadaşımın Suişleri Müdürlüğünde çalıştığı zamanların işleridir. Zatı âliniz Bayındırlık Bakanlığı Su işleri müdürlüğünden ayrı-lalı henüz bir sene olmuştur. Binaenaleyh bugüne kadar dosyaları hüsnü muhafaza etmedinizse, veyahut projeleri yanlış yaptınızsa, mahdud arkadaşlarınızla beraber çalıştınız, kusuru sizlerindir. Ben şimdi kıyıda köşede ne kadar proje varsa hepsini toplattırıp bir arşiv kurmak-tayım. Bundan başka memleketin muhtelif yerlerinde, Antalya’da, Bursa’da, Eskişehir’de ve bazı yerlerde ve işi bittiği zaman başka tarafa kaldırmak üzere muvakkat mahiyette, Samsun’da; daha birçok yerlerde şubeler tesis etmiş bulunuyoruz. Şehir ve kasabaların imar plânı nasıl akdem ve lâzımsa, onun gibi, teşkilâtının yetebildiği kadar ve hakikaten arkadaşlarımı mütemadiyen yorarak bütün memlekette yapılması lâzımgelen irili ufaklı işlerin etüdlerini yaptır-maktayız. Ve teşkil ettiğimiz muntazam arşivde bunları yerli yerine korken, bundan evvel yapılmış ve orada, burada kalmış etüdlere varsa aratıp getirtmekteyiz.

Kestel gölünün keşfini, eksik olmasın, arkadaşımız yaptığını söylüyor. Bende Antalya Su Bölgesi Müdürünü, ehliyetinden asla şüphe etmediğim ve kendilerinin etmiyeceği bu arkadaşımın tekrar gönderdim, ilk plânda yapılacak iş budur diye esaslı ve fennî bir rapor vermiştir. Bugün yapacağımız iş Kestel gölünün kurutulması değil, demin arzettiğim gibi az çok fayda verecek ilk iştir. Bucak ilçesinden bana da yazdılar. Bazan halkın görgüleri vardır, ilmin yanında bunlar çok kıymetli ve yardımcı şeylerdir, bir kere daha tetkik edin dedim, ettiler.

Bugün için yaptığımız iş aynı zamanda tecrübe içindir, ve doğrudur dediler. Bunun sonunda asıl ana işe gireceğiz, bunlar havadan yaptığımız şeyler değildir. Ben kendilerinin de mahdud olan arkadaşlarıyla beraber bu işleri yaparken kaprislerle yüründüğünü hissetmiyorum. Ancak henüz tecrübesiz oldukları devirlerde bazı yanlışlıklar olmuş olabilir, İşlerin izam edilecek yeri yoktur. dünyada artık işlerin aynası, mürşidi ilim ve fendir. Bugün Bayındırlık Bakanlığında epiyce su mühendisi vardır bunlar diplomadlılar ve tecrübeleri her gün artmaktadır. çalışıyorlar. Bir taraftan da ecebi memleketlerden büyük su mühendisleri getirtip işimizi takviye etmek yolundayız. Binaenaleyh gayri-

mesul olarak bu böyledir, şu şöyledir gibi sözlerle hakikata varamayız.

Şimdi acaba büyük suişlerine girmeden, evveleminde az para ile bataklıkları kurutsaydık, ufak tefek sulama işlerini yapsa idik ve büyük suişlerini başka bir devreye bıraksa idik daha doğru olmaz mı idi? Bu bir münakaşa mevzuudur. Belki doğrusu bu idi veya değildi. Bir taraf etse. Ama ne yapayım, zamanında böyle başlanmış ve böyle yapılmıştır. Şimdi bu 110 milyon liralık kadar bir iş heder olmuş değildir. Memleketin büyük su dâvası ve sulama işleri üzerinde yürünürken evveleminde bunu yapmak lâzımdır. Zatı âliniz de nihayet bir su mühendisisiniz. Bunun böyle olması lâzım geldiğinde birleşirsiniz zannediyorum. Ama öyle mi olmuş, kusurlu mu olmuş meselesine gelinece; vaka budur. Bunları ikmal yoluna giderken demin arzettiğim gibi memleketin mevcut teşkilâtını lüzumlu yerlere ikame etmiş bulunuyoruz ve hakikaten isabetli bir çalışma ile gidildiğine kaanım. Bazan Milletvekili arkadaşlarımızın mütalâaları veya duyguları oluyor bunlara ehemmiyet vererek derhal tetkik ediyorum. Hulâsa arkadaşlarımız geceli, gündüzlü çalışıyorlar ve bu etüdleri bitirmeye uğraşıyorlar. Bunları da bitirdikçe imkân ve ehemmiyet sırasına göre yapmaya devam edeceğiz.

Söğüt'ün etüdlerini yaptıracağız. Kendileri de bir cütüdün ne ile olduğunu bilirler. Çanakale'de kuruttuklarını söyledi, kurumamıştır.

AHMET ALİ ÇINAR (Burdur) — Bataklığı...

CEVDET KERİM İNCEDAYI (Devamla) — Rica ederim, bir bataklığı kurutmaya arkadaşım gitmiş, 20 bin liraya kurutmuş, neyi kurutmuş rica ederim?

AHMET ALİ ÇINAR (Burdur) — Bataklığı...

CEVDET KERİM İNCEDAYI (Devamla) — Geçen sene Çanakale'den Komutanlıktan ve diğer yerlerden müracaatlar oldu. Sayın İnönü'nün vaktiyle ziyaretlerinde halkın yaptığı dilekleri de biliyoruz, mühendisleri topladık meşgul ettik. Ve yerinde etüd ettirdim, Çanakale'deki bu bataklık muhtelif gözlerden çıkıp husule gelen ve bir çay ve dere taşkınlıklarından meydana gelen bir bataklıktır. Buraya geçeceğinizi bilmediğim için isimleri hepsinin isimleri hatırlamada değildir. Bütün bunları alıp bir

kanalla aşağıda, sahile vermek lâzımdır. Bundan başka bunu tazyik eden çay ve su baskınları var. Onları da buraya, bu açılacak kanala alıp, taşarak ovayı berbat etmemesi için seddeler lâzımdır. Takriben iki üç milyon liralık bir iştir. Bu yapılırsa hakikaten Çanakale kasabasının ve civarının sıhhi ahvalini bozan şeyler kaldırılacağı gibi, burada ziraate salih büyük sahalar meydana getirilecektir. Geçen sene düşündük. Acaba tam kanal yerine yarı kanal açsak ve buna bir buçuk milyon lira harcayarak ve kanalın tamamlanmasını diğer senelere bıraksak. Uzun uzadıya bunun etüdleri yapılmıştır. Fakat geçen sene imkân elivermedi, diğer bazı acele işler bizi bundan sarfınazar etmiye mecbur etti. Bu sene bütçe müsait olursa geçen sene başlayamadığımız bu işi başarmaya çalışacağız. 40 - 50 bin lira iş nerede?

Arkadaşım su müdürüne gitmiş, bunu böyle yapıyorsunuz, yanlış demiş o da ehemmiyet vermemiş olabilir. Niçin arkadaşım bana gelmedi. Ben hergün gelen arkadaşlarımı hürmetle ve dikatle dinliyorum. müracaatlarından istifade ediyorum, ve ona göre yöneliyorum. Niçin arkadaşım lütfedip bana gelmedi? ve bu işi arkadaşların yanlış yapıyor, ben de su mühendisiyim, hata ediyorlar, seni ikaz ediyorum, niçin buyurmamışlardır? Pek âlâ hüsnü telâkki ederim ve muhâbetle konuşur ve dinlerdim ve yanında mühendisleri çağırır, arkadaşım böyle söylüyor siz ne dersiniz kendisini aydınlatınız derim. Eğer âciz kalırlarsa gidin hatanızı tasbih edin emrini verirdim.

Arkadaşlar biz mevcut takatlarla iş görüyoruz. Ve hepimizin bütün gayret ve dikkatimiz mevcut takatları ileri getirmek ve tekemmül ettirmektir.

Arada su işleri müdürü olan arkadaşımın şahsına mutaallik konuştukları için cevaplama mecburum. Bu arkadaş bütün ismet ve iffetiyle yüksek gayret ve feragatla çalışan bir fen adamıdır. Bütün arkadaşları da böylece emek sarfederek, idealist olarak çalışıyorlar. Ama size şunu arzetmek isterim ki, bu dâva muazzam bir dâvadır, üstün bilgilere ihtiyaç gösteren bir dâvadır. Bu arkadaşlar henüz Türkiye'nin bu muazzam su dâvasını yürütmek için tam kifayette olıyabilirler. Fakat suişlerinde mevcut bilgi ve teknik itibarıyla memleketin en iyi elemanlarıdır. Bütün hüsnüniyet-

leriyle, feragatle, yurt sevgisiyle, samimî olarak çalışmaktadırlar. Arzettiğim gibi bir taraftan bu arkadaşları ileri yetiştirmekle meşgul olur, tecrübe ve saire verirken, diğer taraftan ecnebi mütehassısları da arayıp getirmek yolundayız. İnşaallah muvaffak olacağız. Sular bu haliyle memlekete, cemiyete elbette zarar veriyor. Fakat ihmal, terahi, tercih bilmem ne gibi bir şey yoktur. Keyfiyet, hal, hakikat bundan ibarettir. Üzerinde ehemmiyetle ve ciddiyetle durup çalışmaktayız. Tahsisat falan yok demedim, tahsisat nispetinde işleri yürütüyoruz dedim.

AHMET ALİ ÇINAR (Burdur) — Sayın Bakanın verdiği cevaplar üzerinde kısaca görüşlerimi arzedeceğim.

Mühendis arkadaşlarımız yok dediler. Ben bir mühendis arkadaş tanıyorum ki, bu arkadaş Bakanlıkta bir vazife almak için... Bu arkadaş öyle bir arkadaşdır ki, bu memleketi köy köy dolaşmış, bu memleketin dertlerinin samimiyetle üzerine eğilmiştir, Bayındırlık Bakanlığına henüz girememiştir.

BAYINDIRLIK BAKANİ CEVDET KERİM İNCEDAYI (Sinob) — Sayın Başkanım, ben harıl harıl mühendis arıyorum, bu mühendis kimse göndersin, kanuni şeraiti haiz ise başımın üstüne koyayım.

AHMET ALİ ÇINAR (Devamla) — İşlerimiz harb dolayısıyla gecikmiştir, buyurdular. Halbuki bu memleket bu işlere, harb yıllarına rağmen, tahsisat vermiş ve mütemadiyen para sarfetmiştir, milyonlar sarfetmiştir. Eğer iyi iş yapılmadı ise bu, mevzularımızın iyi sıralanmamış olmasındandır, mühim ve verimli mevzuların ele alınmamış olmasındandır.

Kestel Gölü hakkında da arzedeyim, Bakan 1,5 metre ineceğini söylemişlerdir. Bu, mümkün değildir, hayaldir sayın Bakana yanlış malûmat vermişlerdir. Ben projelerini yaptığım cahetle burasını gayet iyi bilirim gölün 1,5 metre derinliği vardır ki, su 1,5 metre inerse göl tamamıyla kurur. Bu maalesef yanlış ele alınmış ve buraya sarfedilen para heder olmuştur.

Söğüt Gölüne gelince; o kadar basit bir iştir ki; 300 000 lira sarfedeceğimiz 80 000 dönüm arazi kurutacağız, ve 80 000 dönüm arazi sulayacağız... 2 000 kilovat Elektrik istihsal edeceğiz.

300 bin lira, bu bir bina parasıdır. Büyük Meclis bu paranın 100, 300, 500 mislini vermiştir. Arzetmek istediğim; bu küçük bir iştir, verimi çoktur. Bu sebeple böyle işler üzerinde durmamız lâzım gelir. Netice itibariyle, netice büyük olmamalıdır, yoksa sarfettiğimiz para büyük olmalıdır. Büyük suişleri diyoruz ve bunun büyüklüğünü sarfettiğimiz para ne kadar büyük ise onunla ölçüyoruz. Halbuki o işin ehemmiyeti ve neticesi ne kadar büyük ise ve sarfettiğimiz para ona nispetle ne kadar azsa bunlar üzerinde duralım, büyük ve küçük diye bu şekilde garip bir ayırma yapmıyalım.

Sonra sayın Bakan dışarıdan mühendis getirtileceğinden bahis buyurdular; arkadaşlar; bizim Türk mühendisleri ecnebi mühendislerine kat kat faik durumdadırlar. Bunu şerefle, iftiharla arzede bilirim. Ancak bu mühendis arkadaşlarımız iyi bir şekilde organize edilip çalıştırılmamaktadır. Bir çokları bu işin dışında kalmıştır. Bunların da işin içine alınması lâzımdır. Bu iş başladığı zaman 30 - 40 tane ecnebi mühendis geldi. Ecnebi mühendislerin hepsi, tek tek bizim mühendislerimizden dun kabiliyettediler. Bir tanesi kaldı ve yüz milyonlarımızı heder etti ve nihayet buradan ayrıldı. (Ne vakit gitti sesleri). Bundan üç ay evvel. Suişlerinin başlangıcında gelmiştir.

Sonra Çanakkale bataklığı üzerinde durdular. Arkadaşlar; ben Amerika'ya, Paris'e gitmiş olmakla övünmüyorum. Ben memleketi çarıkla, yaya olarak gezmiş ve görmüş olarak övünüyorum. Bu sebeple biliyorum ki, bu bataklığı bir gün içinde tetkik ederek proje yapmışlardır. Bense bu bataklık civarındaki köylerde oturmak suretiyle karış, karış adım, adım tetkik ettim, iki sene mütemadiyen çalıştım. Bisikletle at üstünde, yaya olarak gezdim. Binaleyh bu bataklık hakkındaki iddialarımı ileri sürerken ve 3 milyon yerine 300 000 liraya kurutmaya hazırım derken siyasi ve mesleki hayatımı riske ediyorum.

Sonra, burada Suişleri Reisinden bahsetmek istemezdim, fakat mecbur oldum, Suişleri Reisi arkadaşımız altında bir otomobil olduğu halde 100 kilometre seyahatten ürken ve sabahtan akşama kadar dairesinde oturduğu halde maiyetinde çalışan mühendislerin odasına bile uğramıyan bir zattır Arkadaşımın girme-

diği odalar vardır. Bu sebeple bu işlerin üzeri-
ne samimiyetle, heyecanla eğilecek Suişleri Re-
isino ihtiyacımız vardır diye arzettim. Maruzat-
tım bundan ibarettir.

**BAYINDIRLIK BAKANI CEVDET KE-
RİM İNCEDAYI** (Sinob) — Arkadaşlar; eman-
net buyurduğunuz Bakanlık hizmetlerini gevi-
ren daireleri bendeniz çalıştırırım. Hâdise, ar-
kadaşımın dediği gibi asla değildir. Dikkat ve
titizlikle çalıştırıyorum. Bir daire reisi, icabe-
dince beş, on gün bir yeri tetkik eder, icabet-
meyince, demin de arzettiğim gibi, memleketin
muhtelif yerlerinde teşkilât vardır, onları çalış-
tırır. İcabında yazı ile yaptırır, tanzim eder, ol-
madığı takdirde kalkar gider. Gitmezse ben onu
gönderirim. Binaenaleyh buyurdukları vârit de-
ğildir.

İkneisi, arkadaşım 50 milyon liraya Türki-
ye'nin bütün su işlerini yapacağım diyor. Ve
ben bu iktidardayım diyor. Vallahi çok Vatan-
perverlik yapar. O halde bu mühim bir dâvadır.
Nihayet buradaki vazifesine kusur demiyorum
ayrılınsınlar buyursunlar bu su işini deruhte et-
sinler, bu işleri yapsınlar kısa zamanda Türki-
ye'nin bu dâvasını halletsinler, Millet heykelini
diker.

İkincisi arkadaşım diyor ki, ben 300 bin li-
raya Kester bataklığını kurutacağım. Şimdi
ben kendilerine rica ediyorum. Milletvekilliği
zannederim ticarete mâni değildir. Katî bilmi-
yorum. (Soldan: Mani değildir sesleri).

Dr. VEHBİ DEMİR (Ordu) — Reislik isti-
yor.

CEVDET KERİM İNCEDAYI (Devamla)
— Mütaahhit olarak teşrif byursunlar. Bilmi-
yorum, yahut bu kadar iktidarda ise herhangi-
bir imkânını bulsunlar, gelsinler deruhte
etsinler. Baş üstüne. Bu sene 300 bin liraya
Kestel bataklığını kendilerinin ehliyetine tevdi
edeyim.

AHMET ALİ ÇINAR (Burdur) — Söğüt
gölü diyorum. Ve bir arkadaş tavsiye ediyorum.

**BAYINDIRLIK BAKANI CEVDET KE-
RİM İNCEDAYI** (Sinob) — Çok rica ediyorum.
Kendileri de bu müessesede çalışmış bir arkada-
şımızdınız, her şeye vukuf peyda etmiş bulun-
yorsunuz.

BAŞKAN — İkinci soruya geçiyorum.

2. — *Çanakkale Milletvekili İhsan Karasiog-
lu'nun, Garbî Trakya'daki Türkler hakkındaki
sözlü sorusuna Dışişleri Bakanı Hasan Saka'nın
cevabı*

Yüksek Başkanlığa

Garbî Trakya'da bulunan Türklere birçok
zulüm ve işkence yapıldığını matbuatta görüyo-
ruz.

1. Dışişleri Bakanlığının bu olaylardan ha-
beri var mıdır?

2. Varsa ne gibi tedbir alınmıştır?

3. Bu nazik durum ve olaylar devam eder-
ken şerefli milletimizi temsil eden büyük elçinin
tatil istirahatını geçirmek üzere ödevinden ayrı-
larak Fransa'ya gittiği doğru mudur? İzah bu-
yurulmasını derin saygılarımla rica ederim.

29 . VIII . 1947

Çanakkale Milletvekili
İhsan Karasioglu

DIŞİŞLERİ BAKANI HASAN SAKA
(Trabzon) — Arkadaşlar; Sayın Milletvekili
arkadaşımın sualine cevap verirken daima, Bü-
yük Millet Meclisinin İctüzüğü mucibince, ben-
denize izahı teveih buyurulmuş bir soru karşısın-
da olduğumu nazarı itibara alarak ona göre ko-
nuşacağım. Ve beyhude münakaşalarla yüksek
huzurunuzu rahatsız etmek niyetinde değilim.

HASAN FEHMİ ATAÇ (Gümüşane) — Za-
ten soru mevzuuna sığmaz.

DIŞİŞLERİ BAKANI HASAN SAKA
(Devamla) — Hepimizin malûmudur ki, bizim
Garbî Trakya'da mühim miktarda Türk azınlığı
namı altında bir ekalliyetimiz mevcuttur ve bu,
bir ahdi vâziyettir. Dışişleri Bakanlığınız bun-
ların mukadderatı ile her zaman ve daima lâ-
yık olduğu veçhile icabettiği şekilde alâkasını
devam ettirmiştir. Harbin bilhassa son senele-
rinde muhtelif işgâller geçirmiş olan bu munta-
kada bu yurttaşlarımızın, Türk azınlığının Gar-
bî Trakya'da birçok huzursuzluklar, ıstıraplı
zamanlar geçirdiği muhakkaktır. Bunun en zi-
yade dikkati çekecek safhası, bilhassa komşumuz
ve dostumuz Yunanistan'ın bugün içinde çırp-
ındığı dâhili vaziyet zamanına tesadüf eder.
Şimdiye kadar bu dâhili ayaklanmanın dâhili ol-
maktan ziyade daha başka sebeplere bağlı oldu-
ğu, beynelmilel Komisyon marifetiyle yapılmış
olan tahkikattan anlaşılmıştır. Malûm olduğu
üzere Yunanistan'ın bugünkü bu iç durumu bil-

hassa son zamanlarda, Garbî Trakya mintakasında dahi tezahürlerini ve tahribatını göstermiştir. Bilhassa bizim azınlığımızın emniyet ve huzurunu kaçırarak birçok hâdiseler, maalesef olmuştur. Dışişleri Bakanlığınız bu hâdiselerin hiçbirinden gafil değildir ve herbiri hakkında lâayık olduğu veçhile icabeden teşebbüsleri vakit ve zamanında gerek burada, gerek Atina'da ilgili makamlar nezdinde her zaman yapmıştır. Hattâ o derecede yapmıştır ki, bu demarşların Yunanistan ve Atina'da yaptığı tesirleri bazı Yunan gazeteleri, hassaten Vizöz Patris adındaki komünist partisinin organı olan bir gazetenin elinde başka türlü hedef ve maksatlar güdülerek birçok yayınlarda bulunmasına vesile olmuştur. Bizim matbuatımızda, belki, bu komünist organının neşriyatı kâfi derecede yer almamıştır. Bunlara ait vesaik bizde mevcuttur. Bilhassa bu demarşların sistematik bir halde yapılmış olması bir takım yankılar uyandırmış ve gûya Türkiye'nin herhangi bir vesile ile komşumuz ve dostumuz Yunanistan Hükümetinin bugünkü huzursuz ve sıkışık vaziyetinden fiilen istifadeye, bizim Garbî Trakya hakkında siyasi emeller beslediğimize dair ortaya rivayetler atılmasına yol açmıştır.

Aynı menbain bu husustaki neşriyatı meyanında bilhassa Amerikan yardımı meselesinin çıkmasından sonraki neşriyatta Yunanistan'ın toprak bütünlüğüne karşı tecavüz emelleri beslediğimiz şeklinde ifadesi Birleşik Amerika Hükümetini de karıştıran bir mahiyet almıştır.

Gûya biz Garbî Trakyayı işgal etmek için Garbi Trakya Türklerinin huzursuzluk ve asayışsızlığını vesile ittihaz ediyormuşuz. Hattâ Amerika Hükümeti bunu arzu ederek bizim müsella kuvvetlerimizle Yunanistan işlerine müdahale etmemizi istemiş.

Bundan dolayı o da Yunanistan Hükümetini teşvik ediyormuş gibi, bu komünist menbain, bizi ve Birleşik Amerika Hükümetini Yunan kamu efkârına jurnal eden neşriyatı vardır. Türkiye'nin, değil Yunanistan'a karşı bütün komşu memleketlere karşı da ne gibi bir siyaset ve ne gibi emeller beslediğini ve nasıl bir siyasi münasebet istikameti üzerinde olduğunu Yüksek Heyetinizin herkesten ziyade ve herkesten daha salâhiyetle bildiği için bize atfedilmek istenilen şayiaların - bilhassa menbaları da nazarı itibara alırsa - ne gibi maksat-

larla çıkarılmış olduğunu izaha hacet yoktur. Son hâdiseler zamanında, bilhassa çete faaliyetlerinin, yahut dahilî isyan harekâtının Garbî Trakya sahasını daha kesafetle sardığı bir zamanda Türk azınlığı ırkdaşlarımızın mâruz kaldığı bir çok tazyikler ve saire dolayısıyla yaptığımız demarşlar neticesinde Garbî Trakya'daki Gümüleüne Konsolosluğumuzdan Ağustos ayı içinde aldığımız son müdellel raporda da gördüğümüz veçhile Yunanistan Hükümeti elinden gelen bütün tedbirleri almak suretiyle Yunanistan halkının olduğu gibi bizim Garbî Trakya'daki Türk azınlığının da emniyet ve asayişine mütaallik olan tedbirleri sarfetmekten kaçınmadığına huzurunuzda teşekkürle şehadet etmek bana düşen bir vazifedir.

Gelen eşkıyaya yardım etmek ve onlara yol göstermek gibi, yalnız bizim azınlıklarımıza merbut efrada değil, doğrudan doğruya Yunan köylülerine tathik edilen bazı yasaklar vardır ki Yunan Hükümetinin memleketteki bugün görülen dahilî karışıklığı bastırmak için alması zaruri olan tedbirlerdir. Bu meyanda beş kişilik bir Türk azınlığının bu yüzden tevkif edilen adamlar meyanında olduğunu haber aldık. Mahallindeki Harb Divanının bunlar hakkında süratle yaptığı tahkikat neticesinde Türk azınlığına merbut kimselerin suçsuz olduğu anlaşılmiş ve hepsi tahliye edilmiştir. Bunlar meyanında aynı köyden bir kaç Yunanlı dahi be- raat ederek kurtulmuştur.

Bugün doğrudan doğruya Yunan Hükümetinin, hattâ Başkentinin kapılarında dahi bastırmakla uğraştığı iç kıyam ve isyan harekâtının kendine yüklediği bütün müşkülât karşısında, bilhassa bizim azınlığımızın bulunduğu Garbî Trakya'da dahi elinden gelen tertipleri, tedbirleri aldığını, bir oradaki teşkilâtımızdan aldığımız raporlarla ve inanılmağa değer menbailardan edindiğimiz malûmatla, hattâ hududa kadar gönderdiğimiz salâhiyetli memurlarımızın tetkikatından anlıyoruz. Bu hususta Yunan Hükümetine telkin edeceğimiz herhangi bir teşebbüse mahal yoktur. Çünkü şimdiye kadar yapılan teşebbüslerimizin hepsinde mukabil bir anlayışla; biz onların halini anlıyarak, onlar da bizim alâka göstermemiz tabii ve zaruri olan azınlıklarımızın emniyetine mütaallik teşebbüslerimizi aynı samimiyetle karşılıyarak icabeden tedbirleri almış olduğunu Yüksek Huzurunuzda

arzedeblirim. Bu suretle bizim yeniden yapacağımız yeni bir teşebbüs yoktur, ve inşaallah yeni teşebbüslere girişmemizi icabettirecek yeni hâdiseler de meydana gelmez.

Sayın Milletvekili arkadaşımızın Garbi Trakya'daki Türk azınlıklarının mâruz kaldıkları ahvale dair tevcih buyurdıkları suale arzedeceğim cevap bundan ibarettir. Ümid ederim ki arkadaşım da tatmin edilmiş olacaktır.

HASAN KARASIOĞLU (Çanakkale) — Teşekkür ederim.

BAŞKAN — Üçüncü soruya geçiyoruz. Soruyu okuyacağız.

3. — *Seyhan Milletvekili Sinan Tekelioğlu'nun, Balkanlardaki Türklere yapılan zulümler hakkındaki sözlü sorusuna Dışişleri Bakanı Hasan Saka'nın cevabı*

T. B. M. M. Başkanlığına

Balkanlarda muhtelif Balkan devletlerine mensup çete ve kıtalar tarafından Türk ve müslüman dindaş ve ırkdaşlarımızın koyun boğazlar gibi sürü halinde imha edilmekte ve bilhassa Bulgaristan Hükümeti Garbi Trakya'da bulunan halisüddem Türk ırkına mensup Pomakların Türk isimlerini Bulgar isimleriyle değiştirtmekte ve ferace giyen kadınlarının feracelerini cebren çıkartarak fotoğraflarını aldırıp Bulgar isimlerini taşıyan yeni nüfus tezkerelerine yapıştırmakta olduklarını ve buna razı olmaları kafiye halinde katlettiklerini oralardan gelenlerden işittim. Bu hususta Dışişleri Bakanlığının bilgisi derecesi ile bu faciyanın men'i ve oradaki hamisiz kalmış bulunan dindaş ve ırkdaşlarımızın himayelerinin temini için ne gibi tedbir alınmış bulunduğunun izahına delâletlerini dilerim.

30 . VIII . 1947

Seyhan Milletvekili
Sinan Tekelioğlu

DIŞİŞLERİ BAKANI HASAN SAKA (Trabzon) — Arkadaşlar; bu önerge öbür önerge ile aşağı yukarı tedahül eder bir mahiyet arz etmektedir, bilhassa Garbi Trakya'daki azınlıklar kısmı. Bu münasebetle evvelki önergede yazılı bir noktayı da cevaplamamış bulunduğumdan onu da ikmale müsaade buyurulmasını rica ederim. O da şudur: Şu sırada Atina'daki Büyükelçimizin mezunen Avrupa'da bulun-

ması, bizim bilhassa azınlıklarımızın emniyetlerini temin bakımından oralarda yapılması icabeden temaslar ve alınması gerekli tetbirler bakımından, orada bulunması doğru mudur? Diye bir sual tevcih buyurdular. Arz edeyim ki, Atina Büyükelçimiz Rusen Eşref Ünaydın mezun bulunmaktadır. Fakat bu mezuniyet senelik istirahat diye, dinlenmek diye, memurün kanunları mucibince her memura tanınmış olan bir hakkın istimali şeklinde değildir. Hakikaten bu arkadaşımız rahatsız ve ıstıraplı bir hastalık geçirmektedir. Bu hastalık yeni bir hastalık değildir. Daha evvel Londra Büyükelçisi iken dahi geçirmiş olduğu bir krizin nüks, ve tekrarından ibarettir. Vecalı, hummalı bir hastalıktır. Şu günlerde Paris'te tedavi altındadır ve belkide şu günlerde cerrahi bir müdahale dahi mevzubahistir. Böyle hayati bir sebeple kendisine mezuniyet verilmiş ve mütehasısı olan müesseselerin bulunduğu biryere gitmeye mecbur kalmıştır. Yoksa, böyle bir sırada, sırf senelik mezuniyetini istimal etmiş olmak için vazifeden ayrılma gibi bir mesele yoktur.

HASAN FEHMİ ATAÇ (Gümüşane) — Sefaret müsteşarı, maslahatgüzarı varmıdır, yok mudur?

DIŞİŞLERİ BAKANI HASAN SAKA (Devamla) — Tabii var ve vazife durmamıştır, aynı surette işlemektedir.

Sayın Milletvekili arkadaşım Sinan Tekelioğlu'nun suali aynı maksatla tevcih edilmiştir fakat tevsi edilerek bütün Balkanlara ve bilhassa Bulgaristan'a teveccüh ediyor, azınlıkların durumunu ihtiva ediyor.

Arkadaşlar, Balkanlarda Osmanlı İmparatorluğu'nun tasfiyesinden ve daha Osmanlı, İmparatorluğu devrinde ayrıldıktan sonra Türk ırkına mensup ne kadar halisüddem Türk halkı bıraktığımızı hepiniz bilirsiniz. Balkan harbleri ve ondan evvelki siyasi olayların tesiri altında bir çok Balkan azınlıkları arasında Balkan muhaceretleri bugüne kadar devam eden hâdiselerdendir. Münferit şekilde ve dâhili mevzuatımıza tevfiikan oralardan hâlâ bir takım muhacir akınları devam etmektedir. Bunlar bazan alâkalı memleketler arasındaki mukavelelere müsteniden, Romanya'da olduğu gibi, kollektif şekilde muhaceret cereyanları da vardır.

Bulgaristan'da 700 bin kadar Türk azınlığı-

nın mevcut olduğu malumdur. Şimdiye kadar bu azınlığımızın, oradaki yaşayış şartlarına tâbi olduğu halde, Hükümetten gördükleri muameleler zaman zaman bazı hâdiselerin tesiri altında bizi muzdarip edecek şekiller almıştır. Fakat umumiyetle vaziyet ahdi hükümlere uygun olarak ceryan etmektedir. Size bu günkü vaziyetin Bulgaristan'da, bundan evvelki, ikinci büyük harpten evvelki millî hükümetler zamanındakilere nispeten daha fazla bir fenalık manzarası arzettiğini iddia edemem.

Fakat heyeti umumiyesiyle bütün Balkanlarda - azınlıklarımız Yuyoslavya'da da, Romanya'da da, Bulgaristan'da da olduğuna göre söylüyorum - bugün hava başka türlü esmektedir. Orada bugün başka siyasi kanaatlar, fikirler hüküm sürmektedir. Rejimler değişmiştir, hükümetler ve zihniyetler değişmiştir. Bu rejim ve zihniyet ve kanaat değişikliklerinin şimdiye kadar iyi kötü huzurla orada yaşamaya muvaffak olan ekalliyetlerimizin hayatı üzerinde de bir takım tesirler vukua getirdiği muhakkaktır. Bulgaristan'daki vaziyetin hususiyeti şuradadır : Sayın Milletvekili Sinan Tekelioğlu arkadaşımın da temas ettiği veçhile orada bir defa doğrudan doğruya müslüman ve Türkçe konuşan 6 - 7 yüz bin kişi kadar bir Türk azınlığı vardır. İkamet ettikleri mntaka ve yerler hepimizce malumdur. Bir de bunlardan başka lisanları Bulgarca olduğu halde ırkan Türk olan ve Pomak ismiyle yadedilenler vardır. Ötedenberi bu ikinci kısım ekalliyet hakkında mahallî hükümetin görüşü ile bizim görüşümüz arasında bir ayrılık vardır. Eski olsun, yeni olsun Bulgar Hükümeti Pomakları, esasen dilleri Bulgarca ve ırkları Bulgar olan fakat mezhepleri, dinleri müslüman olmuş Bulgarlar diye mütalâa etmektedir. Bulgarlar bunları hiçbir zaman diğer Ortodoks Bulgarlardan tefrik etmek niyetinde değildir. Bunlara her vasıta ile Bulgar olduklarını inandırarak, asıl Bulgarlarla kendileri arasında bir fark olmadığını iddia etmektedirler. Bu suretle bunları kendilerine maletmektedirler. Pomaklar bu yüzden diğer müslüman Türk azınlıklarından daha fazla bir faaliyet mevzuu olmaktadır. Bu, muhakkaktır. Diğer Müslüman Türk azınlıklarından daha fazla bir faaliyet mevzuu olduğu da muhakkaktır. Şimdiye kadar bu gruba mensup Bulgar Müslümanlardan, bize sı-

ğınmış, bize muhacir olarak gelmiş olanlardan elde ettiğimiz malumat, halen bu vaziyetin orada devam ettiği merkezindedir.

Arkadaşlar; bugünkü şart içinde, bütün Balkan memleketlerinde, komşu olsun veya uzak olsun, Türk azınlığı namıyla kendimizden olduklarına şüphe olmıyan bu ekalliyetlerin mukadderatı hakkında kesin ve katî tesirler yaratacak yeni bir tedbir almak imkânı görünmüyor. Dışişleri Bakanlığımız bilhassa bugünkü şart içinde yeni rejimlerin, yeni fikirlerin tesiri altında oradaki yurttaşlarımızın akıbetine ve bunların ne gibi tedbirlerle vaziyetlerinin ıslahına ve durumlarının halline çalışmak icabediyorsa onu yapmaktadır ve Hükümet icabeden müracaatı yapmış ve Devletin mühim bir meselesi olarak ele almış bulunmaktadır. Hükümet içinde bu mevzua dair konuşmalarımızda, meselenin azameti ve halli için icabeden teşebbüslerin mütevakkıf olacağı büyük fedakârlıklar ve saire ister istemez bütün bu arzularımıza rağmen bu meselenin daha müsait şartlı bir devreye talik edilecek bir mesele olduğunu göstermektedir. Bundan dolayıdır ki, umumi cephesiyle bu mesele ile iştigale bugünkü şart içinde imkân görmüyoruz. Fakat tam bir hassasiyetle ve yakından bunların mukadderatını takip ediyoruz ve yakın bir istikbalde bunlarla ne suretle meşgul olunacağını ve bunlar hakkındaki esaslı tedbirleri yüksek huzuruza arz etmek ve icabını istemek inşallah ben-denize nasip olur. Ve yahut diğer bir arkadaşım bu meseleyi Yüksek Heyetinize arzeder.

Garbî Trakya hakkındaki kısma, evvelki suale arzettiğim malûmata ilâve edecek yeni birşey yoktur. Vaziyette şimdiki hale göre anormal bir cihet bulunmamaktadır. Sakin bir devredyiz. İnşallah yeniden enerjik tedbirler almak mecburiyetinde kalmayız.

SINAN TEKELİOĞLU (Seyhan) — Sayın arkadaşlar, Dışişleri Bakanlığımızın vermiş olduğu izahatı hep beraber dinledik. Kendilerine teşekkür etmeyi burada bir borç bildiğimi arzeder ve bu husustaki mütalâalarımı bildiririm.

Arkadaşlar; Balkanlar'da mevcut olan ve Osmanlı İmparatorluğu zamanında oralarda terk edilmiş bulunan ırkdaşlarımız aşağı yukarı 7 - 8 senedenberi Mihailoviç; Tito, Yunan ve Bulgar Hükümet ve çetelerinin kurbanı olmaktan kurtulamamıştır. Yugoslavya'da kesilen Türk ve

müslimanların bugüne kadar tesbit edilen miktarı 1,5 milyonu aşmıştır.

Binaenaleyh, Hükümetimiz münasip zamanı, münasip şeraiti bekliyelim derken orada tek bir Türk kalmıyacağına eminim. Çünkü oralarda okadar hasmane vaziyet vardır ki, komünistler gelirse sen demokratlara hizmet ettin diye, diğer taraf gelirse sen komünistleri himaye ettin diye yok ediliyorlar.

Arkadaşlar, bu zavallılar mallarını, mülklerini, yavrularını terk ederek ırz ve canlarını kurtararak bizlere koşmak istiyorlar. Bir milletvekili sıfatı ile buradan tekrar rica ediyorum, bunun zamanı gelmiş ve çoktan geçmiştir. Eğer biz âğuşumuzu onlara açarak davet etmiyecek olursak çok kısa bir zaman sonra oralarda onlardan eser kalmıyacaktır. Esasen biz İstiklâl Harbine başlarken Misaki Millî hududu diye kendimize bir ana hudut çizmiştik. Bizim hiçbir yerde hiç kimsenin toprağında gözümüz yoktur. Ancak, bizim toprağımız haricinde eski Osmanlı İmparatorluğu arazisinde kalmış bulunan topraklardaki ırkdaşlarımızı ve dindaşlarımızı muhafaza etmek vazifesi bu Büyük Millet Meclisine tevceüh eder. Onlar gözlerini bize dikmişler, bütün ümitlerini bize bağlamışlardır. Bize kavuşmak isteyenlerin haddi hesabı yoktur, bugüne kadar pasaport almak için sefaretlere; konsolosluklara müracaat edenlerin miktarı akıllara hayret verecek dereceye gelmiştir. Hükümetten çok rica ediyorum âğuşunu açarak bunları davet etsin. Onlar hiçbir şey getirnesinler bizde toprak vardır, onlara bakacak kudretimizde kâfidir.

Sonra arkadaşlar, hepimiz biliyoruz ki, Garbi Trakya, Yunan ve Türk Garbi Trakyası diye iki kısımdan mürekkeptir. Türk Garbi Trakya'sı olan Sofulu ve Dimetoka'da halen Yunan işgalindedir.

Edirne'ye teşrif etmiş olan arkadaşlar görmüşlerdir, bizim elimizdeki Şarkî Trakya dediğimiz Edirne'mizin vaziyeti çok şayanı terahhümdür. Fakat demin arzettiğim gibi biz kimsenin topraklarını istemiyoruz. Yalnız Garbi Trakya'da bıraktığımız ve Etabli dediğimiz Türkler de pek çok zülümle karşılaşmışlardır. Oradan gelenler bize bunu bütün açıklığı ile anlatmaktadırlar. Fakat biz Etabli Rumlarına hiçbir şey yapmıyoruz. Yunan Hükümeti bizim müttfikimiz ve dostumuzdur. Tabii çeteler ya-

pabilir, fakat Yunan Hükümetinin kudret gösterdiği yerlerde ırkdaşlarımıza yardım etmesini istemesini istemek de hakkımızdır. Onun için ben tekrar Hükümetten rica ediyorum, artık oradaki Türkler için ve bizim için oralarda bir emel kalmamış olduğuna göre ırkdaşlarımızı ve dindaşlarımızı artık oralardan çekelim. Yugoslavya'daki müslümanların hali çok fecidir. Artık Bosna, Hersek'teki müslümanlardan eser kalmamıştır. Şimdi oralarda ancak muazzam, hudutsuz bir müslüman mezarlığı vardır.

Hariciye Vekili arkadaşımızın da buyurdıkları gibi Bulgarların Bulgar addettikleri Pomaklara nakli kelâm etmek isterim. Arkadaşlar, bu Pomak dediğimiz ırk halissüddem Türktürler. Toroslardaki Tahtacı dediğimiz Türkler gibidirler, ancak lisanları Bulgarcadır. Zaten hepimiz biliyoruz ki, onlar kabul etmese bile Bulgarlar da bu ırktandır. Onlar müslüman olmuşlar, fakat öyle müslüman olmuşlar ki tam mânasiyle onların kadınlarının feraceleri vardır, onların yüzünü gören hiçbir erkek yoktur. İşte arkadaşlar Bulgarlar bu zavallı Türk kadınlarının feracelerini parçalıyarak fotoğraflarını alıyorlar. Ellerine verdikleri Bulgarca isimli nüfus tezkerelerine yapıştırıyorlar. Binaenaleyh Bulgar, Yunan ve Yugoslav Hükümetleriyle derhal ve süratle temasa geçilerek oradaki yurttaşlarımızın memleketimize gelmeleri işi temin edilsin. Bunu istemek bizim en büyük hakkımızdır. Sözüme bu suretle son vererek hepinizin bu hususta yardımcı olmanızı temenni ederim.

DIŞİŞLERİ BAKANI HASAN SAKA (Trabzon) — Bu hususta mütemmim mâruzatım olmayacaktır. Esasen bu mesele hakkında Hükümetçe esaslı tedbirler düşünülmekte olduğunu arz etmiştim.

BAŞKAN — Dördüncü soruya geçiyoruz.

4. — *Maraş Milletvekili Emin Soysal'ın, Devlet İdaresinde kırtasiyeciliği artıran malî formalitelerin ıslahı hakkında ne düşünüldüğüne dair sözlü sorusuna Bakan Halid Nazmi Keşmir'in cevabı*

Büyük Millet Meclisi Başkanlığına
Malî formalitelerin Devlet İdaremizde kırtasiyeciliği artırmakta, çabuk iş yapmayı güçleştirmekte, fazla memur istihdamına âmil olarak Devletin ve Millet'in yükünü artırmakta olduğunu görüyorum. Bu hususta alınan bir tedbir

ve ıslah hareketi var mıdır?

Maliye Bakanının sözlü izahatta bulunmasını saygılarıyla rica ederim..

Maraş Milletvekili
Emin Soysal

MALİYE BAKANİ HALİD NAZMI KEŞMİR (Tokad) — Maraş Milletvekili Emin Soysal arkadaşım, bilhassa malî formaliteler bakımından artmış olan kırtasiyeciliğin önüne geçmek için neler düşündüğümüzü sormaktadır. Ben de cevabımda bilhassa malî formaliteler hususunda izahat vermeye çalışacağım. Sureti umumiyede kırtasiyeciliğe temas etmiyeceğim.

Evvvelâ şunu arzedeyim ki mali işler daima maddi neticeleri olan işlerdir. Ya bir paranın tahsilini yahut ta bir paranın tediyesini icabettirir. Binaenaleyh daima maddi bir mesuliyet taşır. Bu bakımdan bu işlerin bazı formalitelere tâbi olması bir zarurettir. Bu bizde böyle olduğu gibi her tarafta da böyledir. Bunu söylemekle bizdeki malî formalitelerin haddi asgaride olduğunu iddia edecek değilim. Hiç şüphesiz ki mali formalitelerde yapılacak birçok ıslahat mevcuttur. Ve hatıra gelebilir. Bunlar iki türdür. Bu formalitelerin bir kısmı mevcut kanunlardan ileri gelen formalitelerdir ki bunları basitleştirmek ancak bu kanunların değişmesiyle mümkün olur. İkincisi idari formalitelerdir. Bunlar idarece görüldüğü zaman ıslah edilebilir, değiştirebilir. Derhal şunu arzedeyim ki benden evvel, çok evvel Maliye Bakanlığı bu işleri daha ziyade basite götürmek ve azaltmak, kısaltmak için tedbir almakta kusur etmiş değildir.

Evvvelâ bazı kanunlar, hakikaten mükellef için, iş sahipleri için ağır gelecek bir takım muameleleri, formaliteleri icabettiriyor. Bunları mümkün mertebe, mümkün olan ahvalde ortadan kaldırmak veyahut basitleştirmek için yapılmış bir çok kanuni teşebbüsler de mevcuttur. Buna misal olarak şimdi Yüksek Meclisin komisyonlarında tetkik edilmekte olan Gelir Vergisi ve Usul tasarısını zikredebirim. Vergi tarh, tahakkuk ve tahsili bakımından bu tasarılar mevcut ahkâma nazaran çok yeni, çok basit, çok kolaylaştırıcı bir takım hükümleri ihtiva etmektedir. Bunun yanında yine Meclise çoktan sunulmuş olan kamu haklarının takibi hakkındaki kanunlar, mükelleflerin ödevlerini

ifa bakımından şimdi mevcut olan Tahsili Emval Kanunu hükümlerine nazaran çok ileri, çok kolaylaştırıcı, ve hafifletici ahkâmı ihtiva eder. Bunun dışında diğer mevcut kanunlardaki birtakım formalitelerin ortadan kaldırılması için yeni kanunlar derpiş edilebilir. Buhususta daima tetkik yapmağa amadeyiz. Ve arkadaşlarımızın buhususta bizi ikaz etmelerini bekleriz. İdareten yapılan muamelelerde mevcut bir takım formaliteleri ortadan kaldırmak veya basitleştirmek bahsine gelince; buhususta Maliye Bakanlığı yine benim Bakanlık makamına gelmeden evvel bir çok yenilikler yapmıştır. Biliyorsunuz, bütçe giderlerinin sarfı için bir takım evrakı müsbitelerin tanzimi lâzımdır. Bunlar eskiden mütaaddit idi. Bir masrafın tahakkuk ettirilmesi, ita emrine bağlanması ve nihayet tediyeye edilmesi bir çok formaliteleri icabettiriyordu. Maliye Bakanlığı evrakı müsbiteleri tetkik etmiş, adedlerini çok daraltmış ve bir çok masraflarda tahakkuk, ita emri muamelelerini basite ve son derece kısa bir hale ifrağ etmiştir. Demek istiyorum ki; bu şekilde yapılan ıslahatla her şey olmuş bitmişti. Bu sahada daha fazla tetkikat yapmak, daha ileriye gitmek mümkündür bu da tabiatıyla yapılacaktır.

Mükellefler bakımından bilhassa yapılması lâzım gelen bir iş de, bizim kanaatimizce, vergilerin tarh ve tahakkuk ve tahsil muamelelerinin ayrı olması ve ayrı dairelerce yapılmasıdır. Bu, hakikaten bir çok müşkülâtı mucip olmaktadır. Gerek mükellef bakımından gerek idare bakımından bazı mahzurlar doğurmaktadır. Biz, şimdi bu iki muameleyi birleştirmek ve bu iki daireyi tevhit etmek niyetindeyiz. Pek yakında Yüksek Meclise bunun için de bir tasarı sevkedeceğiz. Bugün tatbik edilen tahsilât sisteminde bazı ıslahat da derpiş edilmiştir ve hakikaten tahsil şubelerinde mükellefler formalite bakımından fazla bekleme ve müşkülâta mâruz kalmaktadırlar. Nihayet daha basit bir usulü İstanbul, İzmir, Ankara'da bazı maliye şubelerimizde tecrübe ettik. Muvafakiyetli neticeler verdi. Bu usulü bütün memlekete teşmil etmek niyetindeyiz.

Bu vâdide mâruzatım bandan ibaret kalacaktır. İslah edilmesi icabeden noktalar varsa da imha arkadaşların ve Yüksek Meclisin ikazına muhtacız. Direktifleri dairesinde icabeden kolaylıklar yapmak yolundayız. Şunu arzetmek

isterim ki, mali işlerde asgari formalite gayri kaabili içtinaptır.

EMİN SOYSAL (Maras) — Sayın Maliye Bakanı arkadaşımıza verdikleri izahattan ötürü teşekkür ederim. Esas kanaatte müşterek olduğumuzu da gördük. Bu da bizim için bir kıvanç membaidır.

Arkadaşlarım, kanaatımea ortaya koyduğum konu hepimiz tarafından zaman zaman düşünölen bir konudur. Devletçe ve milletçe üzerinde önemle durulup halledilmesi artık zaruret haline gelen bir konudur. Takdir buyurursunuz, bugün memur adedi bizde son derece artmıştır. 1939 istatistiğine göre memleketimizde memur, müstahdem ve serbest meslek erbabı 390 bin olarak görölmektedir. Bunun 100 binini serbest meslek erbabına çıkarsak bile geride memur ve müstahdem olarak 290 bin insan kalmaktadır. Bu, sekiz yıl önceki bir istatistiktir. Bugün memur ve müstahdem adedi 300 bini geçen bir durumdadır. Bu aded nüfus nispetimize, malî takatımıza, millî gelirimize göre çoktur. Millî gelirimizi toptan hesaba katsak bile - millî gelimiz takriben yedi milyar tutmaktadır - yine de çoktur. Dikkat ettim her zaman olmamakla beraber her vekil ve her Bakanlık arasına katî zaruret olsun olmasın yeni bir tasavvur, yeni bir teşkil düşünür düşünmez derhal memur teşkilâtını artırma yoluna gitmektedir. Şüphesiz bu memur artışında Devlet ve millet hayatında, gelişen, iş hacminin genişliği âmil olmaktadır. Bizim bugünkü iş hacmimiz gerek Devlet teşkilâtı gerek milletçe bugün ve yarın iş yapmak konusu etrafında ihdas ettiğimiz ihtiyaçlar itibariyle yeni birçok memurlara ihtiyaç göstermektedir. Bunu da takdir ediyorum. Bu vaziyet Osmanlı İmparatorluğunun memur teşkilâtıyla de kıyas edilemez. Hepimiz biliriz ki, Osmanlı İmparatorluğu ne kadar çok memur kullanırsa kullansın yaptığı işler gözümüzün önündedir. Memleketi bize perişan ve sefil bir vaziyette teslim etmiştir. Bu da ayrı bir meseledir.

Fakat arkadaşlar, memur artışının normal olan sebebi yanında doğru olmıyan ve katî surette önlememiz icabeden şu sebepler de vardır: **Adam kayırmak, adam tutma ve koruma zihniyeti.** Bunu filân Hükümete, filân şahsa ve rejime mal etmeye mahal yoktur. Bunda herkes methaldar olabilir.

İkinci sebep; bütün orta ve yüksek mektep-

lerimizin memur yetiştirmeye doğru istikametlendirilmiş olması. Millî Eğitim Bakanlığının bu yöne ehemmiyetle dikkatini çekmek yerinde olur. Hakikaten bizim bütün mekteplerimizin istikameti memur zirvesine doğru çevrilmiştir. Bu tabii, belki yüzde nispeti itibariyle katî değildir, fakat küllieti itibariyle arzediyorum; üçüncü sebep; bugün mesele olarak arzettiğim malî teşkilât ve formalitelerimizin, Devlet ve Hükümet hayatında yarattığı kırtasi durumu.

Maliye teşkilâtımız 1940 yılı bütçesinde gördüğümüz rakama göre, bugün bize malî işleri takriben 50 milyon liraya yapmaktadır. Kanaatımea rasyonel bir çalışma ve islah bütün bu masrafları mühim miktarda düşürebilir!

Birincisi; sayın Maliye Bakanının da buyurdukları gibi, vergilerin toplanma şekilleri ve kayıt işleri yönünden, ikincisi; masrafların yapılma şekilleri kayıt işleri yönünden, yapılacak teşkilât herhalde bizim bu noktadan yükümüzü azaltacak gibi geliyor bendenize.

Hatıra şu geliyor: Acaba Maliye Bakanlığı Avrupa'ya bir çok insanlar gönderiyor. Bunlar ne yapıyorlar? Bu işler üzerinde düşünüyorlar mı, bir çare arıyorlar mı? Filhakika Maliye Vekili arkadaşım bu hususta bazı fikirler beyan buyurdular. Meselâ 1947 bütçesinde yabancı memleketlere gönderilecek müfettişler ve memurlar karşılığı olarak 44 bin lira vermişizdir. Şüphesiz Maliye Bakanlığı bu parayı bu yolda sarfetmiştir ve her yıl da sarfedilmektedir. Bunlardan ne gibi faydalar alınmıştır? İnsan Maliyenin bu sahadaki gidişine ve muamelâtına bakarak doğrusu bu ya, müsbet bir hükme varamıyor. Arkadaşlar 1947 yılı bütçesine merkez bürolarındaki kırtasiye bedeli olarak verdiğimiz para 40 bin liradır. Yine maliyenin iller büroları için verilen para 117 bin liradır. Basılı kâğıt ve defterler için 537 bin lira verilmiştir ki ceman yekûn 694 bin lira veriyoruz Maliyeye. Maliye teşkilâtındaki kırtasiye işleri için.

Müsaadenizle şimdi size kırtasiyeciliği artıran âmillerden bir kaç misal arzedeyim.

Maas borduroları. (Göstererek) Bu, bir maas bordurosudur. Üzerinde unvanı, adı, soyadı, kadro aylığı ve vergiler için bir çok hane vardır ki; verilen maas, kesilen her türlü vergiler

burada yazılıdır. Bunlar için, müessesé idare edenler pek iyi bilirler ki, sîrf müessesedeki memurların maaş bordürolarını yapmak için her müessesede bir kaç kâtip istihdam edilir, ve bunlar ay başından bir hafta evvel bu vergileri tarh edeceğim diye asıl maaştan, enikonu çalışırlar, göz nuru dökerler.

Sonra maliye teşkilâtında da bu işlerle, bordro işleri ile meşgul olmak üzere çeşitli memurlar vardır. Bunlar da haylıca uğraşırlar ve nihayet maaş verilir. Bu yüzden bir hayli kişi de kullanılır. Hattâ kavga, niza olur, benimkini evvel hesap et, diye.

Arkadaşlar; benim kanaatıma bu bordronun üzerinde maaş alanın adı ve bir de mutlaka bordro ile verilmesi lâzım ise bir de eline geçecek miktar yazılı olur, geri kalan kısmı merkez teşkilâtı, toptan keser, ona göre gönderir. Eğer bordro ile verilecekse, bu suretle muameleyi âzami bir zorluktan kurtarmaya vesile olur ve bu kadar memur istihdamına da mâni olur. Bunda hiçbir zorluk yoktur.

İkincisi, en mühim fikir olarak arz ediyorum, ki, memurlarımıza birer maaş cüzdanı verdiğimiz takdirde aybaşı geldiği zaman gider bankadan maaşını alabilir. Eğer bu iki şekilden herhangiisini yaparsak binlerce memuru Devlet hizmetinden kurtarmış oluruz, kanaatındayım. Ve bu işi pratik bir düşünüşle, zannedirim kolayca tetkik edilebilir.

Arkadaşlar; bir de 2490 sayılı Kanun var. Bu kanun hükmüne göre birçok Devlet müesseselerinde işler güçleşmektedir. İhale edecek, maliye tezkere yazacak malmüdürüne, heyetler toplanacak, belediye âzaları toplanacak, onlar bulanup imza ettirilecek. 2490 sayılı Kanun gereğince yapılan bir tahakkuk evrakı üzerinde 17 imza saydığımı bilirim arkadaşlar. Bu 17 imza demek mesuliyeti tevzi etmek, demektir. Hattâ, mesuliyeti kaybetmek, demektir.

Bu bakımdan bu kanun üzerinde esaslı tetkikat yapıp ona göre tadilât teklifi yerinde olur kanaatindeyim. Nitekim bir kısım vekâletler, yeni yeni, müesseseleri 2490 sayılı Kanununun taziyik ve tesirinden kurtarmak için çeşitli kanunlar çıkarmıştır. Ve zannedirim ki, çeşitli kanunlar karşısında teftiş ve kontrol da zor olur. Bu kanun ve bunun doğruduğu, mey-

dana getirdiği, muamele itibariyle adeta Devlet memurlarına müessesé âmirlerine iş yapan damlara bir itimatsızlık gösteriyormuşuz gibi oluyor. Halbuki asıl bu kanunun doğurduğu mali formalitelerin, kırtasiyeciliklerin arkasında birtakım mesuliyetler kendi kendine gaybolmaktadır. Ben öyle ihaleler gördüm ki, 2490 sayılı Kanun gereğince tüccar gelir, dışarıda pazarlığa girişirler, işin nispetine göre 50 lira, 30 lira, 20 lira verirsen çekilirim diyenlere karşı bunu kabul eden mütaahhitler ortada kalır ve nihayet ihaleye bu anlaşmış olan bir iki kişi girer ve nihayet bir kuruluşluk bir indirmeden sonra ihaleyi yaptırırlar. Bu nokta üzerine Maliye Bakanlığının ehemmiyetle dikkat nazarı çekerim.

Şimdi size bir müessesé müdüründen aldığım birkaç satırlık bir mektubu müsaadenizle okuyacağım: Bilirsiniz, daireler bütçe yaparlar, bir şeyler isterler. Bu para temin edilir veyahut kısararak verilir veyahut hiç verilmez. Binanın çatlayan köşesi için 800 lira istenmiştir, 300 lira verilmiştir ve iş yarım yapılmıştır. Buna mukabil müteferrika faslında elde 500 lira vardır ve harcanacak yeri de yoktur. Binada çatlaklık vardır fakat tamir faslında para olmadığı için beş kuruş harcanmıyor. Yukarı yazılıyor, aşağı yazılıyor, tekrar yukarı yazılıyor bu suretle bir paslaşmadır gidiyor. Bir gün karşıma şöyle bir masraf çıktı: 29 Teşrinde çelenk yapmak lâzımgeldi. Beş lira vererek mükemmel bir çelenk yaptık. Arkasından 23 Nisan, arkasından 19 Mayıs Bayramları geldi, beşer lira üzerinden çelenk masrafı olarak 20 lira oldu. Sarf evrakını tanzim ettik, malmemuru olmaz dedi, aynen iade etti. Neden dedik, bu faslında bu madde ile paramız yok dedi. Malmüdürü Allah rahmet eylesin iyi adamdı düşündü, taşındı, bir çare buldu: Beyefendi dedi, su küpü müteferrikaya girer, sen de her bayram bir küp almış gibi gösterirsin. Peki sonra dedim, o küpler ne olacak? Amma yaptın beyefendi dedi, sonra kırar, imha edersin.

Arkadaşlar biz birkaç milyonluk bir müesseseyi bir insana itimat eder, veririz. Fakat 25 lira bir santimlik bir sarfiyatı itimat etmez, 17 - 20 imzalı sarf evrakı tanzim ettiririz. Bu Devlet hayatında bu kadar itimatsızlık kırtasiyecilik olmaz gibi geliyor bendenize.

İleri memleketlerde bu işler nasıl olur? Bir

de onu arz edeyim. Emir verirler müessesese müdürüne, derler ki, sizin müessesenizin kadrosu şu kadardır, ne kadar paraya ihtiyacınız var, bunu tesbit edip bildirin. Derhal o para müessesenin emrine bankaya yatırılır. Müessesese müdürü bu iş için kendi müessesesinde pek az kullandığı bir iki memur vardır, iki fatura tanzim ederek işleri yapar götürür. Bu nevi su küpü, süpürge falan hikâyesi olmaz.

Bunun tetkiki nasıl olur? Mahalli sarflar tetkik edilerek kontrol edilir. Biz kâğıtları tetkik ederiz. Faturanın birisi ait olduğu Bakanlığa gelir, diğeri dosyasında kalır. Tetkik şöyle olur. Evvelâ sarfiyat rayice uygun mudur, değil midir? Bu nokta tetkik edilir. İkincisi bu sarfiyat Devlet işlerine sarfedilmiş midir edilmemiş midir? Bu tetkik edilir. Fakat bizimki öyle değildir. Ne dolambaçlı yollar vardır. Arkadaşlar bu mali formalitelerin tesiriyle Devlet hayatımızda işler o kadar sürüncemede kalıyor ki, bir misalini arz edeyim: İntihap daireme gittiğim zaman bana ihtiyar bir adam geldi. Dedi ki, hen 21 sene evvel 1926 senesinde bir bağ aldım Maliyeden. Bunun parasını yatırdım, hudut üzerinden bana bağı verdiler, fakat hâlâ tapusunu vermediler. Alâkadar oldum, hakikaten 21 senelik bir işin tapusu verilmesin, nasıl olur? Gittim, evrakı tetkik ettim. Uzatılmış, uzatılmış, bir formalite yüzünden demişler ki, ölçtürdük biraz fazlalık var bunun parasını ver, verelim tapusunu. İşte parası, tapuyu verin demiş. Tapu yine yok, iş 21 sene sürmüş. Nihayet 18. V. 1943 tarihinde 299/1691 ile emir verilmiş. Bu emre rağmen formalite işi daha uzatmış, iş üç sene daha uzamış? Nihayet ihtiyar tapusunu 21 senede eline almış, bir de temenna ediyor.

BAŞKAN — Vaktiniz bitmiştir.

EMİN SOYSAL (Maraş) — Az kaldı.

Biz arkadaşlar modern bir Devlet olmak azmindeyiz ve olmaktadır. Birçok işlerimizde modern Devletiz. Çok iyi gidişlerimiz var. 20 senede yaptığımız işler Osmanlı İmparatorluğunun 600 senesine kıyas edilemeyecek kadar üstün tarafı vardır. Fakat bu noktada hakikaten samimî olarak Devletçe, islahat yapmak mecburiyetindeyiz. Çünkü, modern Devlet, dinamik bir Devlettir. Dinamik bir Devletin en büyük vasfı, az zamanda işlerini süratle yapmak, çok randımanla iş yapmak, az adamlarla iş yapmaktır.

Zira 300 küsur bin memuru bu memleket, bu memleket ki, müstahsıl, iş gücü sahibi vatandaş miktarı beş küsur milyondur, 300 küsur bin memur ve Devlet işleri bu 5 milyonun sırtındadır. Bu noktadan bu formaliteleri azaltmak ve işlerimizi süratlendirmek mecburiyetindeyiz.

Bir dükkân açacaksınız; evvelâ valiye bir küşat istidası veriyorsunuz, vali emniyet daireesine, oradan Belediye Fen Müdürlüğüne, oradan İktisat Müdürlüğüne oradan tekrar makama geliyor. İki ay sonra gel vatandaş dükkânını aç diyor. Bu şekilde iş olmaz. İşlerin süratli, çabuk ve sağlam yapılması yollarını aramalı ve bulmalıyız, arkadaşlar.

MALİYE BAKANI HALİD NAZMİ KEŞMİR (Tokad) — Müsaadenizi suiistimal etmiyeceğim, gayet kısa söyleyeceğim.

Zaten burada beyanatım sırasında mevcut mevzuatın hakikaten bütün muameleleri kolaylaştırarak mahiyette olmadığını ifade etmiştim. Ve bunların basite doğru götürülmesi lâzım olduğu hususunda kendileriyle mutabık olduğumu söylemiştim. Ve bu sahada neler yapıldığına dair de bir kaç misal söyledim. Fakat arkadaşımızın burada gösterdiği bordro ve arkadaşımızın misal olarak söylediği, taşrada müteferrika tertibinde paranın bulunup bulunmadığı hikâyeleri hakikaten mevzua uymıyan şeylerdir. Bir kerre ödeneklerin tertipten ayrılması Yüksek Meclisin kabulüyle ve tesbit ettiği bütçenin fasıl ve maddelerinin icabıdır. Bir daire herhangi bir ihtiyacı için tertipleri dahilinde tahsis istemişse tediye emirleriyle taşraya gönderilir. Daire âmirinin ihtiyacı hesap etmesi ve tediye emrini ona göre istemesi lâzımdır. Bu gayet basit bir şeydir. Vergileri hesaplamaya lüzum yoktur, eline ne geçerse onu söylemek lâzımdır diye ifade etmek kolaydır amma bunun ne kadar mahzurları olduğunu bilmek lâzımdır. Sizi bununla fazla işgal etmiyeyim. Bir maaşı verirken mademki kanunları gereğince bir takım vergiler konulmuştur, onların da hesaplarını yapmak lâzımdır. İster bordroda gösterilsin, ister gösterilmesin. Bunun tafsilâtını verecek değilim.

570 bin lira kırsalîye bedelinden bahsettiler. Bunu da tasrih etmek lâzımdır. Bu 570 bin liranın kısmı âzama alınan vergiler dolayısıyla mükellefe verilen makbuzların basılmasına ve defterlerin tabına gitmektedir. Unutmayınız ki

3 milyon vergi mükellefi vardır. Demin de beyanatımda söylediğim gibi bu işleri basite götürmek ve daha çok kolaylık göstermek suretiyle belki kırtasiyede de tasarruflar olacaktır. Tasarılar Yüksek Meclistedir. İcabettikçe yeni tasarılar getirmek de vazifemizdir.

Arkadaşım İhale Kanununu tenkit buyurdular; kendileri Milletvekilidirler, hakikaten aksıyan taraflarını görüyorlarsa bizzat bir teklifi kanuni yapabilirler. Ve Yüksek Mecliste bunu tetkik eder, icabederse bunu kabul eder.

Mâruzatım bundan ibarettir. (Kâfi, kâfi sesleri).

EMİN SOYSAL (Maraş) — Efendim maruzatım yanlış anlaşılmasın. Sayın Bakan arkadaşımızla formalitelerin düzeltilmesi gerektiği noktasında mutabık olduğumuzu sözümün başında beyan etmiştim. Ancak buyurdıkları gi-

bi bordro işlerindeki formaliteler, şunlar bunlar. Düzeltmesi zor işler değildir. Yeterki işin üzerine samimiyetle eğilelim. Bunları düzeltilim, madde, bir.

İkincisi; diğer hususlar, harıçteki müteferrik masraflar filân, bunlar da formalitedir. Biz diyoruz ki, bu formaliteler düzelsin. İş yürümüyor diyoruz. Bir yerin ihtiyacı var, sarefdemiyor. Diğer yerde para var, duruyor.

(Maliye buna ne yapsın sesleri).

Düzeltilmeli, boş durmamalı. Rasyonel çalışılrsa düzelir. Nitekim nasıl düzeltileceğine dair misaller verdim. Onları açık zihinle düşünmeli. Mâruzatım bundan ibarettir.

BAŞKAN — Gündemdeki dört madde bitti. Fakat üçünün tevzi tarihinden itibaren üzerinden 48 saat geçmediği için onları geçiyorum.

4. — GÖRÜŞÜLEN İŞLER

1. — Köy Enstitüsü mezunu öğretmenlerle Köy Sağlık memurlarının geçim durumlarını düzenlemek üzere 3803, 4274 ve 4459 sayılı Kanunlara ek kanun tasarısı ve Geçici Komisyon raporu (1/235) [1]

GEÇİCİ KOMİSYON BAŞKANI REFAİK AHMET SEVENGİL (Tokad) — Efendim, tasarımda ivedilikle görüşülmesini teklif ediyoruz. Bu, tasarımda vardır.

BAŞKAN — Tasarının ivedilikle müzakeresini kabul edenler... Etmeyenler... İvedilikle görüşülmesi kabul edilmiştir.

Tümü hakkında söz istiyen var mı?

GL. VEHBİ KOCAĞÜNEY (Erzurum) — Sayın arkadaşlarım, Köy Enstitüsü mezunlarının geçimlerinin maaşa bağlanması hakkındaki tasarımı çok uygun buldum. Eski kanun iyi düşünülmemiş ve iyi hâsile vermemişti. Sayın Eğitim Bakanı, değerli arkadaşımız yeni bir tasarı ile bu pürüzleri önledi ve eğitime iyi bir vechte verdiler. Kendilerine teşekkür ederim.

Ancak bir noktaya temas etmek istiyorum. Bakanlık yeni bir karara varmıştır. Bu karar da köylerimizde yeni okullar yapılması için birlikler kurmasıdır. Sayın arkadaşlar; köylü-

lerimizi biranevvel okur yazar hale getirmek en büyük borcumuzdur, bu yolda atacağımız adımlar bizim için en iftihar edilecek sonuçlar doğurur. Yalnız dilerim ki: Bu köy birlikleri kararında, bazı mahzurlar görmüş, kendilerine Erzurum'da arzetmişim, eğer bu mahzurlu noktaları da ortadan kaldırırlarsa bu da şimdi getirmiş oldukları kanun gibi hayırlı ve memleket için faydalı olur; ben bilhassa bu kürsüden eski mâruzatımı tekrarlamayı faydalı gördüm.

CEMAL ÖNCEL (Denizli) — Hangi mahzurlar paşam?

GL. VEHBİ KOCAĞÜNEY (Erzurum) — Kendilerine evvelce izah etmişim. Arzu ederlerse yine söylerim.

BAŞKAN — Başka söz istiyen yok. Madde-lere geçilmesini kabul edenler... Etmeyenler... Kabul edilmiştir.

Köy Enstitüsü mezunu öğretmenlerle Köy Sağlık memurlarının geçimlerini düzenlemek üzere 3803, 4274 ve 4459 sayılı kanunlara ek kanun

MADDE 1. — Köy Enstitüsünden mezun olan öğretmenler Millî Eğitim Bakanlığınca, Sağlık memurları Sağlık ve Sosyal Yardım Bakanlığınca ayda (100) lira ücretle tâyin olunurlar. Başarı ile hizmet gördükleri usulüne göre saptanan öğretmenin ve sağlık memurlarının üç-

[1] 237 sayılı basmayazı tutanağın sonundadır.

retleri her üç yılın bitiminde (10) lira artırılır. Bu öğretmenlerle sağlık memurlarının istihkakları 3 ayda bir peşin olarak yılda dört defada ödenir. Öğretmenlerin aylık ücretleri ve vazife mahalline gitmek için zaruri yol masrafları Millî Eğitim Bakanlığı, sağlık memurlarının aylıkları ve zaruri yol masrafları Sağlık ve Sosyal Yardım Bakanlığı bütçesinden verilir.

BAŞKAN — Birinci maddeyi oyunuzda sunuyorum. Kabul edenler... Etmeyenler... Kabul edilmiştir.

MADDE 2. — Köy okullarının bitişğinde veya yakınında bir uygulama bahçesi bulunur. Bu bahçe mahallî şartlara, öğrenci ve öğretmen sayısına göre iki dekardan az on dekadandan çok olamaz. Bu bahçede öğrenciler, öğretmenleriyle birlikte bölgenin tarım istihsal mevilerine göre tarım derslerini uygulurlar. Bahçenin ürünleri öğretmenlerindir. Uygulama bahçesinin işletilmesi için gerekli fiyandan, tohum, tarım araçları ve hayvanlar okul demirbaşına kaydedilmek üzere Millî Eğitim Bakanlığınca verilecek ödenekle sağlanır. Uygulama bahçesinde bölge özelliklerine göre kurulacak tesislerin nelerden ibaret olacağı İl Millî Eğitim ve Tarım Müdürlüklerinin iştirak ettikleri komisyon tarafından kararlaştırılır.

BAŞKAN — İkinci maddeyi oyunuzda sunuyorum. Kabul edenler... Etmeyenler... kabul edilmiştir.

MADDE 3. — Uygulama bahçesinde kurulan tesisler idare âmirleri, Bakanlık müfettişleri, Millî Eğitim ve Tarım Müdürleri, İlk Öğretim Müfettişleri, Gezici Başöğretmenler tarafından denetlenir. Kuraklık, yangın, sel, hayvan ve nebat hastalıkları yüzünden ve öğretmenin taksiri olmaksızın bu tesislerde vukua gelen zarar usulü dâhilinde tesbit edildiği takdirde Millî Eğitim Bakanlığından verilecek ödemekle tazmin edilir. Bu tesislere zarar gelmesinde kusurlu görülen öğretmen hakkında kanun kovuşturması yapılır ve zarar kendisine ödetilir.

BAŞKAN — Üçüncü maddeyi oyunuzda sunuyorum. Kabul edenler... Etmeyenler... Kabul edilmiştir.

MADDE 4. — Köy okullarına şimdiye ka-

dar tahsis edilmiş olan Devlet ve köye ait nizasız ve ihtilâfsız topraklarla aynı şartlar dâhilinde verilecek olan topraklar, köy ihtiyar meclisinin kararı, illerde vali, ilcelerde kaymakamın onamı ile köy halkı tarafından imece vesair suretlerle işletilir. Hâsıl olan gelir okul yapımı, okul araçları temini ve okul eksiklerinin giderilmesi başta olmak üzere köyün geri kalan mecburi işlerine harcanmak üzere köye irat kaydolunur.

BAŞKAN — Dördüncü maddeyi oyunuzda sunuyorum. Kabul edenler... Etmeyenler... Kabul edilmiştir.

MADDE 5. — 4 ncü maddeye göre köy okullarına verilecek olan topraklar için illerde vali, ilcelerde kaymakamın yetkili kılacakları bir memurun başkanlığında bir komisyon kurulur. Bu komisyon merkez veya ilçe Millî Eğitim memurlarıyla Tarım, Maliye, Tapu, Özel İdareler tarafından görevlendirilecek birer memurdan ve tahsis yapılacak köyün muhtarından ve Köy İhtiyar Meclisinin seçeceği bir kişiden teşekkül eder. Komisyon okula tahsisi icabeden Devlet malı toprakların cins, miktar ve yerini gösteren bir tutanak düzenliyerek valiliğe gönderir. tutanak valilik yoluyla Maliye Bakanlığına gönderilir. Ve Maliye Bakanlığının onamıyla o yer parasız olarak köy okulu adına tahsis olunur.

BAŞKAN — Beşinci madde hakkında söz isteyen var mı? Yok. Maddeyi oya arz ediyorum. Kabul edenler... Kabul etmeyenler... Kabul edilmiştir.

MADDE 6. — Uygulama bahçesi için lüzumlu toprağın tahsis yoluyla sağlanamayacağı valilikçe anlaşıldığı takdirde bu toprağın bir kısmı veya tamamı satınalınır, veya kamulaştırılır.

Uygulama bahçesinin satın alınmasına veya kamulaştırılmasına valilik karar verir; Satınalma ve kamulaştırma işlerinde Köy Kanununun 44 ncü maddesi uygulanır. Satın alınacak veya kamulaştırılacak uygulama bahçesini tâyin eden ihtiyar kuruluna Gezici Başöğretmen, varsa Tarım öğretmeni ve bölge ilk öğretim müfettişi de katılır. Karar çoklukla verilir; ilcelerde kaymakamın, merkez ilcelerinde valiliğin onamıyla yürürlüğe girer. Arazisi kamulaştırılan kimsenin itiraz mercii merkez ilcelerinde il, ilcelerde ilçe idare kurullarıdır. İdare ku-

rullarının bu husus hakkındaki kararlarına söz yoktur.

Satınalma ve kamulaştırma bedeli köy sandığından usulüne uygun olarak ödenmedikçe araziye el konamaz.

İHSAN YALÇIN (Bolu) — Muhterem arkadaşlar; şimdi kabul buyurduğunuz ikinci maddede: «Köy öğretmeni ve öğretmenlerin ihtiyacı için on dekar kadar arazinin uygulama bahçesi olarak alınması» hakkında bir hüküm kabul ettik. Burada; iki dekardan az 10 dekardan çok olamaz, diye bir fıkra var. Bunun miktarını kim tâyin edecek? Kanun sakittir. Vali mi, muallim mi tâyin eder, köy ihtiyar heyeti mi tâyin eder, köy ihtiyar heyeti mi tâyin, kaymakam mı tâyin eder? Hiçbir sarahat yoktur. Şimdi bazı yerler vardır ki, iki dekar dahi büyük kıymet ifade eder ve bazan da bulunmaz. Oraya öğretmen geldiği zaman 10 dekarlık arazi isterim derse, bunun için 6 ncı maddede «Köy Kanununun 44 ncü maddesi uygulanır» dedikten sonra «Satılınacak veya kamulaştırılacak, uygulama bahçesini tâyin ederken ihtiyar kuruluna...» Şu, şta, şu da katılır diyor. «Bahçesi» kelimesinden itibaren «Bahçesinin yerini ve miktarını» diye iki kelime ilâve edersek ozaman ismi geçen ve köy ihtiyar heyeti, başöğretmen ve tarım öğretmeninden mürekkep bir heyet bunun yerini ve miktarını tâyin eder ve o kararı idare âmiri tasdik eder. Onun için vatandaşların miktar ve yer hakkında gezdiğimiz ve gördüğümüz yerlerde bahsettikleri ihtilâfların da önüne böylece geçilmiş olur. Komisyon kabul ederse bir takrir hazırladım, takdim ediyorum.

MİLLÎ EĞİTİM KOMİSYONU ADINA TEZER TAŞKIRAN (Kastamonu) — Efendim, bu kelimelerin ilâvesi kanuna kuvvet verecektir. Arkadaşımın buyurdukları şekilde (Yerini ve miktarını) kelimelerinin ilâvesini Komisyonunuz da kabul etmektedir.

BAŞKAN — Bunu kabul ediyor musunuz?

KOMİSYON ADINA TEZER TAŞKIRAN (Kastamonu) — Kabul ediyoruz.

Yüksek Başkanlığa

Arzettiğim sebepler dolayısıyla 6 ncı maddede (uygulama bahçesini) tâbirinde (uygulama bahçesinin yerini ve miktarını) şeklinde değişiklik yapılmasının Umumi Heyetin oyuna ko-

nulmasını dilerim.

Bolu Milletvekili
İhsan Yalçın

BAŞKAN — Komisyon da kabul ediyor. Bu tarzda oyunuza sunuyorum. Maddeyi kabul edenler... Etmeyenler... Madde kabul edilmiştir.

MADDE 7. — Okula tahsis olunan Devlet toprakları Maliye ve Tarım Bakanlıklarının muvaffakatı alınarak uygulama bahçesi sağlamak üzere değiştirilebilir.

BAŞKAN — Kabul edenler... Etmeyenler... Kabul edilmiştir.

MADDE 8. — Köy Enstitüsü mezunu öğretmenlerle Sağlık memurları için Millî Eğitim Bakanlığınca tüzeltikiliği olan ve mercaı Millî Eğitim Bakanlığınca bulunan «Köy öğretmenleri ve Köy Sağlık memurları Emeklilik Sandığı ve Köy öğretmenleri ve Köy Sağlık memurları Sosyal Yardım Sandığı» kurulmuştur.

A) Emeklilik Sandığının sermayesi ve gelirleri şunlardır:

1. Millî Eğitim ve Sağlık ve Sosyal Yardım Bakanlıkları bütçelerine köy öğretmenleri ve Köy Sağlık memurları gideri olarak her yıl konacak ödenek toplamalarının binde biri;

2. Aylıkları artırılan sandığa dâhil Köy öğretmenlerinin ve Sağlık memurlarının ücretlerinden kesilecek ilk aylık zamları;

3. Sandık sermayesinin bütün gelirleriyle her çeşit gelirler.

Emeklilik Sandığının mevcudu ve alacakları Devlet memurlarına mahsus hak ve rüçhanları haizdir. Bu paralar ve alefûmum aidat ile faiz ve temettüleri hiçbir harç ve resme tâbi olmadığı gibi haciz ve temlik de edilemez.

Hizmet süresi 25 yılı dolduran sandığa dâhil köy öğretmenleri ve sağlık memurları emekliliği ayrılmayı isteyebilirler. Bu gibiler son aldıkları ücretin yarısıyla tekaüt edilirler.

Mâlîlülük ve sair sebeplerle normal hizmet süresinden az hizmet karşılığında tanınacak emeklilik hakları 3803 sayılı Kanununun 20 ncı maddesinde belirtilen tüzükle tesbit olunur.

Emeklilik ücretleri üç ayda bir peşin olarak ödenir. 25 yıldan fazla hizmetin her yılı için emeklilik ücretlerine % 1 zammedilir.

B) Sağlık ve Sosyal Yardım Sandığının sermayesi ve gelirleri şunlardır:

1. Millî Eğitim Bakanlığı bütçesine Köy Enstitüleri giderleri adıyla her yıl konulacak ödenek toplamının binde biri;

2. — Sandığa dâhil öğretmenlerle Köy Sağlık memurlarının aylıklarından kesilecek % 1 ler;

3. Bağışlar;

4. Sandık sermayesinin gelirleriyle sair çeşitli gelirler.

Bu sandığa eğitimci, Köy Enstitüsünde vazife gören öğretmenler, usta öğretmenler ve memurlarla gezici öğretmen ve gezici başöğretmenler ve bölge ilk öğretim müfettişleri üye olabilirler.

Sandık 9 ncu madde dışında kalan yardımları yapar.

Her iki sandıktan yapılan ödemeler Sayıştay vizesine tâbi değildir.

BAŞKAN — Maddeyi kabul edenler... Etmeyenler... Kabul edilmiştir.

MADDE 9. — Köy Enstitüsü mezunu öğretmen ve Sağlık memurları 788 sayılı Memurin Kanununun 84 ncü maddesi ve 4598 sayılı Kanunla Devlet memurlarına tanınmış olan bütün haklardan istifade ederler. Ancak bunlara her çocuk için 5 lira verilir.

BAŞKAN — Dokuzuncu maddeyi kabul edenler... Etmeyenler... Madde kabul edilmiştir.

GEÇİCİ MADDE 1. — 3803, 4274 ve 4459 sayılı kanunlar hükümlerine göre arazisi, enstitü mezunu öğretmenlerin ve sağlık memurlarının geçim toprağı olarak kanunlaştırılmış bulunanlar 1948 yılı sonuna kadar illerde valiye ilcelerde kaymakama başvurdukları takdirde kamulaştırma bedeli Köy Sandığına tamamen geri verilmek şartıyla bu topraklar eski sahiplerine geçebilir. Köy bütçesine irat kaydedilen bu paralar okul yapımına, okul eksiklerinin giderilmesine, okul uygulama bahçesi sağlanmasına harcanır.

Üzerine öğretmen ve sağlık memurları için evi yapılmış geçim topraklarından bina yeri dâhil 500 metrekarelik kısmın bedeli tenkis edilerek geri verilmez.

İHSAN YALÇIN (Bolu) — Muhterem arkadaşlar; bu madde ile biz, arazisi istimlak edilen köylülerin istedikleri takdirde bedelini ödemek şartıyla mallarına tekrar sahip olmalarını sağlıyoruz. Bu çok doğru ve isabetli bir harekettir.

Şimdi, köylümüzün hali malumdur. Tarlası istimlak edilmiştir. Üç sene evvel Köy Sandığından 1 000 - 1 500 lira almış ve yemiştir, ihtiyaçlarına sarfetmiştir.

Bu kanunla biz 1948 yılı sonuna kadar bir sene içinde müracaat edip parasını ödemesi şartıyla tarlasına tekrar sahip olmasını sağlıyoruz. Fakat benim kanaatime göre, 1948 yılı içinde birçok köylüler bu tarlaların bedellerini ödeyip almak iktidarından mahrumdurlar. Şu halde hiç olmazsa bunların almak istedikleri ve verirken hakikaten acı duydukları topraklarına tekrar kavuşmalarını temin için bu müddetin biraz daha uzatılması zaruridir. Hiç olmazsa bu müddetini 1949 yılı sonuna kadar uzatılması lâzımdır. Zarar yok, yine 1948 yılı içinde müracaat etsin, ben tarlamı alacağım diyerek. Fakat bedelini 1949 yılı sonuna kadar ödemek suretiyle tarlasına sahip olsun. Bunun için bu maddenin «İllerde Valiye, İlçelerde Kaymakama başvurdukları» kelimesinden sonra ve 1949 yılı sonuna kadar bedelini tamamen ödedikleri takdirde cümlesini ilâve edersek köylünün geri almak istediği kendi toprakları için müşkül vaziyette kalmamasını temin etmiş oluruz. Encümen arkadaşlarımız da bu fikrime iştirak ederlerse bu toprak sahiplerini sevindirmiş oluruz. Bunun için bir de önerge takdim ediyorum.

KOMİSYON ADINA TEZER TAŞKIRAN (Kastamonu) — Arkadaşımızın teklifi köylülere büyük bir kolaylık temin ettiği için komisyon memnurlukla kabul etmektedir.

Maddenin sondan üçüncü satırın başında «evi» denmiştir, bir matbaa hatasıdır, «ev» olmalıdır.

BAŞKAN — Önergeyi okutuyoruz.

Yüksek Başkanlığa

Arzettiğim sebep dolayısıyla geçici birinci maddede (Kaymakama başvurdukları) kelimesinden sonra (1949 yılı sonuna kadar bedelini tamamen ödedikleri) fıkrasının ilâvesinin yüksek karara arzini dilerim.

Bolu Millîvekili
İhsan Yalçın

GL. EYUP DURUKAN (Hatay) — Bir sene çok büyük bir fark yapmaz. Tensip edilirse bunu 1950 diyelim, daha iyi olur.

GEÇİCİ Ko. BAŞKANI REFİK AHMET SEVENÇİL (Tokad) — Tasfiyeyi çok uzatır.

BAŞKAN — Önergeyi komisyon tasvip etmektedir. Önergeyi kabul edenler... Etmeyenler... Kabul edilmiştir.

Maddeyi bu suretle tashihle kabul edenler... Etmeyenler... Kabul edilmiştir.

GEÇİCİ MADDE 2. — Geçici 1 nci madde gereğince tasfiye edilememiş veya Devlet ve köy tarafından okula tahsis olunmuş topraklar bu kanunun 4 ncü maddesi hükümlerine göre köy tüzel kişiliğine bırakılmıştır.

BAŞKAN — Geçici ikinci maddeyi kabul edenler... Etmeyenler... Kabul edilmiştir.

GEÇİCİ MADDE 3. — Köy okullarının ve Sağlık memurlarının donatımı için Millî Eğitim ve Sağlık ve Sosyal Yardım Bakanlıkları bütçelerinden verilen ödeneklerle satınalınan tarım demirbaşları içinden Köy Enstitülerine lüzumlu olanlar Millî Eğitim Bakanlığı tarafından ayrılır. Geri kalanları satılmak üzere Malmüdürlüklerine devrolunur. Tohumluklar öğretmenlere bırakılır.

Bu tasfiye Millî Eğitim Bakanlığı ile Maliye Bakanlığı arasında kararlaştırılacak esaslar dâhilinde 2490 sayılı Kanuna göre 1948 yılı sonuna kadar bitirilir.

Öğretmen ve Sağlık memurları satılmak üzere Malmüdürlüklerine teslim mecbur oldukları hayvan ve diğer demirbaşları diledikleri takdirde demirbaş kaydındaki fiyatlariyle kendileri satınalabilirler.

İHSAN YALÇIN (Bolu) — Efendim, bu madde ile de yine son fıkrasıyla bunlar malmüdürlüklerine teslim edilemeyipte, kendileri için lüzumlu, öğretmenler için lüzumlu addedikleri demirbaş eşyayı satınalma haklarını kendilerine veriyoruz, diyoruz ki; «Demirbaş kaydedilen fiyatlarla kendileri satınalabilirler.» Ohalde bunların parasını ödeyecekler ve satın alacaklardır. Bu şekilde verilecek şeylerin bedelini bir köy öğretmenin bedelini derhal sayıpta ödeyecek kadar malî iktidarı olduğunu ben tahmin etmiyorum. Eğer bunları köy öğretmeni için hakikaten lâzımlı addediyorsak bunların malmüdürlüğe teslim edilip satılmasındansa kendisine bir bedel mukabilinde verilmesi daha doğru olur. Fakat bedeli ödeme meselesine gelince; bunu defaten tediye edilmesi mümkün değildir. Eğer muvafık görürseniz «Fiyatlariyle kendileri satınalabilir» fıkrasından son-

ra: «1948 yılı içinde ve 4 taksitle ödenmek suretiyle» cümlesini ilâve edersek bu arkadaşlarımız 1948 yılı içerisinde bunun bedelini 4 taksitte öderler. Ve kendileri de bu mala sahip olmuş olurlar. Eğer encümen arkadaşlarımız da bu ilâveye muvafakat ederlerse iyi bir iş yapmış oluruz bunlar malmüdürlüğe teslim edilecek şurada burada duracak kırılacak.

GEÇİCİ KOMİSYON ADINA REFAİK AHMET SEVENGİL (Tokad) — Komisyon kabul ediyor.

BAŞKAN — Bu hususta verdikleri takriri okutuyorum.

Yüksek Başkanlığa

Arzettiğim sebeplerden geçici üçüncü maddenin son fıkrasına (Fiyatlariyle) kelimesinden sonra (1948 yılı içinde 4 taksitle ödenmek üzere) cümlesinin ilâvesinin karara arzını dilerim.

Bolu Milletvekili
İhsan Yalçın

BAŞKAN — Önergeyi kabul edenler... Etmeyenler... Önerge kabul edilmiştir.

Komisyon da kabul ediyor, ohalde maddeyi tashihle beraber oyunuzaya sunuyorum. Kabul edenler... Etmeyenler... Kabul edilmiştir.

GEÇİCİ MADDE 4. — Bu kanunun yayımı tarihinde kıdem süreleri 3 yılı bulmuş Enstitü mezunu köy öğretmenleriyle Sağlık memurlarından başarıları usulüne göre onanmış olanlara 110 lira ücret verilir.

BAŞKAN — Maddeyi oyunuzaya sunuyorum. Kabul edenler... Etmeyenler... Kabul edilmiştir.

GEÇİCİ MADDE 5. — Bu kanunun 1 nci ve geçici 4 ncü maddelerine göre öğretmenlerin artan ücret farklariyle 9 ncü maddeye göre öğretmenlere verilecek ödenekler ve çocuk zamları 1947 yılı Bütçe Kanununa bağlı (A) işaretli cetvelin Millî Eğitim Bakanlığı kısmındaki 546 ncı (3238, 3704, 3803, 4274, 4357, 4459 sayılı Kanunlar gereğince ödenecek köy okullariyle enstitüleri ve köy eğitimcileri ücret ve giderleri) bölümünün 5 ncı (Köy öğretmenleri gerekli yol paraları, donatım ve çalışma vasıtaları karşılıkları ve tazminat) ve 531 ncı [4178 ve 4598 sayılı Kanunlar gereğince yapılacak zamlar ve yardımlar] bölümünün 5 ncı (Aynı yardım) maddelerinden ödenir.

Sağlık memurlarına verilecek ücret farkla-

riyle diğ er ödenekler Sağlık ve Sosyal Yardım Bakanlığının 1947 yılı bütçesinin 666 ncı (okullar, kurumlar, yurtlar) bölümünün 6 ncı (Köy Enstitülerindeki sağlık memurları yetiştirme ve cihazlandırma giderleri) maddesine konmuş ödenekten verilir.

BAŞKAN — Maddeyi kabul edenler... Etmeyenler... Kabul edilmiştir.

MADDE 10. — 3803 sayılı Kanunun 7, 11, 12, 13, ve 18 nci maddeleriyle 4274 sayılı Kanunun 28, ve 66 ncı maddeleri ve 4459 sayılı Kanunun 2 ncı maddesinin 3 ve 4 ncü fıkraları ve 5117 sayılı Kanun kaldırılmış, ve 4274 sayılı Kanunun 39 ncü maddesinin 2 ncı fıkrasının son cümlesi ve aynı kanunun 59 ncü maddesinden (28 ve 12) ibareleri çıkarılmıştır. 4274 sayılı Kanunun 10 ncü maddesinin 1 numaralı bendinde yazılı (3803 sayılı Kanunun 11 ncı 3238 sayılı Kanunun 5 ncı maddelerine) ibaresi kaldırılmış, yerine (3238 sayılı Kanunun 5 ncı maddesine) ibaresi konulmuştur. Yine aynı kanunun 64 ncü maddesinin 1 ncı fıkrası başında bulunan (3803 sayılı Kanunu 18 ncı maddesinde yazılı) ibaresi kaldırılmış, yerine (Enstitü mezunu öğretmen ve sağlık memurları için kurulan) ibaresi konulmuştur. Aynı kanunun 65 ncı maddesinin 1 ncı fıkrası başında bulunan (3803 sayılı Kanunun 18 ncı maddesine göre kurulan köy öğretmenleri) ibaresi çıkarılmış, yerine (Köy Enstitüsü mezunu öğretmen ve Sağlık memurları için kurulan) ibaresi konulmuştur.

BAŞKAN — Maddeyi kabul edenler... Etmeyenler... Kabul edilmiştir.

MADDE 11. — Enstitü mezunu öğretmen ve Sağlık memurlarına 4178 ve 4599 sayılı kanunlara göre ödenen fevkalâde zam ve aynı yardım verilmez.

BAŞKAN — Maddeyi kabul edenler... Etmeyenler... Kabul edilmiştir.

MADDE 12. — Bu kanun yayımı tarihinde yürürlüğe girer.

BAŞKAN — Maddeyi kabul edenler... Etmeyenler... Kabul edilmiştir.

MADDE 13. — Bu kanunu Bakanlar Kurulu yürütür.

İHSAN YALÇIN (Bolu) — Muhterem arkadaşlar, bu kanunu tamamen kabul etmiş olu-

yoruz. Son madde dolayısıyla Millî Eğitim Bakanı arkadaşımızdan bu kanunun kabulü vesilesiyle bir iki nokta rica edeceğim.

Hükümetin ilk öğretim dâvası için geçen sene yayınladığı hepinizin malûmu olan beyanname köy mekteplerinin kereste, cam, çivi, kiremit ve saire gibi para ile temini lâzımgelen kısımların bedeli Devlet tarafından temin edilir kaydı vardır. Dün Millî Eğitim Bakanı arkadaşımız kırk evli bir köyde yapılacak mektebin aşağı yukarı 15 bin liraya mal olacağından bahsettiler. Bu 15 bin liranın da üçte birinin çalışmak suretiyle köylünün emeği karşılığı olacağını ve binaenaleyh on bin liranın kurulan birlikler vasıtasıyla senelere taksim edilmek suretiyle köylü tarafından temin edilemsi lâzımgeldiği mütalâasında bulundular. Bu meyanda yalnız dediler ki; her sene Hükümet bütçesinden bir mektep için iki bin lira para ayırıyoruz. Geriye köylünün ödemesi lâzımgelen ve muhtelif senelere taksim edilmesi gereken 8 000 liralık nakdî bir mükellefiyet olur.

Şimdi düşünüyorum: Kerestesi, kiremidi, camı çerçevesi, ve sairesi için bugünkü şartlar içinde iki bin lira ile bunları yapmak imkânı yoktur. Usta parasını ve saireyi bundan hariç tutuyorum.

Millî Eğitim Bakanından ve Hükümetten şunu rica ediyorum: Biz tatil yapup dağılaacağız. Kendileri bütçe ile meşgul olacaklar. Önümüzdeki bütçede köy mektepleri için daha geniş mikyasta, daha bol tahsisat yatırmak imkânını temin etsinler.

İkinci ricam: Kanun, Millî Eğitim dâvasında öğretmenlerle sevişerek çalışmalarını temin etmek bakımından gayet ferahlatıcıdır. Yalnız maalesef gezdiğimiz yerlerde halâ bazı arkadaşlarımızın, vazifeli arkadaşlarımızın, köylünün memnuniyetini mucip olacak şekilde ve köylüye bu dâvayı sevdirecek şekilde hareket etmiyerek, uysallık göstermediklerini, vaziyeti tamamiyle kavriyamadıklarını esefle gördüğümü ilâve etmek isterim.

Bunun birçok misalleri vardır, bunlardan bir tek misal vereceğim. Sayın Bakandan bu gibi hâdiselere meydan vermemesi için teşkilâtına şiddetli ve devamlı bir takibat yapmasını rica edeceğim.

Bir arkadaşımınla Düzce'nin Beyköyüne gittim. Köyün Muhtarı hakikaten bu dâvayı be-

nimsemiş, iyi çalışan münevver bir insan. İki sene evvel mektebini yaptırmış, hattâ mektebin uygulama bahçesinin etrafını taş duvarla çevirmişti. Binanın yanında öğretmen için ev yapmış işlik yapmış, her şeyi teminat altına almıştır. Bir öğretmen gelmiş, işe başlamış. Bu öğretmen köylüdür ve muhtarın akrabasıdır. Bu köye ikinci bir öğretmen daha gelecektmiş. İkinci bir öğretmen evi yapılacaktı. Muhtar bize anlattı. Ben dün köylüyü topladım, ikinci bir öğretmen geliyor, ikinci bir öğretmen evi yapılacak, bizi birliğe dâhil etmişler bunların yıl içinde bedelini ödiyeceğiz. Köylü diyor ki sen birinci yaptırdığın evde gelen öğretmeni yatırabiliyor musun? Hayır, öğretmen babasının evinde yatıyor. Muhtar ısrar ediyor bu evde yatmıyor. O halde evi terket diyor, bu hakkı ikinci öğretmene verelim diyor, onu da terketmem diyor. Maarif müdürüne söyledik, Maarif müdürü ne yapalım oturmasın, bir ikincisini yapacağız. Şimdi ikinci gelecek öğretmen için ev yapmak teklifine köylü katlanır mı? Bu vaziyet varken, köylünün gözünün önünde, köylüye bu teklifi yapmak ve ikinci gelecek öğretmene ev yaptırmak imkânı var mıdır ve ev yapılması teklifi yapılır mı? ve köylü bunun külfetine katlanır mı? Böyle şey olur mu ve bu teklif köylüye yapılabilir mi? (Doğru sesleri). Doğru değildir. Bu ve buna benzer tatbikatta bir çok şeyler vardır. Yukarının bütün hüsnü niyetine ve devamlı takibine rağmen işi tatbik eden arkadaşlarımız maalesef işi lâıyk olduğu ehemmiyetle ele almıyorlar. Meselâ Mengen'in Demirciler köyünde yapılan evde öğretmen yatmadığı için, dikkaasizlik yüzünden, yangın çıkmış ve öğretmen evi ile birlikte 15 000 liraya mal olan okul binası da yanmıştır. Ve bu arkadaş hâlâ öğretmendir.

Bu işlerde çok hassas olan ve çok dikkatle üzerinde durduğunu bildiğimiz Millî Eğitim Bakanı arkadaşımın bu hususlarda gerekli tedbirleri alacağından eminim ve kendilerine muvaffakiyetler dilerim.

MİLLÎ EĞİTİM BAKANI REŞAT ŞEMSETİN SİRER (Sivas) — Sevgili arkadaşlarım, İhsan Yalçın arkadaşımın, dikkatle üzerinde durduğumuz temennisine ittila hâsıl ettikten sonra ve tatbikatta husule gelen hatalardan birisine ait olarak gösterdikleri misali dikkatle dinledikten sonra bir vazifemi ifa etmek isterim.

Şimdi kabul buyurduğunuz kanunla, Türk Milletinin büyük çoğunluğunu teşkil eden Türk köylüsünü cehaletten kurtarmanın ve okutmanın, seviyelendirilmenin başta gelen şartlarından birisi olan köy eğitimi dâvasını, sağlam esaslar üzerinde ve daha hızlı bir tempo ile inkişaf edebilmesini sağlamış oluyorsunuz. Bu sayede köylü yurttaşlarımız okulu ve öğretmeni daha çok seveceklerdir. Köy öğretmeni arkadaşlarımız da emniyet ve huzur içinde kendilerini güzel, kutsal vazifelerine daha çok bağlayacaklardır. Sağladığı bu neticelerle, bu kanun Türk Milletinin talih ve mukadderatını elinde tutan Türkiye Büyük Millet Meclisinin, Türk Milletinin hayrına olarak vücade getirdiği güzel eserlerden birisi olacaktır.

Bugün Millî Eğitim işlerinin mesuliyetini taşıyan bir arkadaş olmak sıfatiyle size minnettarlığımı, derin şükranlarımı arz ederim. (Alkışlar).

BAŞKAN — Maddeyi kabul edenler... Kabul etmeyenler... Kabul edilmiştir.

Tasarının tümünü açık oya sunuyorum.

Oy vermiyenler varsa lütfen kullansınlar. Oy toplama işi bitmiştir.

Köy Enstitüsü mezunu öğretmenlerle Köy Sağlık Memurlarının geçimlerini düzenlemek üzere 3803, 4274 ve 4459 sayılı kanunlara ek kanun tasarısına (309) oy verilmiştir. Muamele tamamdır, tasarının (309) oyla kanunluğu kabul edilmiştir.

Yarın saat 15 de toplanmak üzere Birleşime son veriyorum.

Kapanma saati : 18,2

Köy Enstitüsü mezunu öğretmenlerle Köy Sağlık Memurlarının geçimlerini düzenlemek üzere 3803, 4274 ve 4459 sayılı kanunlara ek kanuna verilen oyların sonucu

(Kanun kabul edilmiştir.)

Üye sayısı	: 465
Oyverenler	: 309
Kabul edenler	: 309
Oya katılmıyanlar	: 156
Reddedenler	: 0
Çekinserler	: 0
Açık Milletvekillikleri	: 0

[Kabul edenler]

AFYON KARAHİSAR

Mehmet Aşkar
Şahin Lâçin
Kemal Özçoban
Ahmed Veziroğlu

AGBI

Müşak Aktan
Ahmet Alpaslan
Halid Bayrak

AMASYA

Ahmet Eynir
Zeki Tarhan
Esad Uras

Ali Kemal Yiğitoğlu

ANKARA

Naki Cevad Akkerman
Mebrure Aksoley
Hilmi Atlioğlu
Avni Refik Bekman
Raşit Börekçi
Arif Çubukçu
Emin Halim Ergun

Muamer Eriş

İhsan Ezgü

Cevdet Gölet

Fakihe Öymen

Gl. Naci Tmaz

ANTALYA

Numan Aksoy

Niyazi Aksu

Dr. Galip Kahraman

Mustafa Korkut

AYDIN

Neşet Akkor

Gl. Refet Alpman

Emin Bilgen

Dr. Mazhar Germen

Nuri Göktepe

BALIKESİR

Abdi Ağabeyoğlu

Esat Altan

Fuat Bilal

Osman Niyazi Buren

Hacim Çarıklı

Eminittin Çeliköz

Gl. Kâzım Özalp

Fahrettin Tiritioğlu

İsmail Hakkı Uzunçarşılı

BİLECİK

Reşit Bozüyük

BİTLİS

Arif Özdemir

BOLU

Hasan Şükrü Adal

Hasan Cemil Çambel

Lâtfi Gören

Cemil Özçağlar

İhsan Yalçın

BURDUR

Dr. M. Şerif Korkut

BURSA

Sadık Tahsin Arsal

Zehra Budunç

Fahri Bük

Aziz Duru

Ahmed Münir Erhan

Mustafa Fehmi Gerçeker

Abdürrahman Konuk

Cemil Öz

Dr. M. Talât Simer

ÇANAKKALE

Niyazi Çitakoğlu

İhsan Karasioğlu

Nurettin Ünen

ÇANKIRI

Dr. Akif Arkan

Rifat Dolunay

Gl. Zeki Soydemir

Ahmet İhsan Zeyneloğlu

ÇORUH

Ali Çoruh

Ali Rıza Erem

Dr. Cemal Kazancıoğlu

Atıf Tüzün

ÇORUM

Edip Alpars

Naim Atalay

Münir Çağıl

İsmet Eker

Hasane Ilgaz

Necdet Yücer

DENİZLİ

Dr. Hamdi Berkman

Cemil Çalgüner

Abidin Ege

Naili Küçük

Hulûsi Oral

Kemal Cemal Öncel

Dr. Behçet Uz

DIYARBAKIR

Vedat Dicleli

Cavit Ekin

Feyzi Kalfagil

İhsan H. Tigrel

Şeref Uluğ

EDİRNE

Mehmet E. Agaogulları

Fethi Erinaç

Mahmut N. Gündüzalp

Dr. Bahattin Öğütmen

Mehmet Öktem

ELAZIĞ

Mustafa Arpacı

Hasan Kışioğlu

Dr. İbrahim T. Öngören

ERZİNCAN

Ziya Ağca

Behçet Kemal Çağlar

Abdülhak Fırat

ERZURUM

Eyüp Sabri Akgöl

Salim Altuğ

Mesut Çankaya

Raif Dinç

Nafiz Dumlu

Cevat Dursunoğlu

Münir Hüsrev Göl

Kemalettin Kamu

Gl. Vehbi Kocagüney

Şükrü Koçak

ESKİŞEHİR

Hasan Polatkan

Kemal Zeytinoğlu

GAZİANTEP

Ömer Asım Aksoy

Cemil Alevli

Gl. Aşir Atlı

Bekir Kaleli

Dr. Abdurrahman Melek

GİRESUN

Münir Akkaya

İsmail Sabuncu

Ahmed Ulus

Dr. Galip K. Zaimoğlu
GÜMÜŞANE
 Hasan Fehmi Ataç
 Şevket Erdoğan
 Şükrü Sökmenşüer
 Ahmet Kemal Varmaş
HATAY
 Abdullah Cilli
 Gl. Eyup Durukan
 Suphi Bedir Uluğ
İÇEL
 Halil Atalay
 Salih İnankur
İSPARTA
 Kâzım Aydar
 Rifat Güllü
 Sait Köksal
 Kemal Turan
 Şevki Yalvaç
İSTANBUL
 Salamon Adato
 Ali Rıza Arı
 Faruk Nafiz Çamlıbel
 Dr. Nikola Fakaçelli
 Mekki Hikmet Gelenbeğ
 Gl. Kâzım Karabekir
 Osman Nuri Köni
 Dr. Mim Kemal Öke
 Ahmet Kemal Silivrih
 H. Suphi Tanrıöver
 Orgl. C. Cahit Toydemir
İZMİR
 Şevket Adalan
 Benal N. Arıman
 Münir Birsal
 Lâtife Bekir Çeyrekbaş
 Esat Çınar
 Sedat Dikmen
 Sami Güleüoğlu
 Rahmi Köken
 Sait Odyak
 Ekrem Oran
 Haydar Rüştü Öktem
 Şükrü Saracoğlu
KARS
 Mehmet Bahadır
 Aziz Samih İlter
 Şerafettin Karacan

Dr. Esad Oktay
 Zihni Orhon
 Tezer Taşkıran
 Hüsamettin Tugaç
KASTAMONU
 Muzaffer Akalın
 Gl. Abdullah Alptoğan
 Tahsin Coşkan
 Hamdi Çelen
 Dr. Fahri Ecevit
 Fethi Mağara
 Ziya Orbay
 Baki Tümtürk
KAYSERİ
 Fikri Apaydın
 Gl. Salih Avgın
 Sait Azmi Peyzioğlu
 Kâmil Gündoğ
 Reşid Özsoy
 Faik Seler
 Reşit Turgut
KIRKLARELİ
 Zühtü Akın
 Korgl. Kemal Doğan
 Nafi Atuf Kansu
 Dr. Fuad Umay
KIRŞEHİR
 İsmail Hakkı Baltacıoğlu
 Nihat Erdem
 Şevket Torgut
KOCAELİ
 Ahmet Faik Abasıyanık
 Cenap Aksu
 Fuad Balkan
 Dr. Fazıl Ş. Bürge
 Amiral Şükür Okan
 Sedat Pek
KONYA
 Dr. Hulusi Alataş
 Mitat Şakir Altan
 Muhsin Adil Binal
 Gl. Ali Fuad Cebesoy
 Sedat Çumiralı
 Rasim Erel
 Şevki Ergun
 Hulki Karagülle
 Naim Hazim Onat
 Dr. Aziz Perkün
 Tefrik Fikret Silay

Halis Ulusan
KÜTAHYA
 Halil Benli
 Ahmet Bozbay
 Orgl. Asım Gündüz
 Memduh İspartalıgil
 Ömer Özdek
MALATYA
 A. Ulvi Beydağı
 Mehmet Sadık Eti
 Abdülkadir Taşangil
 Şefik Tugay
 Mahmud Nedim Zabeli
MANİSA
 Y. Muammer Alakant
 Korgl. Ali Rıza Artunkal
 Rıdvan Nafiz Edgür
 İsmail Ertem
 Şevket Raşit Hatipoğlu
 Faik Kurdoğlu
 Dr. M. Necdet Otaman
 Yaşar Özey
 Hilmi Öztarhan
MARAŞ
 Rıza Çuhadar
 Emin Soysal
 Hasan Reşid Tankut
MARDİN
 Gl. Seyfi Düşgören
 Rıza Erten
 Abdülkadir Kalav
 Abdürrezak Şatana
 Dr. Aziz Uras
MUĞLA
 Abidin Çakır
 Nuri Özsan
MUŞ
 Bari Dedeoğlu
 Halid Onaran
NİĞDE
 Ferit Ecer
 Rifat Gürsoy
 Halid Mengi
 Şükrü Süer
 Hüseyin Ulusoy
ORDU
 Dr. Vehbi Demir
 Mehmet Furtun
 Amiral H. Gökdalay
 Dr. Zeki Mesut Sezer

Hamdi Şarlan
 Hamdi Yalman
RİZE
 Tahsin Bekir Balta
 Dr. Saim Ali Dilemre
 Dr. Fahri Kurtuluş
 Ali Zırh
SAMSUN
 Cemil Bilsel
 Hüsnü Çakır
 Naşit Fırat
 Rıza İrtan
 Yakup Kalgay
 Ömer Karataş
 Dr. Sadi Konuk
 Mehmed Ali Yörükler
SEYHAN
 Dr. Makbule Dıblan
 Dr. Kemal Satır
 Sinan Tekelioğlu
 Ahmet Remzi Yüregir
SİİRD
 Sabri Çeliktug
 Ali Rıza Esen
 Lütfi Yavuz
SİNOB
 E.aver Kök
SİVAS
 Mitat Şükrü Bleda
 Nazif Ergin
 Hikmet Işık
 Muttalip Öker
 Reşat Şemsettin Sırac
 Gl. Fikri Tirkeş
 Abidin Yurdakul
TEKİRDAĞ
 Emin Ataç
 Ziya Ersin Cezaroğlu
 Fayık Öztrak
 Ekrem Pekel
 Cemil Uyhadın
TOKAD
 Feyzi Eken
 Recai Güreli
 Cemal Kovalı
 Galip Pekel
 Refik Ahmet Sevengil
TRABZON
 Temel Göksele
 Ali Rıza Işıl

Raif Karadeniz
Zekiye Molaoğlu
Hasan Saka
Ali Sarıalioğlu
Mustafa R. Tarakçıoğlu
Muammer Yarımbıyık
TUNCELİ
Necmeddin Sahir Silan

Mahmut Tan
URFA
Osman Ağan
Razi Soyer
Suut Kemal Yetkin
VAN
İbrahim Arvas

Muzaffer Koçak
YOZGAD
Ziya Arkant
Dr. Kemal Cenap Berk-
soy
Kâmil Erbek
Sırrı İçöz
İhsan Olgun

Ahmet Sungur
ZONGULDAK
Şinasi Devrin
İsmail Ergener
Ali Rıza İncealemdaroğlu
Naim Kromer
Orhan Seyfi Orhon
Nuri Tarhan

[Oya katılmıyanlar]

AFYON KARAHİSAR
Gl. Sadık Aldoğan
Hazin Bozca
Hasan Dinger
Dr. Cemal Tunca
ANKARA
Fahri Rifat Atay
İbrahim Rauf Ayaşlı
Hıfzı Oğuz Bekata
İsmet İnönü (Cumhur-
başkanı)
Mümtaz Ökmen (Ba-
kan)
ANTALYA
Rasih Kaplan
Tayfur Sökmen
Nurullah Esat Sumer
AYDIN
Emin Arkayın
Mitat Aydın
BALIKESİR
Muzaffer Akpınar
Orgl. İzzeddin Çalışlar
Süreyya Ürgüevren
Hilmi Şeremetli
BİLECİK
Memduh Şevket Esendağ
Dr. Muhlis Suner
BİNGÖL
Tahsin Bangnoğlu
Feridun Fikri Düşün-
sel (Başkan V.)
BITLİS
Muhtar İrtan
BOLU
Celâl Sait Siren
Dr. Zihni Ülgen (İ. Ü.)
BURDUR
Orgl. Fahrettin Altay

Ahmet Ali Çınar
BURSA
Atıf Akgüç
Muhittin Baha Pars
Faik Yılmazipek
ÇANAKKALE
Hüseyin Bingül
Behçet Gökçen
Ali Rıza Kırsever
ÇANKIRI
M. Abdülhalik Renda
(Bakan)
ÇORUH
Asım Us
ÇORUM
Dr. Mustafa Cantekin
Suheyp Karafakıoğlu
DENİZLİ
Reşad Aydın
DIYARBAKIR
Fazıl Ahmed Aykaç
Osman Ocak
ELAZIĞ
Fuad Ağralı
Fahri Karakaya
ERZİNCAN
Saffet Arıkan
Sabit Sağroğlu
ESKİŞEHİR
İsmail Hakkı Çevik
Ahmet Oğuz
Abidin Potuoğlu
Emine Sazak
GAZİANTEP
Cemil Said Barlas
Dr. Muzaffer Canbolat
GİRESUN
Celâl Esad Arseven
Eşref Dizdar

Kâzım Okay
Fikret Yüzatlı
GÜMÜŞANE
Edip Tör
Tahsin Tâsin
HAKKÂRİ
Selim Seven
HATAY
Hasan Mursaloğlu
Abdülgani Türkmen
Rasim Yurdman
İÇEL
Haydar Aslan
Saim Ergenekon
Refik Koraltan
Dr. Aziz Köksal
Dr. Celâl Ramazanoğlu
İSTANBUL
Dr. Adnan Adıvar
Enis Akaygen
Cihad Baban
Celâl Bayar
Gl. Refet Bele
Mareşal Fevzi Çakmak
Fuad Hülûsi Demirelli
Fuad Köprülü
Dr. Akil Muhtar Özden
Recep Peker (Başba-
kan)
Hüseyin Cahit Yalçın
Senihi Yürüten
İZMİR
Dr. Hüseyin Hulki Cu-
ra
Atıf İnan (Bakan)
Dr. Kâmrân Örs
Hasan Âli Yücel
KARS
Akif Eyidoğan

Abdurrahman Sürmen
KASTAMONU
Hilmi Çoruk
KAYSERİ
Ömer Taşçıoğlu
Hayrullah Ürkün
KIRKLARELİ
Şevket Ödül
KIRŞEHİR
Sahir Kurutluoğlu
KOCAELİ
İsmail Rüştü Aksal
Ali Dikmen
Nihat Erim
İbrahim Süreyya Yiğit
KONYA
Dr. Muhsin Faik Dündar
Fatin Gökmen
Dr. Sadi Irmak (Bakan)
Ali Rıza Türel
KÜTAHYA
Hakkı Gedik
Dr. Ahmet İ. Gürsoy
Adnan Menderes
İhsan Şerif Özgen
Ahmet Tahtakılıç
MALATYA
Atıf Esenbel
Dr. Hikmet Fırat
Mustafa Naim Karaköylü
Dr. Cafer Özelçi
Osman Taner
Tevfik Temelli
MANİSA
Kâmil Coşkunoğlu
Feyzullah Uslu
MARAS
Dr. Kemali Bayazit
Dr. Kâmil İdil

Abdullah Yayıoğlu
MARDİN
İrfan Ferid Alpaya
Gl. Kiazım Sevüktekin
MUĞLA
Necati Erdem
Asım Gürsu
Dr. Mitat Sakaroğlu
NİĞDE
Vehbi Sarıdal
İbrahim Refik Soyer
ORDU
Şevket Akyazı
Yusuf Ziya Ortaç
RİZE
Hasan Cavid Belül

Fuad Sirmen
SAMSUN
Hüseyin Berk
Muin Köprülü
SEYHAN
Kemal Çelik
Kasım Ener
Kasım Gülek
Cavid Oral
Hilmi Uran
Ali Münif Yegena
SİRD
Etem İzzet Benice
SİNOB
Lâtifi Aksoy
Suphi Batur

Cevdet Kerim İncedayı
(Bakan).
Yusuf Kemal Tengir-
şenk
SİVAS
Şemsettin Günaltay
Kâmil Kitapçı
Necmettin Sadak
İsmail Mehmet Uğur
Şakir Uma
TOKAD
Halid Nazmi Keçmir
(Bakan)
Mustafa Lâtifoğlu
Nazım Poroy
TRABZON
Faik Ahmed Barutçu

Sırrı Day
Daniş Eyiboğlu
Hamdi Orhon
URFA
Atalay Akan
Vasfi Gerger
Esat Tekeli
VAN
Rüştü Oktar
YOZGAD
Celâl Arat
ZONGULDAK
Emin Erişirgil
Ahmet Gürel
Sabri Koçer

Köy Enstitüsü mezunu öğretmenlerle Köy Sağlık Memurlarının geçim durumlarını düzenlemek üzere 3803, 4274 ve 4459 sayılı kanunlara ek kanun tasarısı ve Geçici Komisyon raporu (1/235)

T. C.

Başbakanlık

Muamelât Genel Müdürlüğü

Tetkik Müdürlüğü

Sayı : 71. 902, 6/2417

25 . VIII . 1947

Büyük Millet Meclisi Başkanlığına

Köy Enstitüsü mezunu öğretmenlerle Köy Sağlık Memurlarının geçimlerini düzenlemek üzere 3803, 4274 ve 4459 sayılı kanunlara ek olarak Millî Eğitim Bakanlığınca hazırlanan ve Bakanlar Kurulunun 22 . VIII . 1947 tarihli toplantısında Yüksek Meclise sunulması kararlaştırılan kanun tasarısının gerekçesiyle birlikte sunulduğunu arz ederim.

Başbakan

R. Peker

Gerekçe

Köy Enstitülerini bitirerek köyde vazifelendirilecek öğretmenlerin geçimlerini sağlamak üzere köy okullarına arazi tahsis etme işi güçleşmiştir. Bu güçlük gün geçtikçe artmaktadır. Geçim arazisi sağlanabilmiş olan okullarda hizmete giren ve istihsal yapan öğretmenlerin de pek azı geçimini temin edebilmekte, büyük çoğunluk ise geçinemiyerek şikâyet etmektedir. Geçenler de, geçinemiyenler de istihsal meşgalesi sebebiyle kendilerini gereği gibi asıl işlerine, öğretmenliğe veremiyor, öğrencilerini okutma ve yetiştirme işinde halkı tatmin edemiyorlar.

Bu şartlar altında İlköğretimi yaymak güçleşecek, istenen ve beklenen verim alınamayacaktır. Halkımızı süratle seviyelendirmek ve Türk Milletini halk idaresi nizamı içinde ilerletmek için biran önce ilköğretimi yaymak, bu yoldaki çalışmalarını her gün biraz daha hızlandırmak zordur. Devlet Maliyesinin yükünü de artırmamak daima gözönünde bulunduracağımız esaslardandır. Bu esasa riayet etmek şartıyla köylü vatandaşları infial ve şikâyete sevketmeden ilköğretimi çabukça yayabilmek için usullerimizde bazı değişiklikler ve köy eğitimine ait 3803 ve 4274 sayılı Kanunlarda bazı düzeltmeler yapmak zarureti şiddetle kendisini duyurmaya başlamıştır. Aşağıdaki maddelerde düzeltmelerin mahiyetiyle bunları gerektiren sebeplerin açıklanmasına çalışılmıştır.

3803 sayılı Kanununun 7 nci maddesi Köy enstitülerini bitiren Köy öğretmenlerine başlangıçta 20 lira ücret verilmesini emretmektedir. Daha sonra bunlara 15 lira aynı yardım ve 480 kuruş olağanüstü zam verilmesi kabul edilmiştir. Yine 3803 sayılı Kanununun 12 nci maddesine göre bu öğretmenlere geçim arazisi tahsis edilecek ve bunlar aynı kanununun 11 nci maddesine göre bu geçim toprağında zirai istihsal yapmalarını mümkün kılacak surette tohum, canlı, cansız, Tarım araçları ile donatılacaktır. 4274 sayılı Kanununun bu konuyla ilgili maddeleri de bu esasların nasıl uygulanacağını belirtmektedir. Bu kanunların bugüne kadarki tatbikatından elde edilen sonuçlar ümit ve cesaret verici olmamıştır. Öğretmenin geçiminin, yapacağı istihsale bağlanma-

sı esası bizzat kendisini, Hükümeti ve köylü yurttaşları yenilmesi imkânsız zorluklarla karşılaş-tırmıştır. Bu zorlukların asıl sebebi kanun hükümlerini uygularken yapılmış olan bazı hatalı iş-lemeler değildir. Kanun hükümleri daha dikkatli ve basiretli olarak uygulanmış dahi olsaydı uğ-ranan zorluklarla yine karşılaşılacaktı.

Yıllarca devam etmiş olan bu tecrübedeki başarısızlığın dayandığı iki esaslı sebep şunlardır: 1) Umumiyetle köylerde öğretmenin geçimine yetecek toprak bulunmamaktadır. 2) Toprak bulunabilmiş köylerde de öğretmen ya mustahsil olamamış, ya elde ettiği mahsul emeğini karşılamamış, veyahut istihsale koyulan öğretmen bu işte öğretmenlik ödevini bağdaştırıp ahenkli bir şekilde yürütememiştir.

Nazari olarak 40 - 50 haneli bir köy halkının rızkını çıkardığı topraklardan bir parçasının köyün çocuklarını yetiştirecek öğretmenin geçimi için ayrılması mümkün görülebilir. Fakat bu düşünce bazı bölgelerde realitemize hiç uymamaktadır. Nüfusun kesafet halinde bulunmadığı bazı bölgelerde küçük köylü işletmelerini bozmaksızın yerine göre bir veya daha fazla öğretmenli okul işletmesinin kurulmasına yetecek kadar toprak bulunabilir, fakat öyle yerler de vardır ki oralarda toprak, üstünde yaşayan köylüye yetmemektedir. Karadeniz kıyıları bu durumdadır. Ormanlık bölgelerde ise tarıma elverişli ve bu yolda gelir getirecek arazi bulunamıyor.

Eğer öğretmenin geçimi için verilmek istenen toprak fiilen ziraat yapılan, işlenmiş arazi ise bunun ya sahibi veya zilyedi bulunmamaktadır. Ve bu toprak üzerinde topraksız köylüler de kirali olarak veya başka suretlerle çalışarak intifa etmektedirler. Fiili durum şudur ki nazari olarak mevcut görünen boş topraklar hakikatte bir çok köylerde yoktur. Bugün 774 e yakın öğretmene hiç toprak verilmemiştir.

3803 sayılı Kanun, öğretmenin geçimi için ayrılacak toprağın ilkönce Devlete ait araziden, bu olmazsa köyün ortamalı toprağından tahsisi, ihtiyaç bunlarla da sağlanamadığı takdirde satın alınmaya veya kamulaştırmaya başvurulması esasını koymuştur. Bu esas dairesindeki çalışmaların sonucu şudur: Öğretmenin geçimi için arazi sağlayan komisyonlar 444 yerde munhasıran kamulaştırmaya başvurmuşlardır. Dikkate şayan olan nokta Devlete veya köye ait araziden tahsis yapılmakla beraber bu tahsis yetmediği için 347 yerde ayrıca kamulaştırmaya da başvurulmuş olmasıdır.

Kamulaştırma yoluyla köylüden toprak alınması Hükümet makamlarıyla yurttaşlar arasında ihtilâflar doğurmuştur. Köyde okulun ve eğitimin kurulması gibi büyük milli bir dâva bu ihtilâf yüzünden zedelenmektedir. Henüz köy eğitiminin kurulması işinin başlangıcında bulunuyoruz. Kamulaştırma usulünde ısrar edildiği takdirde bu ihtilâf pek çok yıllar gittikçe derinleşerek devam edecektir. Cumhuriyetimizin nizam ve ahengi bakımından bu hal teeviz olunamaz. Bu sebeple öğretmenin geçimi için toprak sağlanırken kamulaştırma usulünden vazgeçmek gerekmektedir. Bu zaruretini telkin eden başka sebepler de vardır :

4274 sayılı Kanununun 28 nci maddesine göre geçim arazisi kamulaştırılma yoluyla sağlandığı takdirde itiraz merci mahkemelerdir. Arazisi kamulaştırılan yurttaşların mahkemeye başvurmaları halinde kamulaştırma bedelinin çok yerde 5 - 10 had artırıldığı görülüyor. Çok yerde bu bedeli köy bütçesinden ödemeye imkân bulunamıyor. Bu yüzden kesinleşmemiş veya bozulmuş kamulaştırma kararları pek çoktur. Yine arazisi kamulaştırılan yurttaşlardan pek çoğu Büyük Millet Meclisine; Başbakanlığa ve diğer ilgili Bakanlıklara başvurmuşlardır. Bu türlü şikâyetlerin sayısı 1666'ya bulmuştur. Kanun hükmünün sarahati karşısında usulü dâhilinde cereyan etmiş ve kesinleşmiş işlemler üzerine hiçbir şey yapılamıyor.

Söz konusu edilen 28 nci maddeye göre kamulaştırma kararını vali vermekte ise de bu işlemi ikisi köyden ve üçü Milli Eğitim mensuplarından olmak üzere beş kişilik bir komisyon idare etmektedir. Milli Eğitim mensupları çok kere birinci derecede öğretmenin menfaatinin korunmak gayretiyle mümkün olduğu kadar kâr getirebilecek arazi üzerinde duruyor ve bunları köylünün ödeme takatini düşünerek ucuza maaletmeye çalışıyorlar. Köy muhtarı ve ihtiyar kurulundan seçilen üye ise çok kere köylüler arasındaki ihtilâfların tesiri altında bulunuyor, taraf tutuyor ve zilyedli araziye göstermiyorlar, komisyonu sağlanmasını daha kolay buldukları topraklara ima-

le ediyorlar. Bu yüzden köylülerin kendi aralarında ve köylülerle öğretmenler arasında şiddetli çekişmeler oluyor.. Bunların sonuncu olarak bazı yerlerde geçim toprağının tahsisi veya kamulaştırılması işlemleri husulünce kesinleşmiş olsa bile bunlara öğretmen tarafından el konamıyor. Bu sebepten öğretmenin sürüp ektiği tarla ve bahçelerdeki mahsullerin yakıldığı, imha edildiği ve bunlar benzer başka suçlar işlendiği kaydolunmuş-tur.

Hangi şekilde ve surette olursa olsun öğretmene geçim toprağı sağlanabilmiş köylerin çoğunda öğretmenin müstahsil duruma geçmesi ülküsü gerçekleşmemiştir. Bu konuda karşılaşılan başlıca zorluklar şunlardır : Verilen arazi fundalık, mera, bataklık veya tamamıyla ham, işlenmemiş topraklar olabiliyor. Bu türlü toprakları işletebilmek sürekli ve zahmetli çalışmaları gerektiriyor. Yıllarca ve sabırla uğraşmaksızın bu yerleri verimli hale getirmek mümkün olmuyor. Kendilerine böyle topraklar verilmiş olan öğretmenler bunlarla uğraşmaktan bezgin ve yıldırdır. Birçok bölgelerde de verilebilen topraklar aslında verimsiz oluyor. Bire üç alman bir toprak üzerinde bütün bir istihsal yılı çalışıp çabalyan köylüye bu emeğinin getirdiği kazanç gayet az olmaktadır. Kendisini beslemek şöyle dursun, tohumunu bile çıkaramıyan öğretmenler görülüyor. Bunlardan bazıları hayvanlarını beslemekten âciz kaldıkları için bunları aldıkları enstitülere geri vermek mecburiyetinde kalmışlardır. Zirai istihsal alanında kollektif bir çalışma ile mümkün olmaktadır. Öğretmen ana baba ; kardeş gibi yardımcılarından mahrum ise kendisine verilen tarlaları tek başına işletemiyor. Bu yüzden tarlalarını, hayvanlarını, tarım aletlerini kiralamak zorunda kalanlara, hattâ türlü bahanelerle elden çıkaranlara yer yer rastlanmıştır. Bu hallerin zaruri neticesi olarak aileleriyle birlikte çalışmaları halinde elde edebilecekleri mahsülün ancak yarısını çıkarabilenler oluyor.

Bazı yerlerde öğretmene geniş ve verimli arazi verilebilmiştir. Fakat bu gibi köylerde çalışan öğretmenlerin bir kısmı bu fazla toprağı işleyip çok kazanç elde etmek emeliyle bütün gayret ve dikkatlerini istihsale ve geçimlerine hasretmektedirler. Bu yüzden asıl işleri aksıyor. Öğretmenlere verilen hayvanlar hemen umumiyetle bakımsız bir halde kalmıştır. Hayvan bakımı mütemedi bir ihtimam istiyen bir iştir. Öğretmen atını, öküzünü, ineğini, koyun ve keçisini beslemek, bunların mahsülünü almak için yardımcılarından mahrum ise bu hayvanlar ölüyor. Bunların tazmini eihetine gidilmesi hakkındaki kanun hükümleri türlü suiistimalere yol açmış bulunmaktadır. Bu yüzden birçok mahkûmiyet kararları verilmiştir. Bu ve emsali zorluklar karşısında bulunan genç öğretmenler ya geçimlerini düşünerek esas ödevleri olan öğretmenliği tamamıyla ihmal etmişler, yahut çok yerde görüldüğü üzere, Devletin kendilerine verdiği ücretle geçinerek istihsal işini yüzüstü bırakmışlardır. Aynı ilçe içinde çalışan talihli bazı öğretmenler zeytin, kendir, tütün gibi ürünlerden binlerce lira kazananlar bu kazançtan mahrum kalan arkadaşlarında hasret uyandırmıştır. Bu açıklamalardan anlaşılıyor ki, aynı bölgede aynı hizmeti görmek üzere aynı enstitüden çıkmış öğretmenlerden mahdut bir kısmının refaha erebilmesine mukabil büyük çokluk ağır geçim sıkıntısı çekmektedir. Bunların ilgili resmî makamlara yaptıkları müracaatlar çığ gibi büyüyor. Hepsi Hükümetten durumlarının düzeltilmesini bekliyorlar. Bu halin yıllarca sürüncemede kalması yüzünden enstitü mezunu öğretmenlerin çoğu kötümser olmuştur. «Burada dokuman konulara ait cetveller, rapor ve rapor özetleri gerekçeye eklenmiştir.»

İşte bu kanun tasarısı, ana hatları ile belirtilmeye çalışılan zorlukları gidermek amacı ile çalışılmıştır. Tasarıda hükümler uygulandığı zaman öğretmen, üzerine aldığı hizmeti memnunlukla idare edecek köylüler de kalkınmanın hareket noktası olan kültür kazanma ehdini benimsiyecek ve seveceklerdir. Tasarıdaki hükümlerin konuş sebepleri şunlardır :

1. — Yukarıda açıklanan sebepler dolayısıyla 4274 sayılı kanunun 28 nci maddesine yer almış olan kamulaştırma hükmü kaldırılmıştır.

2. — Birinci madde geçim toprağı verilmeyen öğretmenlerin alacağı ücretin başlangıcını ve âti şeklini belirtmektedir. Köy okulu öğretmeninın barınacağı ve 4274 sayılı Kanuna göre köylü tarafından yaptırılmaktadır. Ayrıca 5 nci madde her köy okulunda bir uygulama bahçe kurulmasını emretmekte ve bundan intifa hakkını tamamıyla öğretmene bırakmaktadır. Bu bahçede mahallî şart-

lara uygun tarım istihsali ve arıcılık yapılacak, tarım sanatları uygulanacak ve kümes hayvanları yetiştirilecektir. 75 lira ücrete ev kirası ve uygulama bahçesinden intifa hakkı ilâve edilince köy öğretmeni diğer âmme hizmeti gören emsali ile eşit durumda bulunacaklardır. Her üç yılın bitiminde ücretine 10 lira zam yapılması suretiyle mesleğinde kıdem kazananların refahları da artacaktır.

Aylıkların üç ayda bir peşin verilmesi köy öğretmeni aylık almak için her ay şehir ve kasabayaya gelmek külfetinden kurtaracaktır. Öğretmenlerin tâyin edildikleri köylere kadar zaruri yol masraflarının Bakanlık bütçesinden ödenmesi de tabii görülmektedir. Hazırlanan Gelir Vergisi Kanunundaki esaslara uyularak bu ücretten vergi kesilmemesi esas kabul edilmiştir.

3. Kanun tasarısının 2. maddesi müstahsıl duruma geçmiş öğretmenlerin alacakları ücreti ve ücretin artış nispetini belirtmektedir. Bugün Köy Enstitülerinden mezun olanlar arasında pek az da olsa müstahsıl duruma geçip istihsali öğretmenlik ödevi ile bağdaştırabilenler de vardır. Bu durumda olanlar eskisi gibi çalışmakta devam edeceklerdir. ihtilâfsız olan Devlet arazisinden okullarına toprak verilmiş ve donatılmış olup da öğretmenlik ödevini aksatmaksızın müstahsıl duruma geçebilmiş öğretmenlerin gelirleri yerine göre 500 lira ile 2000 lira arasında dalgalanmaktadır. Bu kadar kazanç sağlayabilen öğretmenlere şimdiki gibi ayda yalnız 40 lira ücret verilmesi kâfi görülmüştür. Bu durumda olan öğretmenlerin ücretleri her üç yılın bitiminde 5 lira artırılmaktadır. Bu suretle meslekte kazandıkları kıdem hakkı tanınmış bulunmaktadır.

4. Kanun tasarılarının 2. maddesiyle Köy Enstitüsü mezunu öğretmenlerin geçimlerini sağlamak maksadiyle ihtilâfsız Devlet arazisinden köy okullarına arazi tahsis edilmesi kabul edilmiştir. Bu toprağın tahsis edilebildiği köylerde vazifelendirilen öğretmenler bir yıl müddetle 1. maddede yazılı ücreti alacaklardır. Bu 1 yıl içinde öğretmen müstahsıl olmağı dilediği takdirde ve üst makamlarca bu dilek kabul edilirse bu köylerin okulları 3. maddeye göre canlı cansız Tarım araçlarıyla donatılacaklardır. O takdirde müstahsıl köy öğretmeni 2. maddede gösterilen ücreti alarak okula tahsis olunan topraktan intifa edecek, demirbaş dışında ürettiği hayvanlar da zatî malı olacaktır.

5. Kanun tasarısının 4. maddesi arazi tahsis edildiği ve donatıldığı halde müstahsıl olarak çalışmağı dilemeyen veya türlü sebeplerle müstahsıl duruma geçemiyen veya geçmesi halinde öğretmenlik ile istihsali ayarlamıyan öğretmenlerin durumunu tâyin ediyor.

Bu takdirde bu öğretmenlerde Tarım demirbaşlarının geri vermek şartıyla 1. madde hükmünden faydalanacaklardır. İl Millî Eğitim ve Tarım Müdürleri geçim toprağında çalışmayı istemiyenlerin müracaatlarını ve çalışmaları elverişli görülmiyen öğretmenlerin durumlarını inceliyerek düşüncelerini Bakanlığa bildireceklerdir. Bunun böyle olması gereken uygun kararlar verilmesini sağlayacaktır. İade edilen demirbaşlar satılarak tasfiye edilecek ve bu para M. Eğitim Bakanlığının o yıla ait bütçesinde köy okullarının donatılması faslına irad kaydedilecektir.

6. — Köy öğretmenin tarım işlerini bilen ve köye bu alanda yenilikler getiren insan olması onun başarısının ve köyde devamlı şekilde çalışabilmesinin başlıca şartlarından biridir. Bu bakımdan köy okulunun bitişiğinde veya civarında tarım derslerinin uygulanması maksadiyle bir uygulama bahçesine lüzum ve zaruret vardır. Beşinci madde bu maksadı sağlamak amacı ile köy okullarından uygulama bahçesi kurulması ve burada mahallî şartlara en elverişli bir tarım istihsal nevinin uygulanması eğitim ve öğretim, öğretmenin geçimine medar olması, ona şehirde âmme hizmeti gören aynı derecedeki bir memurun yaşayışına eşit bir refah seviyesi sağlaması bakımından çok yerinde görülmüştür. Uygulama bahçesinin genişliği öğretmen ve öğrenci sayısı ile orantılı olacaktır. Uygulama bahçesi bir öğretmen için 50 ardan fazla olmayacaktır. Uygulama bahçesine mahallî özelliklere göre hangi tarım araçlarının verilmesi gerektiği özel bir komisyon tarafından saptanacak ve bu araçlar Bakanlıktan verilecek ödeneklerle temin edilecektir.

7. — Kanun tasarısının 6. maddesi uygulama bahçesindeki çalışmaların idare âmirleriyle tarım ve Millî Eğitim mensupları tarafından yakından denetleneceğini anlatmaktadır. Maddede

sayılan sebepler yüzünden uygulama bahçesindeki tesislere öğretmen taksiri olmaksızın bir zarar geldiği takdirde bu zarar Millî Eğitim bütçesinden verilecek ödenekle tazmin olunacaktır.

8. — Kanunun 7. maddesi köy enstitüsü mezunu öğretmenlerin tâyin edilecekleri köylerin okullarına mümkün olan yerlerde devlete ait boş topraklardan arazi tahsisine devam olunacağına dairdir. Tahsis olunacak toprak miktarının Tarım İstihsal şekline, köyün bulunduğu bölgenin iklim şartlarına, toprağın kiraç veya su altı olmasına göre değişmesi zaruridir. Tahsis komisyonlarının tahsis işlerine esas teşkil edecek normlarını ilgili Bakanlıklar mümessilleri tarafından saptanması ve norm cetvelinin Bakanlar Kurulunun onamından geçmesi düşünülmüştür. Tahsis komisyonlarının bu normlara göre çalışması bir çok ihtilâfları, keyfi sayılabilen işleri önliyecektir. Vilâyetlerde ve kazalarda bu normlara göre arazi tahsisi işlemiyle meşgul olacak komisyonlara ilgili daireler memurları girecek ve bu işlemlerden doğan ihtilâfların nihai karara bağlama mercii Vilâyet yönetim kurulları olacaktır. Kanunun 8. maddesi uygulama bahçesinin sağlanması usul ve şeklini tâyin etmektedir. Uygulama bahçesinin tahsis yoluyla bulunamaması halinde satınalmaya ve kamulaştırmaya başvurulması zaruridir. Satınalma veya Kamulaştırmaya vali karar verir. Kamulaştırma işlerinde Köy Kanununun 4. neü maddesi esas tutulmuş ve ihtiyar kuruluna millî eğitim mensuplarından gezici başöğretmenle Bölge ilköğretim müfettişinin ve varsa Tarım öğretmeninin de katılması uygun görülmüştür. Kamulaştırma kararlarının valinin onamı ile yürürlüğe girmesi sayesinde, husule gelmesi mümkün birçok ihtilâfların önceden giderilmesi sağlanmış olacaktır. Kamulaştırma kararlarına malsahipleri tarafından vâkı olacak itirazların incelenmesi ve bir karara bağlanmasıyla mahkemeler değil, kaza ve vilâyet Yönetim Kurulları vazifelendirilmiştir. Köy Kanununu esasen yönetim kurullarını itiraz mercii tanımakta olduğuna göre aynı esasın okul uygulama bahçesi için başvurulmuş kamulaştırılmalar hakkında da kabulü maksadı daha kestirme ve emin yoldan sağlanabilecektir.

10. — Kanun tasarısının 9 neü maddesi köy okuluna tahsis edilmiş olan toprağın işletilmesi hakkındadır. Henüz öğretmeni gelmemiş veya gelmiş de müstahsil duruma geçmemiş okullara tahsis olunan geçim toprakları ihtiyar kurulunun kararı, vali veya kaymakamın bu kararı onamlamasıyla köy halkı tarafından imece ile işletilecektir. Okula tahsis edilmiş toprakların bu suretle işletilmesiyle hâsil olan gelir okul yapımı ve okulun eksiklerinin giderilmesi başta olmak üzere köyün geri kalan mecburi işlerinde harcanmak için köy bütçesine irat kaydolunacaktır. İmece millî gelenegimizden biri olan bir usuldür. Köylüler başta okul işleri olmak üzere köylerinin umranı lehine bu tarhaları severek ve isteyerek ekip biçecekleri için tahsis yapılmış topraklardan bu suretle faydalanılması uygun görülmüştür.

11. — 10 neü madde okul için tahsis edilmiş toprakların gerekiyorsa kamulaştırılacak uygulama bahçesinin sağlanmasında kullanılması hakkındadır. Bazı köy bütçeleri kamulaştırma bedelini ödeyemeyecek kadar fakir olabilir. Bu takdirde Devlet malından okula tahsis edilmiş olan toprakların, kamulaştırılması zaruri olan uygulama bahçesi ile değiştirilmesi yerinde bir tedbir sayılmıştır. Ancak böyle bir mübadelenin yapılabilmesine ilkönce Maliye ve Tarım Bakanlıklarının muvafakat etmesi şart koşulmuştur.

12. — Kanun tasarısının 11 neü maddesi Köy Enstitüsü mezunu öğretmenlerin dâhil oldukları « Köy okulları Emeklilik ve Sosyal Yardım Sandığı » kuruluşu hakkındadır. Maddenin A fıkrasında emeklilik Sandığının gelirleri, bu gelirlerin tâbi tutulacağı işleri belirtiyor. Bu maddeye göre Köy enstitüsü mezunu öğretmenler 25 yıl hizmetten sonra emekliye ayrılma isteğinde bulunabileceklerdir. Bu takdirde en son aldıkları ücretin yarısı ile emekliye ayrılmaları genel hükümlere uygundur. 25 yıldan fazla hizmeti olanların emeklilik ücretlerine her yıl için % 2 zam yapılması teklif olunuyor. Âmme hizmeti görenlerin emeklilik haklarına paralel olan bu emeklilik şekli kabul edildiği takdirde hayatlarını köyde öğretmenlik etmeye hasretmiş olan yurttaşların istikballeri emniyet altına alınmış olacaktır. Yine aynı fıkrada fiilen tarımla uğraşacak öğretmenlere emekliye ayrıldıkları zaman 4753 sayılı Kanun gereğince topraksız yurttaşlar gibi toprak verilmesi ve topraklandırılan diğer yurttaşlar hakkında yapılan her türlü yardımın bun-

lara da yapılması düşünülmüştür. Maddenin d. fıkrası Köy enstitüsü mezunu öğretmenlerin dâhil oldukları «Yardım Sandığı»nın kuruluşu hakkındadır.

13. — Kanun tasarısının 12. maddesi Köy enstitüsü mezunu öğretmenlerin âmme hizmeti gören diğer Devlet memurlarının mazhar oldukları haklardan faydalanmaları hakkındadır. Bu maddeye göre Köy enstitüsü mezunu öğretmenler de kendilerinin ve karılarının ölümleri, çocuklarının doğumu hallerinde, hastalık sebebiyle izinli sayılmada, hastalıkların tedavisinde v. s. hususlarda âmme hizmeti görenlerle eşit bir himayeye mazhar olacaklar, aynı suretle çocuk zammı alacaklardır. Meslek hayatlarını tamamiyle köyde geçirmekle yükümlü bulunan ve bir âmme hizmeti gören bu insanların şehir ve kasabada Devlet hizmeti görenlerle eşit muameleye tâbi tutulmalarındaki zaruret üzerinde durmaya lüzum görülmemiştir.

14. — Kanun tasarısının geçici maddelerinden birincisi şimdiye kadar yapılmış olup da gerekenin baş tarafında mahzurları etrafınca anlatılmış bulunan kamulaştırma işlerinin tasfiyesine dâirdir. Bu madde şimdiye kadar kamulaştırılmış olan toprakların, sahipleri tarafından 1948 yılı sonuna kadar usulü dâhilinde müracaat ettiği takdirde, kendilerine iade edilebileceğini göstermektedir. Böyle bir tasfiyeye lüzum vardır. Ailesinin geçimini sağlayan toprakları elinden alınmış köylü yurttaşlar bu suretle tatmin edilmiş olacaklar, Hükümetle Vatandaş arasında yersiz olarak doğmuş olan bir ihtilâf konusu ortadan kalkacaktır. Köy sandığına irat kaydedilen kamulaştırma parası okul yapımına ve eksiklerin giderilmesine harcanacaktır.

15. — Geçici ikinci maddede müstahsil duruma geçmek imkânı bulunmayan veya müstahsil olması üst makamlarca teviz edilmeyen öğretmenlerin durumunu tasfiye etmektedir. Geçim toprağından bir kısmı sahiplerine iade edilmiş olduğu için artık istihsal yapamıyacak durumda bulunan öğretmenlere birinci maddede yazılı ücretin verilmesi gerekmektedir. Bu takdirde bu okula verilen zirai donatım demirbaşları geri verilecektir.

16. — Geçici üçüncü maddede kanunun yayımı tarihinde üç yıldan fazla başarılı hizmeti olan öğretmenlerin ücret durumunu belirtmektedir. Üç yılın bitiminde başarıları görülen öğretmenlere birinci maddeye göre 10, ikinci maddeye göre 5 lira zam yapılması kabul edilmiş bu madde ile de birinci kıdemi başarı ile bitirmiş olanların kıdem zamlarına ait hakları tanınmış ve verilmiş olmaktadır.

17. — Kanunun birinci ve geçici üçüncü maddelerine göre artan ücret farklarını ve 12 ne maddeye göre yapılacak yardımları ve verilecek çocuk zamlarını 1947 yılı bütçesinin öğretmenlerin ücretleri ile ilgili 527 ne bölümünün 2 ne maddesinden karşılamaya imkân yoktur. Yine bu kanun tasarısının üçüncü maddesine göre istihsal ile uğraşacak öğretmenlerin donatımına hizmete girdikten bir yıl sonra girişileceğinden 546 ne bölümün 5 ne maddesinden yapılacak tasarruflarla bu ücret farklarını vesair ödenekleri ödemek icabedecektir.

18. — Tasarıya köy enstitülerini bitiren köy sağlık memurlarının geçim için istihsalden vazgeçerek tamamiyle kendilerini asıl işlerine vermelerini temin suretinde bir takım hükümler konmuş ve maddeler bu esasa göre şekillendirilmiştir.

Öğretmen işini belli zamanlarda görür Sağlık memurunun işindeki hususiyet onu heran, hiç beklenmedik zamanlarda hizmete koşturabilir. Bu sebeple bu neviden bir vazife ile istihsal işi hiç bağdaşamaz. Bu eihet gözönünde tutularak köy sağlık memurunun bizzat istihsal yapamıyacağı düşünülmüş ona istihsal yapmayan köy öğretmenleri gibi geçinebilmesi için ücret verilmesi uygun görülmüştür.

19. — Kanun tasarısının 14 ne maddesi 3803 ve 4274 sayılı kanunların öğretmenin geçimi ile ilgili maddelerini yürürlükten kaldırmaktadır.

20. — Kanun tasarısının 15 ne maddesi kanunun yürürlüğe girmesi tarihini tâyin etmektedir.

21. — Kanun tasarısının 16 ne maddesi bu kanunun Bakanlar Kurulunun yürüteceğini belirtmektedir.

Memleket gerçeklerine uygun esasları ihtiva eden bu tasarının kanun haline gelmesi köyde eğitimi kurma işini hızlandıracak, köy öğretmenlerinin geçimleri de emniyet altına girecektir.

T. B. M. M.

Geçici Komisyon

Esas No. 1/235

Karar No. 2

1 . IX . 1947

Yüksek Başkanlığa

Millî Eğitim Bakanlığınca hazırlanan ve Bakanlar Kurulunca Yüksek Meclise sunulan Köy Enstitüsü mezunu öğretmenler ile Köy Sağlık memurlarının geçimlerini düzenlemek üzere 3803, 4274 ve 4459 sayılı Kanunlara ek kanun tasarıları Komisyonunuza havale olunmakla Millî Eğitim Bakanının ve İlgili Bakanlıklar temsilcilerinin huzuru ile incelendi:

Tasarının tümü üzerinde açılan müzakerede, esas itibarıyla Köy Enstitüsü mezunu öğretmenler ile Köy Sağlık memurlarının geçimlerini düzenlemek bakımından aşağıda arzedilen sebepler dolayısıyla yerinde ve çok önemli bir teklif olduğu sonucuna varılmıştır:

3803, 4274 ve 4459 sayılı Kanunlar Enstitü mezunlarına başlangıçta 20 lira ücret verilmesini emretmektedir. Daha sonra bunlara 15 lira aynı yarı ve 480 kuruş olağanüstü zammı verilmiştir. Bu suretle mezunların ellerine ayda 40 lira kadar bir para geçmektedir. Aynı kanunlar hükümlerine göre Enstitü mezunlarının geçimleri için tarım araçları Devletçe temin olunmakta ve bir ailenin geçimine yetecek kadar bir geçim toprağı da sağlamaktadır. Ancak bu kanunların Enstitü mezunlarının geçimi ile ilgili hükümlerinin bugüne kadarki tatbikatı umulan neticeyi vermemiştir. Enstitü mezununun geçiminin Devletten aldığı ücrete değil, topraktan yapacağı istihsale bağlanması Enstitü mezunu ve köylü bakımından birçok zorluklar meydana çıkmıştır.

Enstitü mezunu bakımından karşılanan güçlükler şunlardır:

a) Bazı bölgelerde toprak, üstünde yaşayan köylüye de yetmemektedir. Ve bundan dolayı bugün 774 öğretmene hiç toprak verilememiştir.

b) Bazı yerlerde toprağın ham ve işlenmemiş olması dolayısıyla öğretmen istihsale geçememiştir.

c) İstihsale geçebildiği yerlerin bir kısmında elde ettiği mahsül emeğini karşılayamamıştır.

d) Toprağın istihsale müsait olduğu bazı

yerlerde ise enstitü mezunu asıl vazifesinde aksaklık göstermiştir.

Bu duruma göre toprağı müsait olan yerlerde öğretmenlik ve sağlık memurluğu ile mütahassıllığı başarı ile birleştirebilen enstitü mezunu çok azdır.

Köylü bakımından öğretmene ayrılması lâzımgelen geçim toprağı dolayısıyla şu güçlükler ortaya çıkmıştır:

Her ne kadar yukarıda adı geçen kanunlar enstitü mezununa verilecek geçim toprağının evvelâ Devlete ait araziden, bu olmazsa köyün orta malı toprağından ve ihtiyaç bunlarla karşılanamadığı hallerde satın alınarak veya kamulaştırılarak teminini emretmekte ise de 444 yerde munhasıran kamulaştırmaya başvurmak zarureti olmuştur. Bu kamulaştırma Hükümet makamları ile köylü arasında bir takım ihtilâflara yol açmıştır. Büyük Millet Meclisi ve Devlet makamlarına kamulaştırma dolayısıyla yapılan şikâyetler sayısı 1666'ya bulmuştur. Ayrıca mahkemelere intikal etmiş, kesinleşmemiş veya bozulmuş mahkeme kararları da pek çoktur. Bunun sebebi çok kere kamulaştırma işinde birinci derecede enstitü mezununun menfaatinin korunması gayreti ile mümkün olduğu kadar iyi bir toprak elde edilmesine ve köylünün ödeme takatı da düşünülerek bu toprağın kaabil olduğu kadar ucuza mal edilmeye çalışılmasındadır.

Bu arada köy muhtarının ve ihtiyar heyetinden kamulaştırma işinde görevli olanların da çok kere köylüler arasındaki ihtilâfların tesiri altında kaldıkları görülmektedir. Bütün bunların neticesi olarak arazisi kamulaştırılan köylü elinden çıkarmak istemediği verimli toprağının üstelik ucuza bir fiyatla kendisinden alınması karşısında haklı bir infial duymakta ve bu hal hem köylüler arasında, hem de enstitü mezunu ile köylü arasında şiddetli geçimsizliklere yol açmaktadır.

Böylece köye bir kalkınma ışığı olarak gönderilen enstitü mezunu daha başlangıçta çeşitli se-

heplerle asıl vazifesi üzerinde gerektiği gibi çalışmamakta ve kalkındırmakla mükellef olduğu köylünün itimat ve sevgisi yerine güvensizlik ve infiali ile karşılaşmaktadır.

Yukarıda arzolunan düşüncelerle Hükümet gerekçesinde tasarrufların amaçlarını gösteren mütalâalar Komisyonumuzca tamamiyle yerinde görülmüştür. Ancak Komisyonumuz tasarıda belirtildiği üzere yalnız 4274 sayılı Kanunun 28 nci maddesinde yer almış olan kamulaştırma hükümlerinin kaldırılmasını kâfi görmemiş, genel olarak enstitü mezununa geçim toprağı verilmemesi prensipi üzerinde tam bir ittifakla birleşmiştir.

Komisyonumuzun görüşüne göre öğretmen her şeyden evvel öğretmen olarak çalışmalı ve bu vasıflarla köy kalkındırması hizmetini görmelidir. Öğretmenin bütün dikkat, alâka ve enerjisini asıl vazifesi üzerinde rahatlıkla toplayabilmesi için geçim sıkıntılarından uzaklaştırılması ve zirai faaliyetlerini okulun uygulama bahçesinde toplaması gerekir.

Hükümet gerekçesinde yer aldığı üzere kamulaştırma yapılmamakla beraber Devlete ait araziden geçim toprağı verme usulüne devam etmek ikiliği mucip olacak ve verimli geçim toprağı üzerinde çalışanlar evvelce olduğu gibi gene dikkat ve gayretlerini ençok bu istihsale hasredebcekler asıl ödevlerini ihmal eyleyecekler ve üstelik de bu durum geçim toprağı kazancından mahrum olan diğer öğretmenlerde haset uyandıracaktır. Komisyonumuzda Sayın Millî Eğitim Bakanının yaptığı açıklamalara göre ihtilâfsız Devlet toprakları üzerinde öğretmenlik ödevini aksatmaksızın tatmin edici bir müstahsil durumuna geçebilmiş olanların sayısının ancak % 5 olması da prensipin hepsine teşmili için kuvvetli bir sebeptir. Aynı fikirler sağlık memurları için de tekrarlanabilir.

Bu düşüncelerle Komisyonumuz ne suretle olursa olsun geçim toprağı verilmemesi prensipini kabul etmiş ve tasarının bütün maddelerini bu prensipin ışığı altında ele almıştır. Tasarının tümü üzerinde yapılan bu görüşmelerden sonra maddelerin müzakeresine geçilmiş ve görülen lüzum üzerine aşağıda arzolunan değişiklikler yapılmıştır:

1. — Tasarının birinci maddesi aynen kabul edilmiştir.

2. — İkinci ve Üçüncü maddeler gerekçe-

mizde izah edildiği şekilde geçim toprağı ile ilgili bulunduğu kaldırılmıştır.

3. — Dördüncü madde, tasfiye hükümleri kanunun sonuna geçici madde olarak ayrıca konulduğu için kaldırılmıştır.

4. — Tasarının beşinci maddesi ikinci madde olarak yeniden tadvin edilmiştir. Bu maddenin ikinci cümlesinde öğrenci ve öğretmen sayısına göre hükümetçe derpiş olunan artma nispeti Komisyonumuzca memleket şartlarına göre uygun görülmemiş ve bunların da ileride köylüye yeni mükellefiyetler tahmili suretiyle ihtilâflar doğuracağı nazara alınarak iki dekarlık asgari ve on dekarlık âzami bir hadde tahdit olunmuş ve bu bahçelerin bir defada tesisi cihetine gidilmesi uygun görülmüştür. Dördüncü cümledeki (intifa hakkı) tâbiri vuzuh temini bakımından (bahçenin ürünleri) halinde değiştirilmiş ve diğer cümleler aynen alınmıştır.

5. — Tasarının altıncı maddesinde denetleyiciler arasında Bakanlık müfettişleri ile ilk öğretim müfettişlerinin de konulması ve cümlenin yazılışında bunların ödevlerine göre sıralandırılması uygun görülmüş ve maddedeki (saptandığı) kelimesi de (tesbit edildiği) şeklinde değiştirilecek üçüncü madde olarak yeniden yazılmıştır.

6. — Tasarının 7 ve 9 nci maddeleri bir arada mütalâa edilmiş ve bu suretle tasarındaki 9 nci madde tadil edilerek 4 nci madde olarak ve 7 nci madde değişik şekliyle 5 nci madde olarak tedvin olunmuştur. Yeni Dördüncü madde ile Köy okullarına şimdiye kadar tahsis edilmiş olan devlet ve köye ait nizasız ve ihtilâfsız topraklar ile aynı şartlar altında verilecek olan toprakların çeşitli suretlerle işletilmesinden elde edilecek olan gelirin gene okulların türlü hizmetlerine sarfedilmek üzere köy sandığına irat kayıt edildiğini ifade eden bir hüküm konulmuştur.

7. — Tasarının 8 nci maddesinin birinci fıkrasındaki (saptandığı) kelimesi (anlaşıldığı) olarak değiştirilmiş ve kamulaştırma işinin köy kanununun 44 nci maddesine göre yapılmasını gösteren ikinci fıkranın sonuna Köy Kanunundaki umumî prensipe uyularak kamulaştırma hakkında ilçe ve ilçe idare kurulları tarafından verilen kararların katî ve nihai olacağını gösteren bir hüküm ilâve edilmiş ve

üçüncü fıkranın da aynen alınması suretiyle madde altıncı madde olarak yeniden tedvin edilmiştir.

8. — Tasarının onuncu maddesinde derpiş olunan toprağı Komisyonumuzca kabul edilen umumi prensipe uyularak kaldırılmış bulunduğundan bu maddenin birinci cümlesi okula tahsis olunan Devlet topraklarının Maliye ve Tarım Bakanlıklarının muvafakati alınarak uygulama bahçesi temini için değiştirilebileceği şekline sokulmuş, ikinci cümle kaldırılmış ve madde yedinci madde olarak yeniden yazılmıştır.

9. — Tasarının on birinci maddesi ile derpiş olunan esas prensip Komisyonumuzca memnulukla karşılanmış, ancak maddenin normal emeklilik dışında başka bir hal düşünmemiş olduğu görülerek malûliyet ve diğer sebeplerle emekliye çıkarılacak öğretmenlerin ve sağlık memurlarının hangi şartlarla ve ne miktar para ile emekliye sevkedileceği noktası üzerinde durulmuş, Millî Eğitim Bakanlığı Mümessilinin verdiği izahatta 3803 sayılı Kanunun 20 nci maddesine dayanılarak yürürlüğe konulmuş olan tüzükte bu durumun gözetildiğinin bildirilmesi üzerine tüzük incelenmiş, fakat tüzüğün Komisyonumuzca aranan hususları şumulü içine almadığı neticesine varılmakla maddenin (a) fıkrası sonuna müstakil bir hüküm ilâve edilmiş ve bu suretle normal emeklilik dışındaki emeklilik hükümlerinin tüzükle tesbiti ve eldeki tüzüğün bu kanun esaslarına göre tamamlanması uygun görülmüştür.

Aynı zamanda emekliye çıkarılacak öğretmen ve sağlık memurlarının bu madde ile derpiş olunan 4753 sayılı Kanunun hükmüne göre topraklandırılmaları ve topraksız köylüye yapılan diğer yardımlardan faydalanmalarına müteadair fıkra, enstitü mezunlarının emekliye ayrılıncaya kadar geçecek zaman içinde mezkûr kanunun tamamen tatbik edilerek emekliliğin tahakkuku zamanında bu kanuna göre verilecek toprak ve yapılacak yardımın bulunmaması çok muhtemel görüldüğünden böyle bir yardımın hak olarak maddede bırakılması uygun görülmiyerek çıkarılmıştır.

Aynı maddenin (a) bölümünün son fıkrasına göre 25 yıldan sonra yapılacak hizmetlerin her yılı için emeklilik ücretine % 2 zam edil-

mesi malî takat bakımından uygun görülmiyerek % 1 re indirilmiştir.

(A) fıkrasında (Mevcut alacakları) tâbirinin maksadı ifade etmediği görülerek (Sandığın mevcudu ve alacakları) olarak vuzuhtandırılmış ve (a) fıkrası 8 nci maddenin (a) fıkrası olarak yeniden yazılmıştır.

Aynı maddenin (b) fıkrası ile tesis olunan sağlık ve sosyal yardım sandığından 4274 sayılı Kanunun 66 nci maddesine göre faydalanabileceklerin daha şumulü olduğu görüldüğünden (b) fıkrasının son cümlesi olarak bunu sağlayan bir hüküm konulmuştur. Bu sandık ile güdülen gayenin Maliye temsilcisinin izah ettiği şekilde Hükümet tasarısının on ikinci maddesi ile tedahül ettiği görülmüş, bunu bertaraf etmek maksadiyle bu fıkranın sonuna (Sağlık ve sosyal yardım sandığı 9 ncu madde dışında kalan yardımları yapar.) hükmü ilâve olunmuştur.

10. — Tasarının on ikinci maddesi Memurun Kanununun 84 ncü maddesinde zikri geçen hastalık izninden ve 4598 sayılı Kanun mucibince Devlet memurlarına yapılan yardımlardan köy enstitü mezunu öğretmen ve sağlık memurlarının faydalanmasını temin eden bir maddedir. Maddenin tedvin şekli uygun görülmediğinden kanun ve madde isimleri yazılmak suretiyle yeniden tedvini uygun görülmüş, çocuk zammı Hükümet teklifine uyularak 5 lira olarak bırakılmış ve madde 9 ncu madde olarak yazılmıştır.

11. — Tasarının geçici birinci maddesi 3803, 4274 ve 4459 sayılı kanunların hükümlerine göre kamulaştırılmış toprakların sahiplerinin müracaatı halinde 1948 yılı sonuna kadar tasfiyesini derpiş etmektedir. Maddenin birinci cümlesi vuzuhsuzluk ifade ettiğinden düzeltilmiş ve madde sonuna geçim toprakları üzerine öğretmen ve sağlık memurları için bina yapılmış olduğu takdirde bina yeri ile birlikte 500 metre kare bir sahanın tasfiyeden istisna edilmesini sağlayan bir hüküm eklenmiştir.

12. — Tasarının geçici ikinci maddesi kısmen veya tamamen tasfiye edilmiş geçim toprakları dolayısıyla ücrete geçebilecek öğretmenlere ait olduğundan komisyonumuzca kabul edilen umumi prensipe uyularak kaldırılmış ve bunun yerine yeniden tedvin edilen bir geçici ikinci madde konulmuştur. Bu madde ile tasfi-

ye harici kalan kamulaştırılmış arazi ile okula tahsis olunmuş Devlet ve köy topraklarının komisyon teklifinin 4 ncu maddesindeki esaslar dairesinde köy tüzel kişiliklerine bırakması düşünülmüştür.

13. — Tasarının geçici üçüncü maddesi geçim toprağı alan öğretmenlere ait hüküm çıkarılmak suretiyle geçici dördüncü madde olarak yazılmış ve komisyonumuzca geçici bir üçüncü madde tedvin olunmuştur. Kanunun dördüncü maddesinin izahında arzedildiğ üzere tamamen ücrete geçirilen enstitü mezunu öğretmen ve sağlık memurlarına 3803, 4274, 4459 sayılı Kanun hükümlerine göre verilmiş olan tarım araçlarının toptan tasfiyesi icabettiğinden komisyonumuz bu maksadı sağlamak üzere geçici üçüncü maddeyi yenibaştan yazmıştır. Ancak tasfiye edilecek tarım araçları içerisinde enstitü mezunlarının alıştıkları istihsal ve iş hayatını ilgilendiren kısımlarının mezunların elinden alınması halinde yenisinin temininin doğuracağı zorluklar bakımından diledikleri takdirde kendileri için lüzumlu gördükleri araçları demirbaş kaydındaki fiyatlarla almak hakkının tanınması komisyonumuzca uygun görülmüştür.

14. — Hükümet tasarısının geçici üçüncü maddesi geçici dördüncü madde olarak aynen kabul edilmiştir.

15. — Tasarının geçici dördüncü maddesi metindeki madde numaraları değiştirilmek suretiyle geçici beşinci madde olarak bırakılmıştır. Yalnız bu maddenin birinci fıkrasının sonunda tazminat kelimesinden sonra aynı yardımlara taallük eden (ve 531 nci bölümün 5 nci maddeleri) kelimeleri eklenmiş ve bu suretle ödenek ihtiyacının karşılanması sağlanmıştır.

16. — Tasarının 13 ncu maddesi tasarıda adı geçen ve Komisyonumuzca bu tasarı ile ilgili görülen kanunların ilga edilen maddelerinin ve değiştirilen ibarelerinin tasrihi suretiyle 10 ncu madde olarak yeniden yazılmıştır.

17. — Tasarıya 11 nci madde olarak Enstitü mezunlarına verilecek ücretlerin fevkalâde zammata tâbi olmadığını ve bu kanunun neşrinden sonra aynı yardımı alamıyacaklarını belirten bir hüküm ilâve edilmiştir.

18. — Tasarının 14 ve 15 nci maddeleri 12 ve 13 ncu olarak bırakılmıştır.

Yukarda arzedilen tadilleri ile tasarı oybirliği ile tasvip edilmiştir.

19. — Görüşmeler sırasında Enstitü mezunu sağlık memurlarının tasfiyeye tâbi binek hayvanlarının kendilerine bırakılması temayülü kuvvetle hissedilmiş, fakat Sağlık Bakanlığı mümessili tarafından bu hayvanların sağlık memurlarında bırakılması halinde bundan sonra mezun olacaklara da Bakanlıkça hayvan verilmesi icabedeceği, halbuki bakanlığın şehir ve kasaba sağlık memurlarına da hayvan vermemekte olduğu, bugüne kadar verilmiş hayvanların tarım aracından sayıldığı, bunlara binek hayvanı verilmek iktiza ettiği takdirde müstakil bir madde tedvini cihetine gidilmesi icabettiği, eldeki kanunun mevzu bakımından bununla alâkalı olmadığı bildirilmiş ve Sağlık memurlarının hepsinin durumu üzerinde Bakanlıkça bazı çalışmalarda bulunulduğu ilâve edilmiştir.

Köylü sağlığı ile ilgili bulunan ve bilfiil köyleri dolaşmakta olan bu memurlara binek hayvanı verilmesini temin eden bir kanunun Bakanlıkça süratle Yüksek Meclise sunulması temennisini Komisyonumuz yerinde görmüştür.

20. — Yine görüşmeler esnasında Enstitü mezunlarının evlerini kendilerinden beklenen yeni zihniyet ile döşemeleri umulursa da maddi imkânsızlık sebebiyle bunu yapamadıkları ve büyük emeklerle hazırlanan yeni evlerin pek iptidai şartlarla gelişigüzel döşenmesine çalışıldığı görüldüğünden bu evlere demirbaş olarak karyola, masa, sandalye, dolap ve kütüphane gibi münevver bir insanın daima muhtağ olduğu en basit eşyanın teçhizat bedelinin artırılması suretiyle temin edilmesinin muvafık olacağı neticesine varılmış ve Sayın Milli Eğitim Bakanından bu cihetin temini temennisinde bulunulmuştur.

Yeni çıkacak olan Enstitü mezunlarının bu kanun tasarısı kabul edildiği takdirde geçim toprağı ve donatım verilmiyeceğinden Yüksek Meclisin çalışmalarına tekrar başlamasından evvel vazifeleri başında bulunmaları gereken Enstitü mezunlarının sıkıntıya düşmemeleri için kanunun ivedilik ile müzakeresinin teminine delâletleri arzı ile Yüksek Başkanlığa sunulur.

Geçici Komisyon Başkanı

Sözcü

Tokad

Kars

R. A. Sevengil

Tezer Taşkıran

Kâtip
Diyarbakır
Vedat Dicleli
Ankara
F. Öymen
Aydın
N. Göktepe
Çorum
S. Karafakıoğlu
Ankara
N. C. Akkerman
Antalya
Dr. G. Kahraman
Balıkesir
F. Tiritioğlu
Denizli
Cemil Çalgüner
Antalya
R. Kaplan
Bursa
A. Duru

Giresun
Dr. G. K. Zaimoğlu
İzmir
S. Gülcüoğlu
Ordu
Dr. Z. M. Sezer
Yozgad
Dr. K. C. Berksoy
İsparta
S. Köksal
Maraş
Dr. K. Bayazit
Trabzon
M. R. Tarakçıoğlu
Yozgad
İ. Olgun
İzmir
E. Çınar
Maraş
E. Soysal
Urfa
S. K. Yetkin

HÜKÜMETİN TEKLİFİ

Köy Enstitüsü mezunu öğretmenlerle Köy Sağlık memurlarının geçimlerini düzenlemek üzere 3803, 4274 ve 4459 sayılı kanunlara ek kanun tasarısı

MADDE 1. — Köy Enstitüsünden mezun olan öğretmenler Millî Eğitim Bakanlığınca, Sağlık memurları Sağlık ve Sosyal Yardım Bakanlığınca ayda (100) lira ücretle tâyin olunurlar. Başarı ile hizmet gördükleri usulüne göre saptanan öğretmen ve sağlık memurlarının ücretleri her üç yılın bitiminde (10) lira artırılır. Bu öğretmenlerle sağlık memurlarının istihkakları 3 ayda bir peşin olarak yılda dört defa da ödenir. Öğretmenlerin aylık ücretleri ve vazife mahalline gitmek için zaruri yol masrafları Millî Eğitim Bakanlığı sağlık memurlarının aylıkları ve zaruri yol masrafları Sağlık ve Sosyal Yardım Bakanlığı bütçesinden verilir.

MADDE 2. — Köy Enstitüsü mezunu öğretmenlerden, mülkiyeti üzerinde ihtilâf bulunmayan Devlet arazisinden veya köy toprağından geçim toprağı tahsis edilmiş ve tarım araçları ile donatılmış olan köy okullarından görevli olanlara birinci maddede yazılı esaslara göre ayda (50) lira ücret verilir. Bu durumdaki öğretmenlerin ücretleri her üç yılın bitiminde birinci maddede esaslar dâhilinde (5) lira artırılır.

MADDE 3. — Geçim toprağı tahsis edilmiş köy okullarına tâyin edilen öğretmenler göreve başladıkları tarihten itibaren bir yıl çalıştıktan sonra geçim toprağından faydalanarak çalışmayı dilekdikleri ve durumları İl Millî Eğitim ve Tarım Müdürlerinin müşterek raporu ile bu yolda çalışmaya elverişli bulunduğu belirtildiği takdîro-

GEÇİCİ KOMİSYONUN DEĞİŞTİRTİŞİ

Köy Enstitüsü mezunu öğretmenlerle Köy Sağlık memurlarının geçimlerini düzenlemek üzere 3803, 4274 ve 4459 sayılı kanunlara ek kanun tasarısı

MADDE 1. — Hükümetin 1 nci maddesi aynen kabul edilmiştir.

Hü.

de bu okullara Millî Eğitim Bakanlığınca verilecek ödenekle demirbaşa kaydedilmek üzere çift, irat hayvanları, ıslah edilmiş tohum, cins fidan ve gerekli tarım aletleri verilir. Bu topraktan, hayvanlardan ve araçlardan intifa hakkı öğretmene aittir. Demirbaş dışında üretilen hayvanlar öğretmenin zâtî malıdır. Bu suretle çalışmayı kabul eden öğretmenlere ikinci maddede yazılı esaslar dâhilinde ücret verilir.

MADDE 4. — Geçim toprağı sağlanmış ve donatılmış köy okullarında çalışan öğretmenlerden, bunlardan faydalanmayı istemiyenler veya bu yolda çalışmalarını asıl ödevleri olan öğretmenliğe engel olacağı Millî Eğitim ve Tarım Müdürlüğünün müşterek raporu ile belirtilenler Bakanlığın onamı ile ve okul demirbaşındaki tarım araçları geri alınmak şartı ile birinci maddede yazılı ücreti alırlar. İade edilen demirbaşlar mahallinde satılır ve parası Devlet Hazinesine irat kaydolunur.

MADDE 5. — Köy okullarının bitişiğinde veya yakınında bir uygulama bahçesi bulunur. 30 - 60 öğrencisi bulunan tek öğretmenli köy okullarında uygulama bahçesi (50) ar'ı geçemez. Öğrenci sayısı 60 - 120 arasındaysa uygulama bahçesi bir hektarı bulabilir. Öğrenci ve öğretmen sayısı gözönünde tutularak uygulama bahçesi bu nispete göre genişletilir. Bu bahçede öğrenciler, öğretmenleri ile birlikte bölgenin tarım istihsal nevelerine göre tarım derslerini uygulatırlar. Bahçeden intifa hakkı öğretmenlerindir. Uygulama bahçesinin işletilmesi için gerekli fidan, tohum, tarım araçları ve hayvanlar okul demirbaşına kaydedilmek üzere Millî Eğitim Bakanlığınca verilecek ödenekle sağlanır. Uygulama bahçesinde bölge özelliklerine göre kurulacak tesislerin nelerden ibaret olacağı İl Millî Eğitim ve Tarım Müdürlüklerinin iştirak ettikleri Komisyon tarafından kararlaştırılır.

MADDE 6. — Uygulama bahçesinde kurulan tesisler idare âmirleri, gezici başöğretmenler, Millî Eğitim ve Tarım Müdürleri tarafından denetlenir. Kuraklık, yangın, sel, hayvan ve nebat hastalıkları yüzünden ve öğretmenin takdiri olmaksızın bu tesislerde vukua gelen zarar usulü dahilinde saptandığı takdirde Millî Eğitim Bakanlığından verilecek ödenekle taz-

Geçici K.

MADDE 2. — Köy okullarının bitişiğinde veya yakınında bir uygulama bahçesi bulunur. Bu bahçe mahallî şartlara, öğrenci ve öğretmen sayısına göre iki dekaradan az on dekaradan çok olamaz. Bu bahçede öğrenciler, öğretmenleriyle birlikte bölgenin tarım istihsal nevelerine göre tarım derslerini uygulatırlar. Bahçenin ürünleri öğretmenlerindir. Uygulama bahçesinin işletilmesi için gerekli fidan, tohum, tarım araçları ve hayvanlar okul demirbaşına kaydedilmek üzere Millî Eğitim Bakanlığınca verilecek ödenekle sağlanır. Uygulama bahçesinde bölge özelliklerine göre kurulacak tesislerin nelerden ibaret olacağı il Millî Eğitim ve Tarım Müdürlüklerinin iştirak ettikleri komisyon tarafından kararlaştırılır.

MADDE 3. — Uygulama bahçesinde kurulan tesisler idare âmirleri, Bakanlık müfettişleri, Millî Eğitim ve Tarım Müdürleri, ilk öğretim müfettişleri, gezici başöğretmenler tarafından denetlenir. Kuraklık, yangın, sel, hayvan ve nebat hastalıkları yüzünden ve öğretmenin takdiri olmaksızın bu tesislerde vukua gelen zarar usulü dahilinde tesbit edildiği

Hü.

min edilir. Bu tesislere zarar gelmesinde kusurlu görülen öğretmen hakkında kanun kovuşturması yapılır ve zarar kendisine ödetilir.

MADDE 9. — 6. madde gereğince köy okulu na tahsis edilip henüz öğretmeni bulunmayan köylerde veya öğretmeni tarafından işletilmeyen yerlerde, bu topraklar köy ihtiyar kurulunun kararı, illerde valiliğin ilçelerde kaymakamın onamı ile köy halkı tarafından imece ile işletilir. Hâsıl olan gelir okul yapımı, okul eksiklerinin giderilmesi başta olmak üzere köyün geri kalan mecburi işlerine harcanmak için köy bütçesine irat kaydolunur.

MADDE 7. — Köy Enstitüsü mezunu öğretmenlerin çalışacakları köy okullarına ikinci maddede yazılı esaslar dahilinde geçim toprağı tahsis olunur. Buralarda yapılacak tarım istihsal nevelerine ve iklim ve toprak şartlarına göre tahsis olunacak geçim toprağının miktarı, Millî Eğitim Bakanlığında Maliye, Tarım, İçişleri Bakanlıklarının temsilcilerinden oluşan bir komisyon tarafından normlara bağlanır. Memleketin muhtelif bölgelerinde bir çiftçi ailesinin geçimine yetecek toprağın miktarını belirten bu normların cetveli Bakanlar Kurulu tarafından onanır. Bu normlara göre geçim toprağı tahsisi işleri ile uğraşmak üzere İl ve İlcelerde (Okula geçim toprağı tahsisi komisyonu) kurulur. Köy okuluna toprak tahsisi komisyonları illerde vali, ilçelerde kaymakamın yetkili kılacakları bir memurun başkanlığında merkez veya ilçe Millî Eğitim Memurları ile Tarım, Millî Emlâk, Tapu, Özel Saymanlık idarelerinden görevlendirilecek birer memurdan ve tahsis yapılacak köyün muhtarından ve köy ihtiyar kurulunun seçeceği bir kişiden kurulur. Tahsis Komisyonu okula verilecek toprağın istihsal verimini, bu toprağın öğretmen tarafından esas ödevini aksatmayacak şekilde işletilmesi mümkün olup olmadığını, varsa zilyedinin geçimin durumunu gözönünde bulundurulur. Tahsis işlemine itiraz mercii il idare kurullarıdır.

Geçici K.

takdirde Millî Eğitim Bakanlığında verilecek ödenekle tazmin edilir. Bu tesislere zarar gelmesinde kusurlu görülen öğretmen hakkında kanun kovuşturması yapılır ve zarar kendisine ödetilir.

MADDE 4. — Köy okullarına şimdiye kadar tahsis edilmiş olan Devlet ve köye ait nizasız ve ihtilâfsız topraklarla aynı şartlar dâhilinde verilecek olan topraklar, köy ihtiyar meclisinin kararı, illerde vali, ilçelerde kaymakamın onamı ile köy halkı tarafından imece vesair suretlerle işletilir. Hâsıl olan gelir okul yapımı, okul araçları temini ve okul eksiklerinin giderilmesi başta olmak üzere köyün geri kalan mecburi işlerine harcanmak üzere köye irat kaydolunur.

MADDE 5. — 4 neü maddeye göre köy okullarına verilecek olan topraklar için illerde vali, ilçelerde kaymakamın yetkili kılacakları bir memurun başkanlığında bir komisyon kurulur. Bu komisyon merkez veya ilçe Millî Eğitim memurlarıyla Tarım, Maliye, Tapu, Özel İdareler tarafından görevlendirilecek birer memurdan ve tahsis yapılacak köyün muhtarından ve köy ihtiyar meclisinin seçeceği bir kişiden teşekkül eder. Komisyon okula tahsisi icabeden Devlet malı toprakların cins, miktar ve yerini gösteren bir tutanak düzenliyerek valiliğe gönderir. Tutanak valilik yoluyla Maliye Bakanlığına gönderilir. Ve Maliye Bakanlığının onamıyla o yer parasız olarak köy okulu adına tahsis olunur.

İlî.

Geçici K

MADDE 8. — Uygulama bahçesi için lüzumlu toprağın tahsis yolu ile sağlanamayacağı Valilikçe saptandığı takdirde bu toprağın bir kısmı veya tamamı satın alınır; veya kamulaştırılır.

Uygulama bahçesinin satın alınmasına veya kamulaştırılmasına valilik karar verir; Satınalma ve Kamulaştırma işlerinde Köy Kanununun 44. maddesi uygulanır. Satın alınacak veya kamulaştırılacak uygulama bahçesini tâyin ederken ihtiyar kuruluna gezici başöğretmen, varsa tarım öğretmeni ve bölge ilköğretim müfettişi de katılır. Karar çoklukla verilir, İlcelerde kaymakamın, merkez ilcelerinde valiliğin onamı ile yürürlüğe girer. Arazisi kamulaştırılan kimse- nin itiraz mercii merkez ilcelerinde il, ilcele- rde ilçe idare kurullarıdır.

Satınalma ve kamulaştırma bedeli köy san- dığından usulüne uygun olarak ödenmedikçe araziye el konamaz;

MADDE 10. — Tahsis olunan geçim toprağı Maliye ve Tarım Bakanlıklarının muvafakati alınarak uygulama bahçesi sağlanmak üzere de- ğiştirilebilir. 6. maddede yazılı geçim toprağı tahsisi komisyonu bu işleri de görür.

MADDE 11. — Köy Enstitüsü mezunu öğret- menlerle Sağlık memurları için Millî Eğitim Bakanlığı tarafından tüzel kişiliğı olan ve mer- cii Millî Eğitim Bakanlığı bulunan (Köy öğ- retmenleri ve Köy Sağlık memurları Emeklilik Sandığı ve Köy Öğretmenleri ve Köy Sağlık Memurları Sosyal Yardım Sandığı kurulmuştur.)

A. Emeklilik sandığının sermayesi ve gelirleri şunlardır:

1. Millî Eğitim ve Sağlık ve Sosyal Yar- dım Bakanlıkları bütçelerine Köy öğretmenle- ri ve Köy Sağlık memurları gideri olarak her yıl konulacak ödenek toplamlarının binde biri.

2. Aylıkları artırılan sandığa dahil köy öğ- retmenlerinin ve sağlık memurlarının ücretlerin- den kesilecek ilk aylık zamları;

3. Sandık sermayesinin bütün gelirleri ile her türlü çeşitli gelirler.

Emeklilik sandığının mevcut alacakları Devlet mallarına mahsus hak ve rüçhanları haizdir. Bu paralar ve alefûmum aidat ile faiz ve temettüleri

MADDE 6. — Uygulama bahçesi için lüzum- lu toprağın tahsis yoluyla sağlanamayacağı va- lilikçe anlaşıldığı takdirde bu toprağın bir kıs- mı veya tamamı satın alınır, veya kamulaştırılır.

Uygulama bahçesinin satın alınmasına veya kamulaştırılmasına valilik karar verir; Satınal- ma ve kamulaştırma işlerinde Köy Kanununun 44. ncu maddesi uygulanır. Satın alınacak veya kamulaştırılacak uygulama bahçesini tâyin eder- ken ihtiyar kuruluna gezici başöğretmen, var- sa Tarım öğretmeni ve bölge ilk öğretim müfet- tişi de katılır. Karar çoklukla verilir, ilcele- rde kaymakamın, merkez ilcelerinde valiliğin onamıyla yürürlüğe girer. Arazisi kamulaş- tırılan kimsenin itiraz mercii merkez ilcele- rinde il, ilcelede ilçe idare kurullarıdır. İdare kurullarının bu husus hakkındaki kararlarına söz yoktur.

Satınalma ve kamulaştırma bedeli köy san- dığından usulüne uygun olarak ödenmedikçe ara- ziye el konamaz.

MADDE 7. — Okula tahsis olunan Devlet toprakları Maliye ve Tarım Bakanlıklarının mu- vafakati alınarak uygulama bahçesi sağlanmak üzere değiştirilebilir.

MADDE 8. — Köy Enstitüsü mezunu öğret- menlerle sağlık memurları için Millî Eğitim Ba- kanlığı tarafından tüzel kişiliğı olan ve mercii Millî Eğitim Bakanlığı bulunan «Köy öğretmen- leri ve köy sağlık memurları emeklilik sandığı ve köy öğretmenleri ve köy sağlık memurları Sosyal Yardım Sandığı» kurulmuştur.

a) Emeklilik sandığının sermayesi ve ge- lirleri şunlardır:

1. Millî Eğitim ve Sağlık ve Sosyal Yardım Bakanlıkları bütçelerine köy öğretmenleri ve köy sağlık memurları gideri olarak her yıl kona- cak ödenek toplamlarının binde biri.

2. Aylıkları artırılan sandığa dâhil köy öğ- retmenlerinin ve sağlık memurlarının ücretle- rinden kesilecek ilk aylık zamları.

3. Sandık sermayesinin bütün gelirleriyle her çeşit gelirler.

Emeklilik Sandığının mevcudu ve alacak- ları Devlet mallarına mahsus hak ve rüçhan- ları haizdir. Bu paralar ve alefûmum aidat ile

Hü.

hiç bir harç ve resme tâbi olmadığı gibi haciz ve temlik de edilemez.

Hizmet süresi 25 yılı dolduran sandığa dâhil köy öğretmenleri ve sağlık memurları emekliliğe ayrılmayı isteyebilirler. Bu gibiler son aldıkları ücretin yarısı ile tekaüt edilirler. Kendilerine 4753 sayılı Çiftçiyi Topraklandırma Kanunu gereğince fiilen çiftçilik yapmak üzere toprak tahsis olunur ve topraksız köylüye yapılan diğer yardımlar yapılır.

Emeklilik ücretleri üç ayda bir peşin olarak ödenir. 25 yıldan fazla hizmetin her yılı için emeklilik ücretlerine % 2 zammedilir.

B) Sağlık ve Sosyal Yardım Sandığının sermayesi ve gelirleri şunlardır:

1. Millî Eğitim Bakanlığı bütçesine Köy enstitüleri giderleri adı ile her yıl konulacak ödenek toplamının binde biri;

2. Sandığa dâhil öğretmenlerle Köy Sağlık memurlarının aylıklarından kesilecek % 1 ler;

3.. Bağışlar;

4. Sandık sermayesinin gelirleri ile sair çeşitli gelirler.

Her iki sandıktan yapılan ödemeler Sayıştay vizesine tâbi değildir.

MADDE 12. — Köy Enstitüsü mezunu öğretmenlerle sağlık memurları hastalık izni, sağtma giderlerinin Devletçe ödenmesi, kendisinin veya karısının ölümü halinde, çocuklarının doğumunda ve diğer hususlarda Devlet memurlarına bahşedilen her türlü hak ve menfaatlardan aynı suretle yararlanırlar. Öğretmenlerle sağlık memurlarına her çocuk için ayda 5 lira çocuk zammı verilir.

GEÇİCİ MADDE 1. — 3803, 4274 ve 4459 sayılı kanunların yürürlüğe girmesindenberi kamulaştırılmış geçim topraklarının sahipleri 1948 yılı sonuna kadar usulüne göre ilgili makamlara başvurdukları takdirde kamulaştırma bedeli köy sandığına tamamen geri verilmek

Geçici K

faiz ve temettüleri hiçbir harç ve resme tâbi olmadığı gibi haciz ve temlik de edilemez.

Hizmet süresi 25 yılı dolduran sandığa dâhil köy öğretmenleri ve sağlık memurları emekliliğe ayrılmayı isteyebilirler. Bu gibiler son aldıkları ücretin yarısıyla tekaüt edilirler.

Mâlûliyet ve sair sebeplerle normal hizmet süresinden az hizmet karşılığında tanınacak emeklilik hakları 3803 sayılı Kanunun 20 ne maddesinde belirtilen tüzükle tesbit olunur.

Emeklilik ücretleri üç ayda bir peşin olarak ödenir. 25 yıldan fazla hizmetin her yılı için emeklilik ücretlerine % 1 zammedilir.

b) Sağlık ve Sosyal Yardım Sandığının sermayesi ve gelirleri şunlardır:

1. Millî Eğitim Bakanlığı bütçesine köy enstitüleri giderleri adıyla her yıl konulacak ödenek toplamının binde biri.

2. Sandığa dâhil öğretmenlerle köy sağlık memurlarının aylıklarından kesilecek % 1 ler.

3. Bağışlar.

4. Sandık sermayesinin gelirleriyle sair çeşitli gelirler.

Bu sandığa eğitimci, köy enstitüsünde vazife gören öğretmenler, usta öğreticiler ve memurlarla gezici öğretmen ve gezici başöğretmenler ve bölge ilköğretim müfettişleri üye olabilirler.

Sandık 9 ne maddede dışında kalan yardımları yapar.

Her iki sandıktan yapılan ödemeler Sayıştay vizesine tâbi değildir.

MADDE 9. — Köy Enstitüsü mezunu öğretmen ve sağlık memurları 788 sayılı Memurin Kanununun 84 ne maddesi ve 4598 sayılı Kanunla Devlet memurlarına tanınmış olan bütün haklardan istifade ederler. Aneak bunlara her çocuk için 5 lira verilir.

GEÇİCİ MADDE 1. — 3803 ve 4274, 4459 sayılı kanunlar hükümlerine göre arazisi, enstitü mezunu öğretmenlerin ve sağlık memurlarının geçim toprağı olarak kamulaştırılmış bulunanlar 1948 yılı sonuna kadar illerde valiye ilcelerde kaymakama başvurdukları takdirde ka-

Hü.

şartı ile bu topraklar eski sahiplerine geçebilir. Köy bütçesine irat kaydedilen bu paralar okul yapımına, okul eksiklerinin giderilmesine, okul uygulama bahçesi sağlanılmasına harcanır.

GEÇİCİ MADDE 2. — Satınalma, kamulaştırma veya tahsis yolu ile geçim toprağı sağlanmış köy okullarının geçim topraklarının kısmen veya tamamen tasfiye edilmiş olması halinde, bu okullarda çalışan öğretmenler okul tarım işletmesi için verilen demirbaşları aynen iade ederler. Ve birinci maddede yazılı ücreti alabilirler. Geri alınan demirbaşlar hakkında 4. maddenin son fıkrasındaki hüküm uygulanır.

GEÇİCİ MADDE 3. — İşbu kanunun yayım tarihinde kıdem süreleri 3 yılı bulmuş enstitü mezunu Köy öğretmenleri ile sağlık memurlarından başarıları usulüne göre saptanmış olup durumları 1. maddeye uyanlara 110, 2. maddeye uyan öğretmenlere 55 lira ücret verilir.

GEÇİCİ MADE 4. — Bu kanunun birinci ve geçici üçüncü maddelerine göre öğretmenlerin artan ücret farkları ile 12. maddeye göre öğretmenlere verilecek ödenekler ve çocuk

Geçici K.

mulaştırma bedeli köy sandığına tamamen geri verilmek şartıyla bu topraklar eski sahiplerine geçebilir. Köy bütçesine irat kaydedilen bu paralar okul yapımına, okul eksiklerinin giderilmesine, okul uygulama bahçesi sağlanmasına harcanır.

Üzerine öğretmen ve sağlık memurları için evi yapılmış geçim topraklarından bina yeri dâhil 500 metrekarelik kısmın bedeli tenkis edilerek geri verilmez.

GEÇİCİ MADDE 2. — Geçici 1. madde gereğince tasfiye edilememiş veya Devlet ve köy tarafından okula tahsis olunmuş topraklar bu kanunun 4. maddesi hükümlerine göre köy tüzel kişiliğine bırakılmıştır.

GEÇİCİ MADDE 3. — Köy okullarının ve Sağlık memurlarının donatımı için Millî Eğitim ve Sağlık Bakanlıkları bütçelerinden verilen ödeneklerle satın alınan tarım demirbaşları için Köy Enstitülerine lüzumlu olanlar Millî Eğitim Bakanlığı tarafından ayrılır. Geri kalanları satılmak üzere Malmüdürlüklerine devrolunur. Tohumluklar öğretmenlere bırakılır.

Bu tasfiye Millî Eğitim Bakanlığı ile Maliye Bakanlığı arasında kararlaştırılacak esaslar dâhilinde 2490 sayılı Kanuna göre 1948 yılı sonuna kadar bitirilir.

Öğretmen ve Sağlık memurları satılmak üzere Malmüdürlüklerine teslim mecbur oldukları hayvan ve diğer demirbaşları diledikleri takdirde demirbaş kaydındaki fiyatlarıyla kendileri satın alabilirler.

GEÇİCİ MADDE 4. — İşbu kanunun yayımı tarihinde kıdem süreleri 3 yılı bulmuş Enstitü mezunu köy öğretmenleriyle Sağlık memurlarından başarıları usulüne göre onanmış olanlara 110 lira ücret verilir.

GEÇİCİ MADDE 5. — Bu kanunun 1. ve geçici 4. maddelerine göre öğretmenlerin artan ücret farklarıyla 9. maddeye göre öğretmenlere verilecek ödenekler ve çocuk zamları